

Metsähallitus
PL 81 (Veteraanikatu 5)
90101 Oulu

Metsähallitus, Lyypäkin tuulivoimapuisto, ympäristövaikutusten arviointiselostus ja pyyntö antaa
perusteltu päätelmä 27.1.2025

Perusteltu päätelmä, Lyypäkin tuulivoimapuisto, Simo

Yhteystiedot

Hankkeesta vastaava

Metsähallitus
PL 81 (Veteraanikatu 5)
90101 Oulu

Yhteyshenkilö: Ville Koskimäki (puh. 040 536 9582)
Sähköpostiosoite: etunimi.sukunimi@metsa.fi

Hankkeesta vastaavan YVA-konsultti

FCG Finnish Consulting Group Oy
Elektroniikkatie 6 (III krs.)
90580 Oulu

Yhteyshenkilö: Leila Väyrynen, puh. (040 541 2306)
Sähköpostiosoite: etunimi.sukunimi@fcg.fi

Yhteysviranomainen

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus,
Hallituskatu 3 B
96101 Rovaniemi

Yhteyshenkilö: Olli Rönkä, puh. (0295 037 184)
Sähköpostiosoite: etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

Sisällys

Yhteystiedot.....	1
Hankkeesta vastaava	1
Hankkeesta vastaavan YVA-konsultti	1
Yhteysviranomainen	1
Hankkeesta vastaavan kuvaus hankkeesta ja sen vaihtoehtoista	4
Ympäristövaikutusten arviointimenettely	5
Muiden menettelyjen yhteensovittaminen	6
Luonnonsuojelulain mukainen Natura-arviointi.....	6
Kaavoitus.....	7
Poronhoitolain 53 §:n mukainen neuvottelu.....	8
Arviointiselostuksesta tiedottaminen ja kuuleminen	8
Arviointiselostuksesta annetut lausunnot ja mielipiteet	12
Yhteenveto lausunnoista	13
Yhteenveto mielipiteistä.....	22
Arviointiselostuksen riittävyys ja laatu	26
Kuvaus hankkeesta.....	26
Hankkeen vaihtoehdot	27
Hankkeesta vastaava ja hankkeen suunnittelu- ja toteuttamisaikataulu	28
Hankkeen liittyminen muihin hankkeisiin	29
Hankkeen toteuttamisen edellyttämät suunnitelmat, luvat ja niihin rinnastettavat päätökset...	30
Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet.....	32
Hankkeen ja sen vaihtoehtojen suhde maankäyttösuunnitelmiin ja hankkeen kannalta olennaisiin luonnonvarojen käyttöä ja ympäristönsuojelua koskeviin suunnitelmiin	33
Vaikutusalueen ympäristön nykytila ja sen todennäköinen kehitys, jos hanketta ei toteuteta .	34
Epävarmuustekijät	34
Hankkeen todennäköisesti merkittävät ympäristövaikutukset	34
Vaikutukset maisemaan.....	34
Melu- ja välkevaikutukset.....	35
Vaikutukset maa- ja kallioperään sekä luonnonvarojen hyödyntämiseen	36
Vaikutukset pohjaveteen.....	38
Vaikutukset pintavesistöön ja vedenlaatuun	39
Vaikutukset Natura 2000- ja suojelualueisiin sekä ekologiseen verkostoon	40
Vaikutukset kasvillisuuteen ja luontotyypeihin	41
Vaikutukset linnustoon.....	42
Vaikutukset muuhun eläimistöön	47
Vaikutukset ihmisten elinoloihin, virkistyskäyttöön ja terveyteen	49
Vaikutukset poronhoitoon	50
Yhteisvaikutukset.....	51
Hankkeen muut ympäristövaikutukset.....	52
Vaikutukset yhdyskuntarakenteeseen, maankäyttöön ja liikenteeseen	52
Vaikutukset rakennettuun kulttuuriympäristöön ja arkeologiaan	54
Vaikutukset kalastoon.....	55
Vaikutukset ilmastoon.....	56
Vaikutukset Puolustusvoimien toimintaan	57

Vaikutukset viestintäyhteyksiin	57
Toiminnan päätyminen.....	58
Vaihtoehtojen vertailu	59
Tuotantoalueen vaihtoehdot	59
Sähkön siirto.....	60
Mahdolliset onnettomuudet ja niiden seuraukset.....	60
Haitallisten ympäristövaikutusten välttäminen, ehkäiseminen, rajoittaminen ja poistaminen ..	61
Seurantajärjestelyt	62
Osallistumisen järjestäminen.....	62
Arviointiselostuksen laatijoiden pätevyys	63
Yhteysviranomaisen arviointiohjelmasta antaman lausunnon huomioon ottaminen.....	63
Yhteenveto arviointiselostuksen sisällöstä	63
Yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä.....	64
Johtopäätökset hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista	64
Natura 2000- ja luonnonsuojelualueet sekä ekologinen verkosto.....	64
Kasvillisuus ja luontotyypit	66
Linnusto	66
Muu eläimistö	68
Maisemavaikutus.....	68
Melu- ja välkevaikutus	68
Vaikutukset pohjaveteen sekä maa- ja kallioperään.....	69
Poronhoito	69
Ihmisten elinolot ja viihtyisyys sekä virkistyskäyttö.....	69
Natura-arviointi	70
Runkauksen Natura 2000 -alue.....	71
Lapin ELY-keskuksen Natura-lausunnon yhteenveto perusteltuun päätelmään:	71
Metsähallituksen Natura-lausunnon yhteenveto perusteltuun päätelmään:	72
Martimoaapa-Lumiaapa-Penikoiden Natura 2000 -alue	72
Lapin ELY-keskuksen Natura-lausunnon yhteenveto perusteltuun päätelmään:	73
Metsähallituksen Natura-lausunnon yhteenveto perusteltuun päätelmään:	73
Kuivasjärven Natura 2000 -alue	75
Lapin ELY-keskuksen Natura-lausunnon yhteenveto perusteltuun päätelmään:	76
Metsähallituksen Natura-lausunnon yhteenveto perusteltuun päätelmään:	76
Arviointiselostuksen ja perustellun päätelmän huomioon ottaminen.....	77
Yhteysviranomaisen pätevyys.....	77
Perustellun päätelmän toimittaminen ja siitä tiedottaminen	78
Suoritemaksu, sen määräytyminen ja maksua koskeva oikaisumahdollisuus	78
Sovelletut oikeusohjeet	78
Asiakirjan hyväksyminen.....	79
Liitteet	79

Hankkeesta vastaavan kuvaus hankkeesta ja sen vaihtoehtoista

Metsähallitus suunnittelee tuulivoimahanketta Simon kuntaan. Tuulivoimapuistoon suunnitellaan 35–42 uuden tuulivoimalan rakentamista. Tuulivoimapuiston alue sijoittuu Simon keskustasta noin 26 kilometriä koilliseen Alaniemen kylän pohjoispuolelle. Tervolan keskustaan alueelta on matkaa noin 26 kilometriä, Kemiin ja Keminmaahan noin 36 kilometriä, Ranualle 43 kilometriä ja Tornioon 51 kilometriä. Runkauksen luonnonpuisto sijoittuu hankealueen pohjoispuolelle. Tuulivoimapuisto sijoittuu pääosin valtion omistamalle maalle. Lyypäkin tuulivoimapuiston YVA-menettelyssä tutkittava hankealue kattaa noin 11 170 hehtaarin laajuisen alan. Tuulivoimapuiston alue on pääosin metsätalousaluetta ja alueelle sijoittuu myös useampia tuotannosta jo poistuneita turvetuotantoalueita. Suunniteltujen voimaloiden kokonaiskorkeus on enintään 300 metriä. Suunniteltujen tuulivoimaloiden nimellisteho on noin 6–10 MW, jolloin kokonaisteho olisi noin 210–420 MW.

Tuulivoimahanke muodostuu tuulivoimaloista ja tuulivoimaloiden tarvitsemasta infrasta sekä hankkeen vaatimasta sähkönsiirrosta. Hankkeen sähkönsiirto on suunniteltu toteuttavaksi 13,3 tai 11,8 kilometrin pituisella 400 kV:n voimajohdolla tuulivoimala-alueen sisällä Fingrid Oyj:n Petäjäskoski–Nuojuankangas-voimajohdon varrelle rakennettavalle uudelle Saunakummun sähköasemalle tai kahdella 27,6 tai 28 kilometrin pituisella 110 kV:n voimajohdolla tuulivoimala-alueelta lounaaseen Simojoen sähköasemalle.

Lyypäkin tuulivoimapuistohankkeen laajuuden määrittelemisessä on pyritty sijoittamaan voimalapaikat niin, että ne lähtökohtaisesti aiheuttavat mahdollisimman vähän haittaa lähialueen asukkaille ja ympäristölle, mutta hanke olisi kuitenkin tuotannollisesti ja taloudellisesti kannattava. Tuulivoimaloiden sijoittelun esisuunnittelussa on huomioitu alueen vakituinen ja loma-asutus, tiedossa olevat luontoarvot sekä maankäyttömuodot mukaan lukien poronhoito. Tuulivoimalat on sijoitettu siten, että lähimpiin asuin- ja lomarakennuksiin on riittävä suojaetäisyys, ja Simon kunnassa sen on oltava vähintään 2 km.

Hankkeessa tarkastellaan seuraavia vaihtoehtoja:

Vaihtoehto VE0: Tuulivoimahanketta ei toteuteta.

Vaihtoehto VE1: Alueelle toteutetaan 42 tuulivoimalaa. Voimaloiden kokonaiskorkeus on enintään 300 m, yksikköteho 6–10 MW ja kokonaisteho enintään 420 MW. Tuulivoimalat painottuvat tuulivoimaloiden alueella itään.

Vaihtoehto VE2: Alueelle toteutetaan 42 tuulivoimalaa. Voimaloiden kokonaiskorkeus on enintään 300 m, yksikköteho 6–10 MW ja kokonaisteho enintään 420 MW. Tuulivoimalat painottuvat tuulivoimaloiden alueella länteen.

Vaihtoehto VE3: Alueelle toteutetaan 35 tuulivoimalaa. Voimaloiden kokonaiskorkeus on enintään 300 m, yksikköteho 6–10 MW ja kokonaisteho enintään 350 MW. Tuulivoimalat painottuvat tuulivoimaloiden alueella länteen.

Sähkön siirron vaihtoehto A1: Verkkoliityntä tuotantoalueelta uudella noin 13,3 kilometriä pitkällä 400 kV voimajohdolla Fingrid Oyj:n Petäjäskoski-Nuojuankangas 400 + 110 kV -voimajohdon varteen sijoittuvan Saunakummun sähköasemaan.

Sähkön siirron vaihtoehto A2: Verkkoliityntä tuotantoalueelta uudella noin 11,8 kilometriä pitkällä 400 kV voimajohdolla Fingrid Oyj:n Petäjäskoski-Nuojuankangas 400 + 110 kV -voimajohdon varteen sijoittuvan Saunakummun sähköasemaan.

Sähkön siirron vaihtoehto B1: Verkkoliityntä tuotantoalueelta uusilla noin 27,6 kilometriä pitkällä 2 x 110 kV voimajohtoilla Simojoen sähköasemalle.

Sähkön siirron vaihtoehto B2: Verkkoliityntä tuotantoalueelta uusilla noin 28 kilometriä pitkällä 2 x 110 kV voimajohtoilla Simojoen sähköasemalle.

Ympäristövaikutusten arviointimenettely

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (5.5.2017/252) tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja arvioinnin yhtenäistä huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä lisätä samalla kaikkien tiedon saantia ja osallistumismahdollisuuksia.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyllä tarkoitetaan menettelyä, jossa tunnistetaan, arvioidaan ja kuvataan tiettyjen hankkeiden todennäköisesti merkittävät ympäristövaikutukset ja kuullaan viranomaisia ja niitä, joiden oloihin tai etuihin hanke saattaa vaikuttaa, sekä yhteisöjä ja säätiöitä, joiden toimialaa vaikutukset saattavat koskea.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyä sovelletaan hankkeisiin ja niiden muutoksiin, joilla todennäköisesti on merkittäviä ympäristövaikutuksia. Ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä arvioitavat hankkeet ja niiden muutokset on lueteltu YVA-lain liitteessä 1. Tämän hankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettely perustuu YVA-lain liitteen 1 kohtaan 7 e) tuulivoimahankkeet, kun yksittäisten laitosten lukumäärä on vähintään 10 kappaletta tai kokonaisteho vähintään 45 megawattia. YVA-lain 10 §:n mukaisena yhteysviranomaisena toimii Lapin ELY-keskus.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä hankkeesta vastaava laatii ympäristövaikutusten arviointiohjelman (YVA-ohjelma, arviointiohjelma), joka on suunnitelma tarvittavista selvityksistä ja arviointimenettelyn järjestämisestä. Yhteysviranomaisena kuulee viranomaistahoja ja antaa muille mahdollisuuden ilmaista mielipiteensä, jonka jälkeen antaa arviointiohjelmasta yhteysviranomaisen lausunnon.

Lausunnossaan yhteysviranomainen ottaa kantaa arviointiohjelman laajuuteen ja tarkkuuteen sekä siihen, kuinka tarvittavat selvitykset sovitetaan tarpeen mukaan yhteen hanketta koskevien muissa laeissa edellytettyjen selvitysten kanssa. Hankkeesta vastaava Metsähallitus on toimittanut 19.4.2022 ympäristövaikutusten arviointiohjelman yhteysviranomaiselle. Arviointiohjelma oli nähtävillä 11.5.–10.6.2022 ja yhteysviranomainen antoi siitä lausuntonsa 5.7.2022.

Hankkeesta vastaava tekee arviointiohjelman ja yhteysviranomaisen siitä antaman lausunnon perusteella tarvittavat selvitykset ja arvioinnit hankkeen vaikutuksista ja laatii ympäristövaikutusten arviointiselostuksen (YVA-selostus, arviointiselostus). Hankkeesta vastaava on 27.1.2025 toimittanut yhteysviranomaiselle hanketta koskevan ympäristövaikutusten arviointiselostuksen. Lisäksi yhteysviranomaiselle on toimitettu vain viranomaiskäyttöön tarkoitetut liitteet 4.2, 8–9 ja 13.

Yhteysviranomainen tarkistaa arviointiselostuksen riittävyyden ja laadun sekä laatii perustellun päätelmän hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista. Jos yhteysviranomainen ei voi tehdä perusteltua päätelmää ympäristövaikutusten arviointiselostuksen puutteellisuuden vuoksi, sen on ilmoitettava hankkeesta vastaavalle, miltä osin arviointiselostusta on täydennettävä.

Muiden menettelyjen yhteensovittaminen

Luonnonsuojelulain mukainen Natura-arviointi

Luonnonsuojelulain 35.4 §:n mukaan, jos hankkeeseen sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 3 luvussa tarkoitettua arviointimenettelyä, Natura-arviointi tehdään tapauksen mukaan YVA-menettelyn yhteydessä. Yhteysviranomaisen on tällöin sisällytettävä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja luonnonsuojelualueen haltijan Natura-arviointia koskevat lausunnot perusteltuun päätelmään.

Tässä hankkeessa Natura-arviointi tehdään YVA-menettelyn yhteydessä. Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn yhteydessä on laadittu luonnonsuojelulain (9/2023) 35 §:n mukainen Natura-arviointi seuraaville Natura 2000 -alueille:

- Martimoaapa-Lumiaapa-Penikat, FI1301602
- Runkaus, FI1301601
- Kuivasjärvi, FI1301611

Lapin ELY-keskuksen 14.3.2025 ja Metsähallituksen 4.4.2025 antamista Natura-arviolausunnoista on sisällytetty yhteenvedot perusteltuun päätelmään pois lukien

salassa pidettävät osuudet lausunnoista (JulKL 24 § kohta 14). Lausunnot ovat kokonaisuudessaan tämän perustellun päätelmän liitteenä.

Kaavoitus

Tuulivoimaloiden rakentaminen edellyttää tuulivoimayleiskaavan laatimista. Yhteysviranomainen toteaa, että maankäyttö- ja rakennuslain 44.2 §:n mukaan yleiskaavan käytöstä tuulivoimaloiden rakennuslupan perusteena säädetään 77 a §:ssä. MRL 77 a §:n mukaan rakennuslupa tuulivoimalan rakentamiseen voidaan 137 §:n 1 momentin estämättä myöntää, jos yleiskaavassa on erityisesti määrätty kaavan tai sen osan käyttämisestä rakennuslupan myöntämisen perusteena. Simon kunta on laatimassa Lyypäkin tuulivoimaosayleiskaavaa, joka laaditaan maankäyttö- ja rakennuslain 77a §:n mukaisesti, jolloin osayleiskaavaa voidaan käyttää tuulivoimaloiden rakennuslupan myöntämisen perusteena. YVA-menettelyn yhteydessä tehtävät selvitykset ja vaikutusten arvioinnit toimivat myös kaavoituksen selvitysaineistona. Lyypäkin tuulivoimaosayleiskaavan valmisteluaineisto on ollut nähtävillä 27.2.–31.3.2025. Kaavaehdotus laaditaan sen jälkeen, kun yhteysviranomainen on antanut perustellun päätelmän YVA-selostuksesta. Tuotantoalueella ei ole asemakaavaa, eikä asemakaavoitus ole vireillä.

Yhteysviranomainen huomauttaa, että tuulivoimayleiskaavan valmisteluaineisto on ollut nähtävillä samaan aikaan YVA-selostuksen kanssa ja yleiskaavan valmisteluaineisto on perustunut YVA-menettelyssä tehtyihin selvityksiin ja vaikutusarviointeihin. YVA-menettely on osa hankkeen suunnittelua ja alueen soveltuvuutta tuulivoimatuotantoon tulee arvioida YVA-menettelyssä.

Yhteysviranomainen huomauttaa, että maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) nimike on muutettu lailla maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta (752/2023). Laki tuli voimaan 1.1.2025. Uusi nimike on 1.1.2025 alkaen alueidenkäyttölaki. Maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta annetun lain mukaan alueidenkäyttölain voimaan tullessa vireillä oleva asia käsitellään loppuun soveltaen tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Arviointiselostuksessa on kuvattu hankealueen kaavoitustilanne ja kaavoitustarve riittävällä tavalla. Länsi-Lapin maakuntakaavassa tuotantoalue sijoittuu maa- ja metsätalousvaltaiselle alueelle (M 4508). Tuotantoalueelle on osoitettu myös turpeenottoalueita (ETO 2542, 2541, 2540 ja 2539) sekä moottorikelkkailureittejä. Hankkeen Simojoen sähköasemalle sijoittuvat voimajohtovaihtoehdot sijoittuvat osittain maakuntakaavassa osoitetulle luonnonsuojelualueelle (SL 4054).

Arviointiselostuksessa on todettu, että Lyypäkin tuulivoimahanke on pääosin Länsi-Lapin maakuntakaavan mukainen. Lyypäkin tuulivoimapuisto ei sijoitu maakuntakaavassa

tuulivoimaloiden alueelle (tv). Tv-merkinnän selityksessä ja suunnittelumääräyksessä ei määritellä seudullisesti merkittävän tuulivoimapuiston voimaloiden määrää eikä maakuntakaavan yleismääräyksessä määritellä, ettei tuulivoimaloita voida sijoittaa tv-alueiden ulkopuolelle. Lapin liitto on tuonut lausunnossaan esille, että tuulivoiman sijoittamisen edellytykset ja poikkeaminen maakuntakaavasta mahdollista tutkia maankäyttö- ja rakennuslain mukaisessa yleiskaavoitusmenettelyssä ilman maakuntakaavan muutosta.

YVA-menettely on osa hankkeen suunnittelua ja alueen soveltuvuutta tuulivoimatuotantoon tulee arvioida YVA-menettelyssä. Yhteysviranomainen vielä korostaa, että yleiskaavaa laadittaessa on maakuntakaava otettava huomioon (MRL 39 §). Kunta ei voi hyväksyä maakuntakaavan vastaista yleiskaavaa ja yhteysviranomainen kehottaa ottamaan tämän huomioon suunnittelussa.

Poronhoitolain 53 §:n mukainen neuvottelu

Poronhoitolain (PHL) 53 §:n mukaan suunnitellessaan valtion maita koskevia, poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä valtion viranomaisten on neuvoteltava asianomaisten paliskunnan edustajien kanssa. Hankealueella on valtion maita, joten hankkeessa on järjestettävä poronhoitolain 53 §:n mukainen neuvottelu. Hankkeessa on järjestetty PHL:n 53 §:n mukainen neuvottelu 12.1.2022 ja kaksi poronhoitolain 53 §:n kaltaista neuvottelua 2.3.2021 ja 14.6.2021. Yhteysviranomainen pitää puutteena sitä, että poronhoitolain mukaista neuvottelua ei ole järjestetty YVA-selostuksen aikana. Yhteysviranomainen korostaa, että neuvotteluita on hyvä järjestää koko hankkeen elinkaaren ajan, myös YVA-menettelyn jälkeen.

Arviointiselostuksesta tiedottaminen ja kuuleminen

Yhteysviranomainen ilmoitti arviointiselostuksesta ja sen nähtävillä olostä sekä mielipiteiden ja lausuntojen esittämisen mahdollisuudesta julkisella kuulutuksella 5.2.2025–4.4.2025. Kuulutus julkaistiin ELY-keskuksen verkkosivuilla www.ely-keskus.fi/kuulutukset/. Kuulutus ja arviointiselostus liitteineen julkaistiin lisäksi ympäristöhallinnon verkkosivuilla <http://www.ymparisto.fi/simonlyypakintuulivoimahankeYVA>.

Kuulutus lähetettiin Simon, Tervolan, Keminmaan ja Ranuan kunnille julkaistavaksi niiden verkkosivuilla. Arviointiselostuksesta ja sen nähtävillä olostä sekä mahdollisuudesta mielipiteiden ja lausuntojen esittämiseen tiedotettiin Lounais-Lappi-, Kuriiri- ja Lapin Kansa -lehdissä 5.2.2024 julkaistulla ilmoituksella kuulutuksesta.

Arviointiselostukseen on voinut tutustua paperimuodossa kuulemisaikana Lapin ELY-keskuksessa (Hallituskatu 3 B), Simon kunnanvirastolla (Ratatie 6), Tervolan kunnanvirastolla (Keskustie 81), Keminmaan kunnanvirastolla (Kunnantie 3) ja Ranuan kunnanvirastolla (Keskustie 34). YVA-selostukseen on ollut mahdollisuus tutustua myös Simon kunnankirjastossa (Jenssintie 2), Tervolan kunnankirjastossa (Paasilinnan puistotie 1), Keminmaan kunnankirjastossa (Väylätie 6) ja Ranuan kunnankirjastossa (Aapistie 8 a).

Hankkeen arviointiselostuksesta järjestettiin yleisötilaisuus 12.3.2024 klo 17 alkaen Alaniemen kylätalolla Simossa. Yleisötilaisuuteen oli osallistumismahdollisuus myös etäyhteydellä. Yleisötilaisuudesta ilmoitettiin kuulutuksessa Lounais-Lappi-, Kuriiri- ja Lapin Kansa -lehdissä 5.2.2024. Yhteysviranomaisen, hankkeesta vastaavan ja konsultin edustajien lisäksi yleisötilaisuudessa oli läsnä ja etäyhteydellä yhteensä noin 33 henkilöä. Yleisötilaisuudessa kysyttiin ja kommentoitiin seuraavia seikkoja:

K: Rahaselän hanke ja Näätäaavan hanke on myös arvioitavana samaan aikaan. Aikataulu on tiukka kommentoinnin osalta. Voiko pyytää lisääaikaa?

K: Kaavaluonnos nähtävillä 31.3.2025. Mihin mennessä tulee jättää mielipiteet, kun YVA-menettelyssä on eri päivämäärä?

K: Laitatko pyörimään Metsähallituksen sivulta 3D-videomallinnuksen? Kuvaa paremmin hankkeen tilannetta.

K: Miten melua on mitattu tuulivoimaloista lähimpään asutukseen? Jatkuva melu vaikuttaa ihmisiin.

K: Tuulen suunta vaikuttaa meluun. Asun lähialueella.

K: Pitäisi puhua myös prosenttiosuudesta, jossa melu vaikuttaa määrätyleiselle alueelle, vaikka itse rakentamisen prosenttiosuus on pieni suhteessa koko hankealueeseen. Mikä on melualueen osuus hiljaisesta alueesta?

K: Yhdistyksemme (Xenus) on toiminut 52 vuotta. Teemme vuosittain 50 000–60 000 havaintoa linnuista. Hanke ei ole käyttänyt näitä tieteellisiä faktoja. Sen sijaan on tehty vähän päiviä maastossa ja käytetty laji.fi-havaintoja. Xenuksen raportoimat Laji.fi-havainnot ovat vain noin 2–5 % kokonaishavaintomäärästämme. Tämä hanke on sijoittumassa linnuston päämuuttoreiteille ja sijoittuu keskeiselle paikalle. Leipiön hanke on vaikuttanut kaakkurin pesintään ja pesintä on tippunut 10 %. On tulossa kymmenkunta uutta energiahanketta. Tämä on pahin mahdollinen vaihtoehto energian tuotannolle. Oletteko miettineet, miten infraääni aiheuttaa vaikutuksia? Infraääni vaikuttaa 15–20 km päähän alueelta tutkimusten mukaan. Siellä missä on tuulivoimaa, on lisääntynyt sydäninfarktin riski. Sama vaikutus lintuihin ja eläimistöön. Tuulivoimaa ei tulisi rakentaa 20 km lähemmäs asutuksesta lainkaan. Tuulivoimalasta irtoaa mikromuovia, kilo päivässä per tuulivoimalan lapa. Suomalaisilla tällä hetkellä

mikromuovia elimistössä, on hengenvaarallista pitkällä aikavälillä. Kunnalla on tehtävänä turvata asukkaiden elinolot ja asumisviihtyvyys ja kiinteistöjen arvot. Tuulivoima aiheuttaa pohjavesivahinkoja ja haittoja mm. marjastuksen ja metsästyksen suhteen. Oletteko tehneet selvityksiä näistä kansainvälisistä tutkimuksista? Luonto ei palaudu hankkeiden alueille nopeasti, se ottaa aikaa. Linnut muuttavat napakorkeudella. Miten maakotka? Voimaloista tulee lintuja häiritsevää tärinää ja voi tippua öljyä. Valtio tukee ja voi joutua maksamaan epäonnistuneista hankkeista.

K: Alueidenkäyttölaki sanoo, että yleiskaavaa laadittaessa maakuntakaava on otettava huomioon. Lyypäkki ei sisälly Länsi-Lapin maakuntakaavassa tv-alueisiin. Maakuntakaavan mukaan Länsi-Lappiin on mahdollista sijoittaa noin 1000 MW tuulivoimaa. Simossa valmiina jo 280 MW. Lyypäkistä olisi 420 MW mukaan. Tämä vain Simon alueella, mutta Länsi-Lappiin kuuluu lukuisia muita kuntia. Miten tämä huomioitu? Pitäisi selvittää hankkeiden yhteisvaikutukset. Simossa maakuntakaavassa on tuulivoiman tuotantoon soveltuvia alueita muutamia, esim. Lyypäkin läheisyydessä useampi. Lapin tuuli- ja aurinkovoimaselvityksessä 2023–2024 ei mainita Lyypäkkiä tuulivoima-alueena lainkaan.

K: Olen ollut maakuntakaavasta yhteydessä Lapin liittoon. Kyselin, miten tuulivoimaa suunnitellaan ja rakennetaan Simoon niin runsaasti. Jos hankkeita toteutuu, 15 % Simon kunnan alueesta olisi tuulivoima-alueita. Katson tässä kaavoitusasiassa nyt kunnan suuntaan. Kannattaisi miettiä näitä asioita. Simon kunta satsaa kesämatkailuun. Tämä hanke on ristiriidassa matkailun kehittämissuunnitelmien kanssa.

K: Sivuttiin, että nyt on tehty laajan mittakaavan poroselvitys. Isosydänmaan paliskunnassa on seurattu, miten porot liikkuvat. Pantaseuranta-aineistot osoittavat, että porot väistävät tuulivoima-alueita. Porot ovat päässeet keväällä ja kesällä Martimoaavan alueelle vasomaan ja Runkauksen luonnonpuistoon. Miten tehdään sellainen hanke, että porotalouteen ei kohdistu haitallisia vaikutuksia? Meidän tulee huolehtia, että poroilla on edelleen hyvät lisääntymismahdollisuudet. Miksi maakuntakaavassa ei ole esitetty tälle alueelle tuulivoimaa? Maakuntakaavassa sanotaan, että pitää ensisijaisesti huomioida porotalous. Alueita tosiallisesti luovutettu rannasta lähtien tuulivoimalle, nelostielle, vr:lle, ja Leilisuolle. Sosioekonomisia vaikutuksia ei käsitelty YVA:ssa. Ekologisia käytäviä käsitelty selostuksessa. Porot liikkuvat laajemmin eri suunnissa, kuin mitä on esitetty. Onko hankkeessa mahdollisuus turvata poronhoidon toiminta? Poroelinkeino on monille erittäin tärkeä elinkeino. Ainoa syy asua tässä kylässä on se, että poroelinkeinolle on tosi hyvät edellytykset. Samalla työllistämme muita ihmisiä. Paljonko työpaikkoja tulee, kun tuulivoimalat ovat toiminnassa Simossa?

K: Joku yhtiö ostaa hankkeen? Sähkönsiirrosta: Fingridin Petäjäskoski-Nuojuankangas linja on laitettu kahteen osaan ja pohjoinen reitti viivästyy. Mikä on pienin mahdollinen voimalamäärä, millä Lyypäkki voi toteutua, tähän ei ole pystytty aiemmin vastaamaan.

21.5.2025

Jos puisto toteutuu pienempänä, Lyypäkin rinnalle pitää rakentaa muuta energiantuotantoa, jotta Saunakumpu voitaisiin rakentaa.

K (chat): Minnalta erinomainen puheenvuoro poronhoidosta. Täällä myös yksi nuori ihminen, joka on paluumuuttanut Simoon poronhoidon perässä. Ja se olisi erittäin tärkeä syy asua täällä jatkossakin, mahdollisesti perustaa perhe, toimia myös maatalousyrittäjänä ja harjoittaa muutakin yritystoimintaa. Asun Simojen pohjoispuolella, joten Martimoaapa ja Lyypäkki ovat minulle ne tärkeimmät alueet poronhoidon kannalta. Nämä tuulivoimahankkeet haastaa omaa tulevaisuutta todella paljon.

K: Tässä hankkeessa on huono asia se, että kun ollaan valtion mailla niin yksityiset maanomistajat eivät saa vuokratuloja. Kiinteistöveron nousu hyödyttää kaikkia kuntalaisia. Vastustan sähkönsiirtolinjan vetämistä Simojen sähköasemalle. Moni muu vastustaa tätä myös. Ykkösvaihtoehto tulisi olla Petäjäskoskelle. Sinne on varmasti muitakin liittyjiä. Jo kaksi vuotta sitten oltu yhteyksissä ja haettu tolpan paikkoja. Liikun paljon Leipjön alueella. Eivät porot kovin paljon myllyjä pelkää.

K (chat): Vaatimet ja vasat ei pantatietojen mukaan mene myllyalueille. Itsekseen kulkevat urosporot on eri asia.

K: Valtion mailla tehtävänä on mahdollisimman hyvä tuotto, mutta vaikuttaa että tuotto tehdään yksityisten maanomistajien kustannuksella. Onko oikeasti niin, että teidänkin pitäisi maksaa tuottoa yksityisille tahoille?

K: Hankealue kilpailee muiden hankealueiden kanssa. Myytte alueen toiselle taholle? Ette maksa samaa korvausta maanomistajille, kuin muut hankkeet.

K: Miksi hankealueelle olevia yksityisiä maanomistajia kohdellaan eri tavoin? Olisiko ollut mahdollista vuokrata tuulivoimala-aluetta muille toimijoille? Miksi ei makseta tuulenottokorvausta muille maanomistajille, kuten muut hanketoimijat tekevät? Voidaanko korvausta maksaa kehitysajalta ja takautuvasti?

K: Olen asunut 8 vuotta Simossa ja muutin tänne luontoarvojen perässä. En ole tuulivoiman vastainen, se on sijoittelukysymys. Maakotka tulikin mainittua. Alueella on hyvin merkittävä maakotkakeskittymä, alueella kolme reviiriä. Yhteisvaikutusten osalta mainittiin Hevosselkä, jonka kanssa olisi merkittäviä vaikutuksia.

K: Lähdetään siitä, että kotkareviirit säilyy ja reviireitä tulee lisää?

K: Tuulivoimahankkeita tulisi sijoittaa sinne, minne energiaa tarvitaan, eli etelään, Lappi omavarainen. Hankealueen lähellä piekanan reviireitä, niitä on rengastettu ja kartoitetaan lisää. Myös varpuslintuja alueella.

Arviointiselostuksesta annetut lausunnot ja mielipiteet

Yhteysviranomaisen pyysi 4.2.2025 lausunnot arviointiselostuksesta hankkeen vaikutusalueen kunnilta ja muilta viranomaisilta, joita asia todennäköisesti koskee. Lisäksi lausunnot arviointiselostuksesta pyydettiin niiltä asiantuntijalaitoksilta, yhdistyksiltä ja yhteisöiltä, jotka antoivat lausunnon tai mielipiteen hankkeen YVA-ohjelmasta. Yhteysviranomaisen lähetti lausuntopyynnöt seuraaville tahoille:

Simon kunta, Tervolan kunta, Keminmaan kunta, Ranuan kunta, Meri-Lapin ympäristöterveys- ja joukkoliikennejaosto, Meri-Lapin ympäristölautakunta, Rovaniemen kaupungin ympäristölautakunta, Lapin liitto, Lapin hyvinvointialue, pelastuslaitos, Tornionlaakson museo, Pohjois-Suomen aluehallintovirasto, Lapin aluehallintovirasto, Metsähallitus Lapin luontopalvelut, Puolustusvoimat 3. logistiikkarykmentti, Ilmavoimien esikunta operatiivinen osasto, Väylävirasto, Fingrid Oyj, Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, Maanmittauslaitos, Finavia Oyj, Fintraffic Lennonvarmistus Oy, Luonnonvarakeskus, Ilmatieteen laitos, Paliskuntain yhdistys, Isosydänmaan paliskunta, Narkauksen paliskunta, Suomen luonnonsuojeluliitto Lapin piiri ry, Meri-Lapin lintutieteellinen yhdistys Xenus ry, Lapin lintutieteellinen yhdistys ry, Kemin seudun luonnonsuojeluyhdistys, Maataloustuottajain Lapin liitto MTK-Lappi ry, Metsänhoitoyhdistys Lappi, Suomen Metsäkeskus, Simonkylän kyläyhdistys ry, Alaniemen kyläyhdistys ry, Alaniemen Metsästäjät ry, Simoniemen-Viantien kyläyhdistys ry, Maksniemen kyläyhdistys, Keskijoen Metsästäjät ry, Simoniemen metsästäjät, Viantienjoen Metsästysseura ry, Veitsiluodon Metsämiehet ry, Keminmaan riistanhoitoyhdistys ry, Simon Riistanhoitoyhdistys ry, Tainijoen Riistamiehet ry, Simon Alajoen Linnustajat, Yljoen Erämiehet ry, Rantakairan Sähkö Oy, Suomen Erillisverkot Oy, Cinia Oy, DNA Oyj, Elisa Oyj, TeliaSonera Finland Oyj, Caruna Oy, Digita Oy ja Simon yrittäjät ry

Edellä mainittujen lisäksi muilla tahoilla ja kansalaisilla on ollut mahdollisuus esittää mielipiteensä ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta.

Arviointiselostuksesta annettiin 18 lausuntoa ja 5 mielipidettä. Arviointiselostuksesta annetut alkuperäiset lausunnot ja mielipiteet säilytetään Lapin ELY-keskuksessa. Kopiot lausunnoista ja mielipiteistä on lähetetty hankkeesta vastaavalle.

Seuraavassa on esitetty yhteysviranomaisen yhteenvedo asioista, joihin arviointiselostuksesta annetuissa lausunnoissa ja mielipiteissä on kiinnitetty huomiota.

Yhteenveto lausunnoista

Tervolan kunta

Lyypäkin tuulivoimapuiston ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa on tuotu selvästi esille selvästi eri ympäristövaikutuksia. Nyt olemassa olevia tietoja sekä hankkeen vaikutuksia on tuotu hyvin ja selkeästi esille.

Ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa on otettu huomioon Tervolan kunnan aiemmin hankkeen arviointiohjelmasta lausumat seikat koskien hankkeen vaikutuspiirissä olevia tuulivoima-alueita (Pitkämaa ja Hevoselkä). Sen sijaan hankkeiden yhteisvaikutusten arviointi niin maisemaan kuin luontoympäristöön olisi syytä täydentää. Arviointiselostuksessa esim. Kemijokivarren maisemavaikutukset havainnekuvien kautta puuttuvat kokonaan. Arviointiselostuksessa ei ole selvitetty, mitä tuulivoimaloiden perustuksille ja maakaapeloinneille tapahtuu sen jälkeen, kun toiminta alueella päättyy, puretaanko ne vai jätetäänkö paikalleen ja maisemoidaan.

Arviointiselostuksesta on käsitelty vähäisesti alueen yleistä jälkihoitoa toiminnan päättyessä. Tervolan kunta on tuonut kaikissa vireillä olevissa tuulivoimahankkeissa esille hankkeiden yhteisvaikutusten arvioinnin tärkeyden. Tervolan kunta pitää yhteisvaikutusten arviointia erittäin tärkeänä, sillä tuulivoimahankkeiden vaikutukset niin maisemaan kuin luotoympäristöön ovat laajat.

Keminmaan kunta

Luontoarvojen kärsiminen ja haittavaikutukset tulee minimoida maa- ja metsätaloudelle, maanomistajille, metsästykselle ja kuntalaisille, ja minimointi tulee ottaa huomioon suunnittelussa ja toteutuksessa kaikissa vaiheissa. Tulee saada varmuus siitä, että vaikutukset kuntakuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön sekä ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön on selvitetty perin pohjin. Keminmaan kunnan ja keminmaalaisten osallisuus on turvattava.

Meri-Lapin ympäristöterveys- ja joukkoliikennejaosto

Terveydensuojelun periaatteiden mukaisesti elinympäristöön vaikuttava toiminta on suunniteltava ja järjestettävä siten, että väestön ja yksilön terveyttä ylläpidetään ja edistetään. Elinympäristöön vaikuttavan toiminnan harjoittajan on tunnistettava toimintansa terveyshaittaa aiheuttavat riskit ja seurattava niihin vaikuttavia tekijöitä. Toimintaa on harjoitettava siten, että terveyshaittojen syntyminen mahdollisuuksien mukaan estyy (terveydensuojelulaki 763/1994, 2 §). Lisäksi todetaan, että hankkeen vaikutukset eivät saa vaarantaa sen lähikiinteistöjen talousvesikaivojen laatua. Muutoinkin pohjaveden pilaamiskielto on ehdoton eikä pohjavettä saa pilata eikä sen laatua vaarantaa. Meri-Lapin ympäristöterveysvalvonta toteaa, ettei sillä ole muutoin

huomautettavaa Lyypäkin tuulivoimapuistoa koskevasta ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta.

Lapin liitto

Lapin liitto tuo lausunnossaan esille hankkeen suhteen maakuntakaavatilanteeseen ja toteaa, että Lyypäkin tuulivoimahanketta on pidettävä seudullisesti merkittävänä ja siten sen osoittaminen maakuntakaavatasolla on lähtökohtaisesti tarpeen. Kun otetaan huomioon hankealueen ympäröivä maankäyttö ja suunniteltavan tuulivoimahankkeen sijainti maa- ja metsätalousvaltaisella alueella, jota kaavamerkinnän mukaan voidaan pääkäyttötarkoitusta haittaamatta käyttää myös muuhun tarkoitukseen, on sijoittamisen edellytykset ja poikkeaminen maakuntakaavasta mahdollista tutkia alueidenkäyttölain mukaisessa yleiskaavaprosessissa ilman maakuntakaavan muutosta.

Ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa on tuotu esille hankealuetta koskevat maakuntakaavan merkinnät. Tuulivoimahankkeen suhde maakuntakaavaan ja sen määräyksiin on tuotu myös esille. Ympäristövaikutusten arviointiselostuksen kappaleessa 1.2.3 Alueelliset tavoitteet on tuotu esille Lappi-sopimus, joka koostuu Lapin maakuntaohjelmasta 2022–2025 sekä vuoteen 2040 ulottuvasta maakuntasuunnitelmasta. Kohtaan on hyvä täydentää, että vuoden 2025 aikana päivitetään Lappi-sopimus, joka sisältää maakuntasuunnitelman vuoteen 2045 sekä maakuntaohjelman vuosille 2026–2029.

Ympäristövaikutusten arviointiselostuksen kappaleessa 7.7.1 Maakuntakaavat todetaan, että kaava-alueella tai sen lähialueella ei ole vireillä maakuntakaavoja. Kohtaan tulee päivittää, että Lapin turvallisuus- ja liikennevaihemaakuntakaava 2050 kuulutettiin vireille 24.1.2025. Vaihemaakuntakaava koskee koko Lapin maakunnan aluetta.

Ympäristövaikutusten arviointiselostuksen kappaleeseen 7.8.2 Lapin aurinko- ja tuulivoimaselvitys 2023–2024 on hyvä päivittää selvityksen tilanne.

Ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa todetaan, että vaikka välittömät yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa on arvioitu merkittävyydeltään korkeintaan kohtalaisiksi alueen poroille ja poronhoitotyölle, voivat paliskuntaan kohdistuvat kumulatiiviset vaikutukset nousta voimakkaammiksi, sillä paliskunnan alueille on suunnitteilla useita uusia maankäytön hankkeita tilanteessa, jossa paliskunnan laidunalueisiin on jo kohdistunut teollista rakentamista melko runsaasti. Länsi-Lapin maakuntakaavassa on annettu koko maakuntakaava-aluetta koskeva suunnittelumääräys, jonka mukaan poronhoidon ja muiden luontaiselinkeinojen alueidenkäytölliset toiminta- ja kehittämisedellytykset on turvattava. Poronhoitoon olennaisesti vaikuttavaa alueiden käyttöä suunniteltaessa on otettava huomioon poronhoidolle tärkeät alueet. Valtion maiden osalta on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajien kanssa.

Lapin liiton virasto toteaa, että on tärkeä pyrkiä alusta asti lieventämään poronhoitoon kohdistuvia haitallisia vaikutuksia. Yhteistyöhön Isosydänmaan paliskunnan kanssa tulee kiinnittää jatkosuunnittelussa erityistä huomiota. Mikäli yhteisvaikutukset toteutuvien hankkeiden kanssa ylittävät kohtuuttomat haitalliset vaikutukset, hanketta ei voi toteuttaa ilman lieventäviä toimenpiteitä. Arviointiselostuksen mukaan hankkeella on kohtalaisia negatiivisia vaikutuksia mm. maisemaan ja rakennettuun kulttuuriympäristöön, kasvillisuusuuteen ja arvokkaisiin luontokohteisiin, eläimistöön sekä ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen ja kohtalaisia tai suuria kielteisiä vaikutuksia poronhoitoon.

Arviointiselostuksen loppuun on tehty yhteenveto hankkeen vaikutuksista ja vaihtoehtojen vertailusta. Tässä kappaleessa olisi hyvä olla yhteenveto myös yhteisvaikutuksista muiden hankkeiden kanssa.

Metsähallitus Luontopalvelut

Tuulivoimala-alueella ei ole luonnonsuojeluun varattuja valtionmaita, mutta hankkeensähkönsiirtovaihtoehdot SVEB1 ja SVEB2 sijoittuu pieneltä osin Luontopalvelujen hallinnassa olevalle Martimoaapa-Lumiaapa-Penikoiden soidensuojelualueelle. Lisäksi hankealue lähes rajautuu Luontopalvelujen hallinnoimaan Runkauksen luonnonpuistoon. Luontopalvelut lausuu YVA-selostuksesta mainittujen luonnonsuojelualueiden maanhaltijana ja uhanalaisen petolinnun valtakunnallisesta seurannasta vastaavana asiantuntijaviranomaisena.

Lyypäkin tuulivoimahankkeen sähkönsiirtovaihtoehto SVEB1 leikkaa 185 metrin ja SVEB2 noin 200 metrin matkalla Martimoaavan-Lumiaavan-Penikoiden soidensuojelualueelta. Olemassa olevaa johtoauekaa jouduttaisiin lieventämään niin, että puustoa poistettaisiin kaikkiaan noin kahden hehtaarin alalta. Luontopalvelut toteaa, että YVA-selostuksessa on tunnistettu, ettei soidensuojeluasetus salli uusien voimajohtolinjojen rakentamista suojelualueille, vaan voimajohtovaihtoehtojen SVEB1 ja SVEB2 toteuttaminen edellyttäisi soidensuojeluasetuksen muuttamista.

Luontopalvelut pitää YVA-selostuksen hankekuvausta soidensuojelualueelle sijoittuvan voimalinjan osalta puutteellisena. Selostuksessa ei ole karttaa, josta kävisi ilmi, missä leikkauskohta tarkalleen ottaen sijaitsee. Tekstistä on myös vaikea löytää kuvausta alueesta, jolle voimajohtolinjaa on soidensuojelualueen osalta suunniteltu.

Sähkönsiirtolinjan vaikutuksen merkityksestä soidensuojelualueelle on työlästä saada selkoa. Leikkauskohta on ilmeisesti nimetty luontokohteeksi SS2A, joka YVA-selostuksen kappaleen 12.5.7.3 mukaan on herkkyydeltään erittäin suuri ja hankkeen vaikutuksen merkittävyys on suuri tai jopa erittäin suuri. Toisaalta taulukossa 75 on vertailtu eri sähkönsiirtovaihtoehtojen vaikutusten merkittävyyttä, ja sen mukaan vaihtoehtojen SVEB1 ja SVEB2 vaikutusten merkittävyys luonnonsuojelualueisiin on kohtalainen - suuri.

Luontopalvelut toteaa, että tuulivoimarakenteet tulee sijoittaa luonnonsuojelualueiden ulkopuolelle ja esittää, että hankkeen jatkosuunnittelussa luovutaan sähkönsiirtovaihtoehdoista, joiden todetaan YVA-selostuksessa heikentävän Martimoaavan soidensuojelualueen luontoarvoja.

YVA-selostuksen liitteinä 8, 9 ja 10 on esitetty hankkeessa laadittu Natura-arviointi sen vaikutuksista Luontopalvelujen hallinnassa kokonaan tai osittain oleviin Runkauksen, Martimoaavan-Lumiaavan-Penikoiden ja Kuivasjärven Natura 2000 -alueisiin. Luontopalvelut toteaa, että Natura-arviointia ei siinä olevien puutteiden vuoksi voi pitää Martimoaavan Natura-alueen osalta luonnonsuojelulain 35 §:n tarkoittamalla tavalla asianmukaisena. Luontopalvelut lausuu Natura-arvioinnista tarkemmin erillisessä lausunnossa.

Tornionlaakson museo

Hankkeen maisema- ja kulttuuriympäristövaikutuksia on käsitelty ympäristöselostuksen luvussa 8. Arvioinnissa on huomioitu valtakunnallisesti, maakunnallisesti ja paikallisesti merkittävät kohteet sekä Simojokivarren osayleiskaavan mukaiset alueet.

Tornionlaakson museo korostaa, että erityisesti maaseudun kulttuurikohteet muodostuvat usein useamman rakennuksen kokonaisuuksista, ei yksittäisistä rakennuksista.

Maisemavaikutusten arviointi perustuu ennen vuoden 2024 oppaan päivitystä tehtyyn työhön, ja käytetyt etäisyydet eivät vastaa uusien, suurempien voimaloiden todellista hallitsevuutta maisemassa. Voimaloiden näkyvyyttä on havainnollistettu 3D-malleilla, mutta museo kritisoi niiden heikkoa saavutettavuutta aineistossa ja toivoo selkeämpää esittämistapaa.

Yhteisvaikutuksia muiden tuulivoimahankkeiden kanssa ei ole arvioitu kattavasti, erityisesti Leilisuon ja muiden hankkeiden vaikutuksia Alaniemen alueelle ei ole käsitelty. Näkemäalueanalyysit ja havainnekuvat kattavat Lyypäkin ja Hevosselän alueet, mutta kuvia on vähän eri vuodenojoilta ja sähkönsiirtoreiteiltä ei ole esitetty kuvia lainkaan. Museo huomauttaa, että metsien peittävä vaikutus ei ole pysyvä ja toivoo analyysiä myös ilman puuston vaikutusta.

Museo pitää arvokkaana herkkyyksianalyysin tekemistä, mutta ei täysin yhdy sen tuloksiin. Vaikutuksia Simojokivarren arvokohteisiin ei ole selkeästi tuotu esiin ja arvioidut vaikutukset on katsottu liian lieviksi, erityisesti kun huomioidaan tuulivoimaloiden näkyvyys, koko ja elinkaari.

Tuulivoimahankkeen ja sähkönsiirtoreittien vaikutuksia arkeologiseen kulttuuriperintöön on käsitelty kattavasti. Muinaisjäännösten tunnistaminen, paikantaminen ja merkitseminen maastossa perustuu muinaisjäännösrekisteriin, ja ne on huomioitu huolto- ja kunnostustöissä. Arkeologiset inventoinnit on tehty vuosina 2020, 2021 ja

täydennysinventointi vuonna 2024, eikä uusia arkeologisia kohteita löytynyt. Lähimmät valtakunnallisesti merkittävät kohteet sijaitsevat 4–6,5 km etäisyydellä. SVEB2-reittivaihtoehto arvioidaan muinaisjäännösten kannalta suotuisammaksi. Arkeologiset havainnot ja arvioinnin epävarmuudet on esitetty selkeästi.

Museo pitää tuulivoimaloiden sijoittelun tiivistämistä myönteisenä, mutta esitetyt VE1–VE3-vaihtoehdot eivät maisemavaikutusten osalta tarjoa riittäviä eroja arviointia varten. Sähkönsiirtovaihtoehdoissa sen sijaan on selkeitä eroja. Museo suosittaa valittavaksi vaihtoehdon, joka sijoittuu kokonaan hankealueelle ja suuntautuu Saunakummun sähköasemalle, jotta vältetään Simojokivarren vaikutukset.

Yhteisvaikutuksia ei ole esitetty vaikutusten suuruutta kuvaavissa taulukoissa, mikä vaikeuttaa maisemaan, elinoloihin ja poronhoitoon kohdistuvien yhteisvaikutusten hahmottamista. Seuranta on suunnattu ihmisvaikutuksiin, poronhoitoon ja linnustoon, mutta maisema-, lentoestevalo- ja meluvaikutusten seuranta puuttuu. Myöskään yhteisvaikutusten vähentämiskeinoja ei ole esitetty.

Museo katsoo, että tuulivoimahankkeiden arvioinneissa ei yleisesti huomioida riittävästi yhteisvaikutuksia, eikä näin voida arvioida hankkeiden toteuttamiskelpoisuutta pitkällä aikavälillä. Esimerkiksi näkymäanalyysit osoittavat, että tuulivoimalat tulevat olemaan yhä näkyvämpi osa maisemaa, vaikka vain osa hankkeista toteutuisi.

Selvitysten luettavuuden parantamiseksi museo esittää, että näkymäanalyysit ja havainnekuvat esitetään jatkossa erillisinä tiedostoina. Nykyinen esitystapa hankaloittaa vertailua. Koontikarttojen luettavuutta heikentää liiallinen määrä merkintöjä, vaikka niiden sisällyttäminen on sinänsä perusteltua.

Luonnonvarakeskus

Luke toteaa, että YVA-selostuksessa esitetty tuulipuiston sijainti on YVA-ohjelmassa esitettyä parempi, koska voimalapaikat sijoittuvat nyt kauemmaksi Runkauksen Natura 2000 -alueesta kuin YVA-ohjelmassa esitetyt paikat. Luke huomauttaa, että lintujen kevätmuuton havainnointia olisi pitänyt jatkaa kesäkuun alkuun saakka, jotta uhanalaisten pilkkasiiven ja mustalinnun muutosta hankealueella olisi saatu käsitystä. YVA-selostuksessa puuttuu myös pesimättömien laulujoutsenten, kurkien ja hanhien kesäisen parviliikeddinnän tarkastelu. Pesimättömien yksilöiden isohkoja parvia saattaa liikkua hankealueen läpi läheisten Natura 2000 -alueiden välillä. Lisäksi isoja vesilintuja ja kurkia puoleensa vetävä Lyypäkinaavan kosteikko tulisi huomioida voimaloiden sijoittelussa. Luke esittää sähkönsiirtovaihtoehdon SVEB siirtämistä kulkemaan pääosin Simojoen itäpuolta, missä karttatietojen mukaan ei sijaitse arvokkaita luontotyyppejä. Ympäristövaikutusten seurantaohjelmaan Luke esittää sisällytettävän linnustovaikutusten seurannan Kuivasjärven ja Runkauksen Natura 2000 -alueilla.

Luke katsoo, että Lyypäkin tuulipuiston YVA-arvioinnissa ja kaavaselostuksessa poronhoitoon kohdistuvien vaikutusten arviointi sisältää poronhoidon osalta kaikki keskeiset arvioinnin osa-alueet. Samalla Luke katsoo, että poronhoitoon kohdistuvia vaikutuksia on pyritty arvioimaan mahdollisimman kattavasti. Luke korostaa, että kaikkiin poronhoitoon liittyviin ennakolta tehtyihin vaikutusarvioihin sisältyy myös tietoaukkoja ja verrattain suurta epävarmuutta. Luke näkee tärkeänä, että tuulivoima- kuin muidenkin maankäyttöhankkeiden suunnittelussa ja toteutuksessa poronhoitoalueella noudatetaan varovaisuusperiaatetta poronhoitoon kohdistuvien haittojen minimoimiseksi ja välttämiseksi. Samoin Luke korostaa, että hankkeiden toteutuessa niiden haitalliset vaikutukset poronhoidolle kompensoidaan ja poronhoitoon kohdistuvia vaikutuksia seurataan ja arvioidaan säännöllisin väliajoin riittävän kattavasti yhteistyössä paliskuntien kanssa.

Fingrid Oyj

Tuulivoima-alue sivuaa Fingridin 400 kV:n voimajohtoa Petäjäskoski–Isokangas. Tuulivoima-alueelle sijoittuu Fingridin 400+110 kV voimajohtohanke Petäjäskoski–Herva. Hankkeen yleissuunnittelu on valmis ja valtioneuvosto myönsi hankkeelle lunastusluvan 8.11.2024. Petäjäskoski–Herva-osuuden rakentamisen aikataulu on viivästynyt. Fingridillä ei ole kommentoivaa aineistoista. Tässä lausunnossa ei voida kuitenkaan ottaa kantaa tarkemmin teknisiin ratkaisuihin. Fingridin johtoalueelle tai sen läheisyyteen sijoittuvasta rakentamisesta tulee pyytää Fingridistä erillinen risteämälausunto.

Ilmatieteen laitos

Kuten on todettu YVA-ohjelmasta annetussa lausunnossa 03.06.2022, Ilmatieteen laitoksella ei ole lausuttavaa Lyypäkin tuulivoimapuiston ympäristövaikutusten arviointiselostukseen, koska alue on yli 20 km päässä lähimmästä laitoksen säätutkasta.

Korjauksena kuitenkin YVA-selostuksen sivuille, 18, 428 ja 431, joissa todetaan, että koska Ilmatieteen laitoksen säätutkat sijoittuvat niin etäälle tuulivoimapuistosta (130 km), ettei hankkeella ole vaikutusta säätutkien toimintaan. Tuulivoimaloiden häiriökaiut näkyvät sääolosuhteista riippuen aina 150 km etäisyydelle säätutkasta. Alueelle on rakenteilla runsaasti tuulivoimaa ja yhteisvaikutuksesta häiriökaikujen laajuus ja määrä saattaa vaikuttaa alueen sää- ja varoituspalveluihin tulevaisuudessa.

Traficom

Lyypäkin tuulivoimapuiston kaakkoispuolella olevan Hosion varalaskupaikan osalta tulee selvittää voimaloiden vaikutus sotilasilmailuun. Lausunto pyydetään Ilmavoimien esikunnalta.

Telia Finland Oyj

Telia Finland Oyj:llä ei ole hankkeesta huomautettavaa, mutta jatkossa hankkeen vaikutusalueelle ei voida rakentaa radiolinkkijärjestelmiä.

Suomen Erillisverkot Oy

Hankkeella ei ole vaikutusta Suomen Erillisverkot Oy:n Verkko-operaattoripalvelut liiketoimintaan.

Paliskuntain yhdistys

Lausunnossa tuodaan esille poronhoitolainsäädäntöä ikiaikaisen nautintaoikeuden ja poronhoitolain mukaisen neuvottelun osalta sekä Länsi-Lapin maakuntakaavan poronhoidon toiminta- ja kehittämisedellytyksiä turvaavat määräykset. Lyypäkin tuulivoimahanke sijoittuu Isosydänmaan paliskunnan tärkeille laidunalueille – kevät-, kesä-, syys- ja talvilaidunalueille – sekä porojen kulkureiteille. Alueella porot vasovat, laiduntavat ja niitä kerätään vasanmerkintään ja erotuksiin. Hankkeen vaikutusalue kattaa noin 11 170 hehtaaria, ja sen vaikutukset poronhoitoon ovat sekä suoria että välillisiä. Paliskunta on huolissaan laidunalueiden menetyksestä, laidunten pirstoutumisesta ja porojen käyttäytymisen muutoksista.

Useat tutkimukset osoittavat, että porot välttävät tuulivoimaa jopa 3,5–5 km säteellä, erityisesti vasomisaikana. Tuulivoimaloiden aiheuttama melu ja liike häiritsevät porojen laiduntamista, mikä voi johtaa laajempaan laidunalueiden menetykseen kuin vain rakentamisalueelle. Tällöin porot voivat siirtyä muille alueille, aiheuttaen painetta, laidunten kulumista, heikompaa ravinnonsaantia ja lopulta tuotannon alenemista. Tämä voi myös lisätä tarvetta kalliille lisäruokinnalle ja aiheuttaa vahinkoja muille maankäyttömuodoille, kuten viljelyksille.

Hanke vaikeuttaa merkittävästi poronhoitotoita, erityisesti kesällä ja syksyllä, kun porojen kuljettaminen siirto- ja kiinteisiin aitoihin estyy tai vaikeutuu. Lisäksi myös voimajohto pirstoo laidunalueita ja vaikeuttaa hoitotoimia. YVA-menettelyssä vaikutuksia on osin vähätelty: häiriövyöhykkeiden arviointi perustuu liian pieniin etäisyyksiin (500–1000 m), vaikka tutkimustieto viittaa huomattavasti suurempiin välttämisalueisiin. Pelkkä laidunpinta-alan prosentuaalinen tarkastelu ei kuvaa poronhoidon toiminnallista kokonaisuutta.

Paliskunta ja Paliskuntain yhdistys ovat eri mieltä YVA-selostuksen vaikutusarvioista. Ne katsovat, että hanke aiheuttaa merkittäviä ja kumuloituvia haittoja poronhoidolle, ja että yhteisvaikutusten arviointi on riittämätöntä. Esimerkiksi alueelle on suunnitteilla useita muita hankkeita, kuten kaivoksia ja aurinkovoimaa, joiden yhteisvaikutukset tulee arvioida. Paliskunta pitää esitettyjä haittojen lieventämistoimia, kuten työvaiheiden ajoitusta ja vuoropuhelua, riittämättöminä.

Isosydänmaan paliskunta vastustaa hanketta, koska se katsoo sen aiheuttavan kohtuuttomia haittoja elinkeinolle. Mikäli hanke kuitenkin etenee, paliskunta edellyttää haittojen täysimääräistä korvaamista ja aitoa neuvotteluprosessia PHL 53 §:n mukaisesti.

Isosydänmaan paliskunta

Hanke sijoittuu Isosydänmaan paliskunnan alueelle, jossa poronhoito perustuu luonnonlaitumiin ja porojen vapaaseen laidunkiertoon. Poronhoito on tärkeä elinkeino Simossa, ja se tukee alueen kulttuuria, työllisyyttä ja maisemanhoitoa.

Tuulivoimapuisto sijoittuu paliskunnan keskeisille laidunalueille. Paliskunta on huolissaan poronhoidon mahdollisuuksista, sillä alueella on jo ennestään runsaasti tuuli- ja aurinkovoimarakentamista. Näiden hankkeiden yhteisvaikutukset heikentävät laidunalueita, pirstovat niitä ja lisäävät painetta jäljellä oleviin alueisiin. Tämä vaikeuttaa poronhoitoa ja kuormittaa paliskunnan hallintoa. Alueelle on jo rakennettu tai suunnitteilla useita tuulivoima- ja aurinkovoimalahankkeita sekä kaivoshankkeita. Paliskunta kokee tilansa olevan loppumassa ja ilmaisee vakavan huolensa tulevaisuudestaan. Lisäksi YVA-menettelyssä ei ole järjestetty riittävästi poronhoitolain 53 §:n mukaisia neuvotteluita vaikutusten arvioinnin tueksi, mikä on nähty puutteena myös yhteysviranomaisen taholta.

Isosydänmaan paliskunta tuo esiin maakuntakaavatilanteen ja sen, ettei hankealuetta ole osoitettu maakuntakaavassa tv-1-merkinnällä.

Lyypäkin tuulivoimahanke sijoittuu Isosydänmaan paliskunnan keskeisille laidunalueille, joita porot käyttävät keväällä, kesällä ja syksyllä. Alueella sijaitsevat myös tärkeät vasoma- ja vasanmerkintäalueet sekä siirtoaitoja, ja sinne suunnitellaan kiinteän erotusaidan rakentamista. Hankealue on laaja, noin 11 170 hehtaaria, ja se kattaa alueita, joilla porot laiduntavat, vasovat sekä kulkevat laidunkiertonsa aikana. Paliskunnan porot siirtyvät alueelle keväällä ja pysyvät siellä pitkälle syksyyn saakka.

Lukuisat tutkimukset osoittavat, että porot välttelevät tuulivoimaloita etenkin vasomisaikana, jolloin häiriöt voivat ulottua jopa 3,5–5 km säteelle. Tuulivoimaloiden melu ja liike aiheuttavat poroissa stressiä, muuttavat niiden liikkumiskäyttäytymistä ja johtavat laidunalueiden välttelemiseen myös silloin, kun alueet ovat visuaalisesti näkyvissä. Tämä aiheuttaa merkittäviä sekä suoria että välillisiä laidunmenetyksiä. Häiriöt voivat vaikuttaa porojen ruokailuun, vasojen selviytymiseen ja johtaa siihen, että laidunalueiden käyttö vähenee tai loppuu kokonaan.

Tämän seurauksena poronhoitotyöt – kuten vasanmerkintä ja erotukset – vaikeutuvat, laidunpaine siirtyy muille alueille, laitumet kuluvat epätasaisesti, ja lisäruokintaa saatetaan tarvita aikaisemmin. Kaikki nämä tekijät lisäävät kustannuksia ja heikentävät porotalouden kannattavuutta. Lisäksi porojen mahdollinen siirtyminen uusille alueille voi

aiheuttaa konflikteja viljelyn ja asutuksen kanssa, mikä lisää paliskunnan hallinnollista ja taloudellista taakkaa.

YVA-selostuksessa arvioidaan, että suorat laidunmenetykset ovat suhteellisen vähäisiä suhteessa koko tokkakunnan laidunalaan (0,6–13,3 %). Paliskunnan mukaan arvio keskittyy liiaksi pinta-alaan, eikä huomioi vaikutuksia laidunten käytettävyyteen, poronhoidon toiminnalliseen järjestämiseen eikä kumulatiivisia vaikutuksia muiden maankäyttöhankkeiden kanssa. Esimerkiksi paliskunnan lounaisosa on jo nykyisellään pois käytöstä muun maankäytön vuoksi, ja laidunnuspaine on siirtynyt kohti Martimoaavaa ja Lyypäkin hankealuetta.

Hankealueen visuaalinen vaikutus on myös merkittävä. Tuulivoimalat näkyvät keskeisille kesälaidunalueille ja suojelualueelle (Martimoaava), mikä heikentää porojen laidunrauhan edellytyksiä. YVA:n mukaan hanke ei estäisi poronhoidon jatkumista alueella, mutta paliskunnan mukaan hanke vaikuttaisi suoraan porojen käyttäytymiseen ja saattaisi johtaa laidunalueiden laajamittaiseen väistämiseen.

Paliskunnan näkökulmasta esitetyt haittojen lieventämistoimet, kuten rakennustöiden ajoittaminen ja voimala-alueiden rajaaminen, eivät ole riittäviä. Koko hankealue sijoittuu paliskunnan toiminnan kannalta keskeiselle alueelle, ja vaikutuksia tulisi tarkastella koko paliskunnan mittakaavassa – ei vain paikallisesti. Paliskunta painottaa myös, että yhteisvaikutusten arviointi on puutteellista ja sen tulisi tapahtua yhteistyössä paliskunnan kanssa hyödyntäen paikallista tietoa ja kokemusta.

Poronhoidon näkökulmasta vähiten haittaa aiheuttaisi sähkönsiirtovaihtoehto VEB, ja kaikkein suositeltavin vaihtoehto olisi hankkeen toteuttamatta jättäminen (VE0). Mikäli hanke kuitenkin etenee, tuulivoimapuiston rakentamisesta ja toiminnasta aiheutuvat haitat tulee pyrkiä lieventämään ja korvata Isosydänmaan paliskunnalle täysimääräisesti. YVA- ja kaavamenettelyn aikana on syytä jatkaa neuvotteluita paliskunnan kanssa PHL 53 §:n mukaisesti.

Meri-Lapin Lintutieteellinen Yhdistys Xenus ry

Meri-Lapin Lintutieteellinen Yhdistys Xenus ry suosittaa Simon Lyypäkin tuulivoimahankkeen toteuttamisvaihtoehtoa VE0 eli hankkeesta luopumista. Hankealueen läheisyydessä sijaitsee merkittäviä IBA- ja FINIBA-alueita, joilla pesii uhanalaisia lintulajeja, kuten metsähanhet, kaakkurit ja arktiset vesilinnut. Tuulivoimalat voivat merkittävästi häiritä lintujen pesintää ja ravinnonhakua. Lisäksi hankealue sijoittuu hanhien, kurkien ja suurten petolintujen muuttoreitille, ja erityisesti maakotkan muutonseuranta on aloitettu liian myöhään. Selvitysten johtopäätökset hankkeen vaikutuksista lintujen muuttoon eivät vastaa käytännön havaintoja.

YVA-prosessissa ei ole riittävästi arvioitu hankkeen ja muiden alueen tuulivoimahankkeiden yhteisvaikutuksia. Esimerkiksi petolintujen ja hanhien

muuttokorkeudet osuvat voimaloiden lapojen tasolle, mikä lisää törmäysriskiä. Myös alueen metsäsaarekkeet ovat tärkeitä metsäkanalintujen elinympäristöjä, ja voimaloiden rakentaminen uhkaa niiden kantoja pitkällä aikavälillä.

Hankealueella on kosteikkoalueita, joissa pesii uhanalaisia lajeja, kuten mustakurkku-uikku, tukkasotka ja ruskosuohaukka. Nämä elinympäristöt kompensoivat aiemmin menetettyä suoluontoa, mutta tuulivoimaloiden vaikutus voi heikentää niiden monimuotoisuutta. Erityisesti Kuivasjärvi on osoittautunut merkittäväksi muuttolintujen levähdysalueeksi, ja on riski, että tuulivoimalat vaikuttavat siihen negatiivisesti.

Alueen luonnonarvot ja maankäyttö tulee huomioida hankkeiden sijoittelussa. Martimoaavan ja Kivaloiden soidensuojelualueelle kaavaillut voimalat heikentäisivät kansainvälisesti arvokasta luontokohdetta ja virkistysaluetta. Lisäksi pienluontokohteet, kuten lettosuot ja lähteiköt, tulisi suojata ja säilyttää luonnontilaisina.

Tuulivoimaloiden varjostus, melu ja mikromuovi lisäävät luontokatoa ja vaikeuttavat kansallisten ennallistamistavoitteiden saavuttamista. Hankealueen kiihtyvä tuulivoimarakentaminen uhkaa Perä-Pohjolan metsä-suo-mosaikin monimuotoisuutta. Kestävän energiantuotannon tulisi painottua jo rakennetuille alueille, kuten teollisuus- ja liikennevyöhykkeille, erityisesti Etelä-Suomeen, missä energiankulutus on suurempaa.

Lisäksi tuulivoimayhtiöiden rahoitusongelmat ja mahdollinen verotulojen ohjautuminen hankekuntien ulkopuolelle asettavat haasteita hankkeiden toteuttamiskelpoisuudelle. Kunnilla on vastuu luonnonympäristönsä vaalimisesta ja asukkaidensa hyvinvoinnista, ja päätöksiä tulee tehdä huolella luontoarvojen ja alueen vetovoiman säilyttämiseksi.

Seuraavat tahot ilmoittivat, että niillä **ei ole lausuttavaa tai huomautettavaa**:
Maanmittauslaitos, Lapin pelastuslaitos ja Caruna Oy.

Yhteenveto mielipiteistä

Mielipide 1

Mielipiteen esittäjät (2) on huolissaan tuulivoimahankkeen vaikutuksista Alaniemen ja Martimoaavan alueen luontoon, metsästykseen ja virkistyskäyttöön. Mielipiteen esittäjä tuo esiin, että Ruotsin tutkimusten mukaan kanalinnut katoavat tuulivoima-alueilta, mutta hankkeen luontoselvitys on tehty vain kahdeksan päivän otannalla, mikä ei anna luotettavaa kuvaa lintukannoista. Metsästäjänä mielipiteen esittäjä pitää tärkeänä pitkäaikaista seurantaa esimerkiksi riistakolmiolaskennan avulla. Lisäksi mielipiteen esittäjät pelkäävät tuulivoimaloiden karkottavan hirvet, mikä vaikuttaisi alueen hirvenmetsästykseen ja metsästysporukoiden toimintaan. Martimoaavan pesimälinnusto, mukaan lukien harvinaiset lajit ja suuret muuttolintumäärät, on myös

vaarassa, sillä tuulivoimaloiden lavat voivat aiheuttaa lintukuolemia ja häiritä pesimärauhaa.

Mielipiteen esittäjät arvostavat Martimoaapaa rauhoittavana ulkoilualueena, jonka maisema on jo muuttunut Simossa sijaitsevien tuulivoimapuistojen myötä. Mielipiteessä kyseenalaistetaan, halutaanko alueen näkymää muuttaa entisestään teollisuusmaisemaksi. Lisäksi korostetaan alueen merkitystä marjastus- ja sienestysalueena sekä paikallisille että mökkiläisille. Lopuksi mielipiteen esittäjät pohtivat, onko tuulivoimapuiston lyhyt elinkaari riittävä syy vaarantaa alueen luontoarvot ja perinteiset käyttötavat.

Mielipide 2

Mielipiteen esittäjät (2) huomasivat järkytykseen suunnitelman rakentaa tuulivoimapuisto Alaniemen Lyypäkin hankealueelle. Mielipiteen esittäjät ostivat reilu pari vuotta sitten mökin Simon Alaniemestä nimenomaan rauhan, hiljaisuuden ja luonnonkauniin maaseutumaiseman takia. Nyt tämä rauha ja kaunis Alaniemi meinataan tuhota tuulivoimapuistolla. Tuulimyllyt itsessään pilaavat maiseman ja aiheuttavat sietämättömän meluhaitan ja valosaasteen ihmisille ja eläimille isolle alueelle tuulimyllyn ympäristöön. Lisäksi tuulimyllyn ympärille rakennettava suojavaähyke ja sähkölinjat tuhoavat ympäristöä järjettömän isolta alueelta. Alueen suojeltu luonto ja eläimet kärsivät. Miten voi olla mahdollista, että tällaista edes suunnitellaan Martimoaapan luonnonsuojelualueella tai sen läheisyyteen?

Suunnitellut sähkölinjat kulkisivat mökin läheltä ja pilaisivat maiseman, josta mennään mökille nauttimaan. Marjastus, metsästys ja retkeily maastot tuhoutuisivat tämän suunnitelman myötä. Emme missään tapauksessa olisi ostaneet mökkiä tuulivoimapuiston läheisyydestä. Pyydämme ja vaadimme, että tuulivoimapuistohanke perutaan.

Mielipide 3

Mielipiteen esittäjän näkemyksen mukaan tuulivoiman lisärakentaminen Suomessa ei ole enää ensisijaisesti sähkövarmuuskysymys, vaan sen taustalla on suurten teollisten toimijoiden, kuten datakeskusten ja vetylaitosten, kasvava sähköntarve. Simo on jo vahvasti tuulivoimakunta, ja hankkeet tuovat kunnalle kaivattuja verotuloja. Kuitenkin suunniteltu Lyypäkin tuulivoimahanke herättää paikallista vastustusta erityisesti sen sijainnin vuoksi.

Asukkaat ja mökkiläiset kokevat, että voimala-alueen läheisyys jokivarteen, kylään ja asutukseen heikentää alueen luonnonrauhaa, maisemaa ja elinympäristön laatua. Alue tunnetaan hiljaisuudestaan, puhtaudestaan ja luonnonmukaisuudestaan, mikä on tärkeää niin vakituisille asukkaille kuin loma-asukkaillekin. Suunniteltujen voimaloiden

korkeus ja niiden vaikutus ympäristöön herättävät huolta, ja esitetyt vähimmäisetäisyydet asutukseen eivät riitä suojaamaan asukkaita haitoilta.

Keskeisiä huolenaiheita ovat myös meluhaitat, valosaaste ja maisemavaikutukset. Tuulivoimaloiden ääni koetaan häiritseväksi erityisesti hiljaisessa ympäristössä, ja niiden valot muuttavat maisemaa merkittävästi, etenkin pimeään aikaan. Alueen virkistyskäyttö, kuten marjastus, metsästys ja luonnossa liikkuminen, kärsii voimaloiden myötä, sillä niiden aiheuttama melu ja ympäristömuutokset vähentävät alueen vetovoimaa.

Metsähallituksen toimintaa kritisoidaan, sillä asukkaiden mielestä hanketta viedään eteenpäin puhtaasti bisneslähtöisesti, ilman todellista kuuntelua tai asukkaiden tarpeiden huomioimista. Erityistä huolta herättää sähkönsiirtoreitti SVEB, joka kulkisi yksityismaiden läpi ja muuttaisi maisemaa sekä talousmetsien käyttöä merkittävästi. Alueella on myös kulttuurihistoriallista arvoa, jota uusi voimajohto heikentäisi.

Asukkaat vaativat, että tuulivoimahankkeita suunniteltaessa vaikutukset ihmisten elinympäristöön otetaan vakavasti huomioon. He ehdottavat, että voimalat sijoitetaan kauemmas asutuksesta ja että vähimmäisetäisyyttä kasvatetaan esimerkiksi viiteen kilometriin. Lisäksi he peräänkuuluttavat avointa ja reilua vuoropuhelua, jossa maanomistajien ja asukkaiden näkökulmat huomioidaan aidosti.

Mielipide 4

Kemin Seudun Luonnonsuojeluyhdistys toteaa mielipiteessään, että suunniteltu tuulivoima-alue sijaitsee merkittävien suojelualueiden – Martimoaapa-Lumiaapa-Penikat, Runkauksen luonnonpuisto sekä Veittiaapa – keskellä, jotka kaikki ovat osa Natura 2000 -verkostoa ja IBA/FinIBA-alueita. Alue rajautuu lisäksi Kuivasjärven ja Simojoen Natura-alueisiin. Martimoaapa on Ramsar-kohde ja yksi tärkeimmistä suoluonnon suojelukohteista Pohjois-Suomessa.

Alkuperäisessä kaavassa oli 42 tuulivoimalaa, mutta sijoittelua on tarkistettu siirtämällä voimaloita länteen. Uusi sijoittelu parantaa tilannetta Runkauksen luonnonpuiston suhteen, mutta ekologiset vaikutukset säilyvät merkittävinä. Alue on Metsähallituksen hallinnoimaa metsätalousaluetta, mutta sen hiljaisuus, luonnontilaiset purot ja ojittamattomat suot tekevät siitä luonnon kannalta arvokkaan.

Luontoselvitykset ovat tuottaneet kattavaa tietoa, ja niiden perusteella on tunnistettu useita luonnonarvokkaita kohteita. Ekologinen yhteys Martimoaavan ja Runkauksen välillä on kuitenkin jo heikentynyt, ja nykyinen hanke uhkaa kaventaa sitä entisestään. Kuusi voimalaa sijoittuisi vain 65–250 metrin päähän yhteydestä. Tieteellisten tutkimusten mukaan tuulivoimalat vaikuttavat laajasti lintujen käyttäytymiseen ja voivat heikentää elinympäristöjen laatua jopa kilometrien säteellä. Erityistä huolta aiheuttavat kaakkurin ja metson elinympäristöt sekä maakotkien reviirit. Tutkimusten mukaan metsojen väistämisetäisyys voi olla yli 800 metriä ja vaikutukset näkyvät jopa vuosien

päästä. Maakotkan törmäysriski yhdessä reviirissä lähentelee merkittävää kynnysarvoa, ja laajat voimaloiden sijoittumat voivat heikentää elinkelpoisuutta enemmän kuin törmäykset.

Voimaloiden ja teiden sijoittelua tulisi muuttaa: erityisesti ehdotetaan poistettavaksi voimaloita Hurtan- ja Kuivasojien varrelta, Vähäjärven eteläpuolelta sekä metson elinalueiden läheltä. Tieverkkoa voitaisiin myös järkevöittää maisema- ja luontoarvojen suojelemiseksi. Maisemavaikutukset ovat huomattavia aapasuomaisemassa, jossa tuulivoimat korostuvat. Maisema-arvioita ei ole tehty kattavasti erityisesti luonnonpuiston näkökulmasta. Lisäksi on syytä tarkastella tarkemmin lentoestevalojen tutkaohjauksen käyttöä ja sen vaikutuksia luontoon.

Sähkön siirtovaihtoehtoista parhaana pidetään maakaapelointia olemassa olevien teiden yhteyteen. Ilmakaapelointi aiheuttaa maisema- ja luontohaittoja, ja erityisesti SVEB-vaihtoehdot edellyttävät suojelualueen purkua ja voivat lisätä törmäysriskiä maakotkille.

Hanke ei tue maakuntakaavan matkailu- ja virkistystavoitteita, ja alueen käyttäjien näkemyksiä ei ole huomioitu riittävästi. Kemin seudun luonnonsuojeluyhdistys esittää, että hankkeen jatko edellyttää luontoarvojen parempaa huomioimista ja ekologisten yhteyksien vahvistamista. Lisäksi osa tuulivoimatuloista tulisi ohjata luontopalveluille ennallistamistoimiin erityisesti soilla ja virtavesissä.

Mielipide 5

Kingsrose Exploration Oy muistuttaa, että sen malminetsintähanke Natura-alueella (Martimoaapa – Lumiaapa – Penikat) Simon ja Keminmaan kunnissa on käynnistynyt jo vuonna 2019, ennen Lyypäkin tuulivoimahanketta. Yhtiön edeltäjä jätti kaivoslain mukaisen varausilmoituksen 15.11.2019, ja kaivosviranomaisen varauspätös annettiin 15.1.2020.

Lyypäkin tuulivoimahankkeelle on laadittu luonnonsuojelulain mukainen Natura-arviointi, jonka julkinen versio on nähtävillä YVA-selostuksen yhteydessä. Natura-arvion mukaan tuulivoimahankkeen vaikutukset Natura-alueen suojeluperusteisiin ovat korkeintaan vähäisiä. Kingsrose Exploration Oy kuitenkin huomauttaa, että Natura-arvioinnissa ja YVA-menettelyssä on tarkasteltu lähinnä tuulivoimahankkeiden ja voimajohtohankkeen yhteisvaikutuksia, mutta malminetsintähankeen vaikutuksia ei ole huomioitu kattavasti. Yhtiön malminetsintähanke on mainittu YVA-selostuksessa, mutta vaikutusarvioinneissa sitä ei ole käsitelty.

Kingsrose korostaa, että koska sekä malminetsintähanke että tuulivoimahanke kohdistuvat samaan Natura-alueeseen, yhteisvaikutusten arvioinnissa tulisi ottaa huomioon myös malminetsinnän mahdolliset vaikutukset suojeluperusteisiin. Luonnonsuojeluviranomaiset ovat ohjanneet Kingsrosea sisällyttämään tuulivoimahankkeiden vaikutukset omaan Natura-arviointiinsa, joka on parhaillaan

käynnissä. Ensimmäinen arvio, joka koskee Ala-Penikka-aluetta, on saanut Lapin ELY-keskuksen hyväksynnän, mutta muiden malminetsintäalueiden arvioita koskeva lausunto on vielä kesken.

Lisäksi Kingsrose Exploration Oy huomauttaa, että jos tuulivoimahankkeen ja malminetsintähankkeen yhteisvaikutukset heikentäisivät merkittävästi jonkin suojeluperusteena olevan lajin elinolosuhteita, on huomioitava, että malminetsintähanke oli vireillä ennen tuulivoimahanketta. Yhtiön näkemyksen mukaan myöhemmin vireille tulleita hankkeita ei voida hyväksyä, mikäli ne estäisivät malminetsintähankkeen toteuttamisen yhteisvaikutusten vuoksi.

Arviointiselostuksen riittävyys ja laatu

Kuvaus hankkeesta

Hanke on kuvattu luvussa 1 ja sen vaihtoehtoehdot luvussa 3. Hankkeen tekninen kuvaus on esitetty luvussa 4. Yhteysviranomaisen katsoo, että hankkeen sijainti ja tarkoitus on esitetty arviointiselostuksessa pääosin riittävästi, mutta hanke on kuvattu hajanaisesti. Tämä hankaloittaa hankkeen hahmottamista. Yhteysviranomaisen pitää tärkeänä, että hanke kuvataan YVA-menettelyssä yksiselitteisesti. Hanke tulisi kuvata kaikkine ominaisuuksineen hankekuvauksen alussa, myös kartallisesti.

Hankekuvauksen luvussa 1 ei ole karttaa, jossa olisi kuvattu hanke kokonaisuudessaan (tuotantoalue ja sähkönsiirto). Yhteysviranomaisen toteaa, että luvun 1

hankekuvauksessa Simojoen sähköasemalle suuntautuvat voimajohtovaihtoehdot on kuvattu virheellisesti jännitetasolla 2x100 kV. Oikea jännitetaso on 110 kV.

Tuulivoimalat, voimajohtovaihtoehdot, tiestö ja tuulivoima-alueelle rakennettavat uudet sähköasemat on esitetty kartoilla hankkeen vaihtoehtoja kuvaavassa luvussa 3.

Hankealueen sijainnin valinnalle ja rajaukselle on esitetty perustelut.

YVA-selostuksen mukaan Lyypäkin tuulivoimahankkeessa mahdollistetaan sähköasemavarastokokonaisuuden rakentaminen sähköasema-aluevarauksen sisään noin hehtaarin laajuisella aluevarauksella. Yhteysviranomaisen toteaa, että sähkövarastosta on YVA-ohjelman jälkeen tullut uusi osa hanketta. Yhteysviranomaisen katsoo, että sähkövarasto on kuvattu riittävällä tavalla YVA-selostuksessa.

Arviointiselostuksen mukaan hankkeessa tarvittavat maa-ainekset on lähtökohtaisesti tarkoitus saada hankealueelta, mutta niitä voidaan joutua tuomaan myös hankealueen ulkopuolelta. Hankekuvauksessa ei kuitenkaan ole osoitettu kartalla maa-ainesten ottoalueita eikä irrotettujen maa-ainesten läjitysalueita. Yhteysviranomaisen kiinnitti asiaan huomiota myös yhteysviranomaisen lausunnossa. Yhteysviranomaisen katsoo,

että maa-ainesten ottoalueet sekä irrotettujen maa-ainesten läjitysalueet sijainteineen olisi tullut kuvata hankekuvauksessa.

Metsähallituksen Luontopalvelut toi lausunnossaan esille, että YVA-selostuksen hankekuvaus soidensuojelualueelle sijoittuvan voimajohdon osalta on puutteellinen. YVA-selostuksessa ei ole karttaa, josta kävisi ilmi, missä leikkauskohta tarkalleen ottaen sijaitsee. Tekstistä on myös vaikea löytää kuvausta alueesta, jolle voimajohtovaihtoehto on soidensuojelualueen osalta suunniteltu. Yhteysviranomaisen yhtyy Metsähallituksen Luontopalveluiden näkemykseen, että hankekuvaus on tältä osin puutteellinen. Hankkeen jatkosuunnittelussa voimajohto tulee kuvata tarkemmin.

Hankkeen kuvauksessa on pääosin otettu huomioon yhteysviranomaisen YVA-ohjelmasta antama lausunto lukuun ottamatta joitakin edellä esille nostettuja yksityiskohtia. Yhteysviranomaisen pitää hankkeen kuvausta tuotantoalueen ulkopuolista voimajohdon (SVEB) ja maa-ainesten oton kuvausta lukuun ottamatta riittävänä.

Hankkeen vaihtoehdot

Hankevaihtoehdot VE1 ja VE2 ja sähköasema on esitetty kuvassa 14–6. Vaihtoehtoiset voimajohdot SVEA1–2 ja SVEB1–2 on esitetty kuvassa 17. Vaihtoehdot sisältävät myös nollavaihtoehdon (VE0), jossa tuulivoimahanketta ei toteuteta. Yhteysviranomaisen toteaa, että tämä mahdollistaa perusvertailutilanteen. Arviointiselostuksessa vaikutukset on arvioitu maksimissaan 300 metriä korkeilla tuulivoimaloilla, joiden yksikköteho on 6–10 MW. Yhteysviranomaisen pitää hyvänä sitä, että arviointi on tehty mahdollisimman suurella voimalavaihtoehdolla.

YVA-ohjelmassa tarkasteltiin niin sanotun nollavaihtoehdon, eli hankkeen toteuttamatta jättämisen lisäksi kahta vaihtoehtoa. YVA-ohjelmassa esitetyssä vaihtoehdossa VE1 oli 42 voimalaa tuotantoalueen itäosassa ja vaihtoehdossa VE2 42 voimalaa tuotantoalueen länsiosassa.

YVA-ohjelmasta saadun palautteen sekä YVA-menettelyn yhteydessä tehtyjen selvitysten perusteella tuulivoimaloiden sijaintipaikkoja on tarkennettu vaihtoehtojen VE1 ja VE2 osalta. Lisäksi YVA-selostuksessa on muodostettu vaihtoehto VE3, jossa tuulivoimaloiden enimmäismäärää on vähennetty 35:een. YVA-selostuksen mukaan ympäristövaikutusten arvioinnin aikana ja saadun palautteen perusteella hankkeen voimaloiden sijoittelua on muokattu. Uusien vaihtoehtojen muodostamisessa kiinnitettiin erityistä huomiota poronhoidon toimintaedellytysten turvaamiseen. Yhteysviranomaisen katsoo, että suunnittelussa on kuultu sidosryhmiä.

Osa voimalapaikoista sijaitsee likipitään samalla paikalla kaikissa vaihtoehdossa, mutta vaihtoehdossa VE1 voimaloita on enemmän hankealueen itäosassa. Vaihtoehdossa

VE2 voimalat on sijoitettu tiiviimmin painottuen hankealueen länsiosaan. Vaihtoehdossa VE3 voimaloita on 35 ja ne sijoittuvat väljemmin hankealueen länsiosaan. Voimaloiden etäisyys asutuksesta on silti likipitään sama kummassakin vaihtoehdossa. Yhteysviranomaisen katsoo, että YVA-ohjelmasta saatu palaute ja YVA-menettelyssä tehdyt selvitykset on otettu huomioon vaihtoehtoja laadittaessa, vaihtoehdot on perusteltu ja ne tarjoavat vertailumahdollisuuden. Yhteysviranomaisen ottaa tuulivoimalavaihtoehtoihin tarkemmin kantaa jäljempänä.

Sähkönsiirto

Sähkönsiirron osalta YVA-ohjelmassa tarkasteltiin kahta vaihtoehtoa (SVEA ja SVEB). Yhteysviranomaisen kiinnitti huomiota YVA-ohjelman vaihtoehtoasetteluun sähkönsiirron osalta ja edellytti kuvaamaan hankkeen sähkönsiirron niin yksityiskohtaisesti, kuin se olisi oma YVA-menettelynsä. Arviointiselostuksessa sähkönsiirron vaihtoehtoja on neljä (SVEA1–2 ja SVEB1–2). Vaihtoehdoissa SVEA1–2 sähkönsiirto on suunniteltu toteuttavaksi 13,3 km tai 11,8 kilometrin pituisella 400 kV:n voimajohdolla tuulivoimala-alueen sisällä Fingrid Oyj:n Petäjäskoski–Nuojuankangas-voimajohdon varrelle rakennettavalle uudelle Saunakummun sähköasemalle. Vaihtoehdoissa SVEB1–2 sähkönsiirto on suunniteltu toteuttavaksi tai kahdella 27,6 tai 28 km pituisella 110 kV:n voimajohdolla tuulivoimala-alueelta lounaaseen Simojoen sähköasemalle. Yhteysviranomaisen pitää hyvänä, että hankkeessa on tutkittu useita eri vaihtoehtoja sähkönsiirron toteuttamiseksi. Yhteysviranomaisen katsoo, että voimajohtovaihtoehtoja selkeytetty ja YVA-ohjelmasta saatu palaute sekä YVA-menettelyssä tehdyt selvitykset on otettu huomioon vaihtoehtoja laadittaessa. Yhteysviranomaisen ottaa voimajohtovaihtoehtoihin tarkemmin kantaa jäljempänä.

Hankkeesta vastaava ja hankkeen suunnittelu- ja toteuttamisaikataulu

Hankkeesta vastaava yhteystietoineen on esitetty asianmukaisesti arviointiselostuksen alkupuolella.

YVA-menettelyn ja tuulivoimaosayleiskaavoituksen aikataulu on esitetty luvussa 1.3.3 sekä taulukossa 3 ja luvuissa 2.7 ja 2.8 sekä taulukossa 4. Arviointiselostuksen mukaan tuulivoimahankkeen rakennusluvan myöntäminen edellyttää YVA-menettelyn lisäksi maankäyttö- ja rakennuslain (nykyisen alueidenkäyttölain) mukaisen kaavan laatimista. Hankkeen rakentamisaika on noin kaksi vuotta. Rakentaminen voisi alkaa aikaisintaan vuonna 2026 ja tuulivoimahankkeen kaupallinen käyttö 2028. Yhteysviranomaisen pitää suunnitteluajataulua realistisena, joskaan YVA-selostuksessa ei ole tunnistettu viranomaismenettelyihin liittyviä mahdollisia muutoksenhakumenettelyitä.

Yhteysviranomaisen toteaa, että YVA-menettely on myös suunnittelumenettely, joten kaikki hankkeen suunnittelu- ja toteuttamisaikataulut olisi voitu esittää yhtenäisemmin ja

esimerkiksi yhdessä taulukossa. Arviointiselostuksesta lukijan on vaikea saada kokonaiskäsitystä hankkeen suunnittelun ja toteuttamisen aikataulusta.

Hankkeen liittyminen muihin hankkeisiin

YVA-asetuksen (277/2017) 4 § kohdan 2 mukaan arviointiselostuksen tulee sisältää tiedot hankkeen liittymisestä muihin hankkeisiin. Yhteysviranomainen toteaa, että muihin hankkeisiin liittymisen tunnistaminen on olennaista yhteisvaikutusten arvioinnin kannalta. Yhteysviranomainen on YVA-ohjelmalausunnossaan huomauttanut, että yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa ovat todennäköisesti merkittäviä ja arviointi tulee tehdä erityisen huolellisesti.

Lähialueen muut tuulivoimahankkeet on esitetty taulukossa 102. Taulukossa on esitetty hankkeen nimi, tuulivoimaloiden lukumäärä, kehitys- tai toimintavaihe, etäisyys Lyypäkin suunnitelluista voimaloista ja ilmansuunta. Arviointiselostuksessa on todettu, että Lyypäkin hankealueelta 50 km säteellä on tuotannossa 15 tuulivoimapuistoa. Lähin toiminnassa oleva tuulivoimapuisto sijaitsee 21 kilometrin päässä Lyypäkin hankkeesta. Lähimpänä suunnitteluvaiheessa olevista tuulivoimahankkeista on Tervolan Hevosselän tuulivoimahanke, joka sijaitsee noin neljän kilometrin päässä luoteeseen Lyypäkin hankkeesta. Hevosselän tuulivoimahankkeen osayleiskaava on hyväksytty 26.4.2018. Alle 20 km säteellä on suunnitteilla eri vaiheissa yhdeksän tuulivoimahanketta ja alle 50 km säteellä 26 hanketta.

Hankkeen liittyminen muihin hankkeisiin on lisäksi esitetty havainnollistavalla kartalla (kuva 211, tilanne 5.8.2024), jossa taulukossa kuvattujen tuulivoimahankkeiden lisäksi on esitetty myös muiden toimialojen hankkeita, kuten kaivos-, aurinkovoima- ja metanolittehdashankkeita. Kartalla on esitetty paitsi taulukossa kuvatut tuulivoimahankkeet, myös yli 50 km päässä Lyypäkin hankealueesta sijaitsevia hankkeita. Arvioinnissa ei ole tarkasteltu mahdollisia eri hankkeiden voimajohtoja eikä niitä ole esitetty kartalla, mitä voidaan pitää puutteena. Ainoastaan Petäjäskoski-Nuojuankangas 400+110 kV voimajohto on esitetty. Yhteysviranomainen katsoo, että olemassa olevien voimajohtojen, voimajohtohankkeiden sekä muiden tuulivoimahankkeiden sähkönsiirron kuvaaminen olisi tärkeää kokonaiskuvan hahmottamiseksi.

YVA-selostuksessa on kuvattu Lyypäkin tuulivoimapuiston tuotantoalueelle suurelta osin sijoittuva Hiilinevan aurinkovoimahanke. YVA-selostuksen mukaan Hiilinevan aurinkovoimahankkeen sähkönsiirto on suunniteltu toteutettavan myös Saunakummun sähköasemalle. Suunnitellut voimajohtot eivät risteä Lyypäkin suunniteltujen SVEA-voimajohtovaihtoehtojen kanssa.

Arviointiselostuksessa on myös esitetty hankkeen liittyminen kansainvälisiin ja kansallisiin strategioihin ja tavoitteisiin.

Yhteysviranomaisen tiedossa ei ole muita Lyypäkin tuulivoimahankkeen läheisyyteen sijoittuvia merkittäviä hankkeita, jotka olisi jo toteutettu, tai joissa olisi kaavoitus tai YVA-menettely menossa tai jo tehty. Yhteysviranomainen katsoo, että hankkeeseen liittyvät muut hankkeet on tunnistettu riittävällä tavalla, joskin yhteisvaikutusten arviointiin sisältyy puutteita, jotka tuodaan jäljempänä esiin.

Hankkeen toteuttamisen edellyttämät suunnitelmat, luvat ja niihin rinnastettavat päätökset

Luvussa 5 ja taulukossa 11 on listattu hankkeen edellyttämät suunnitelmat, luvat ja niihin rinnastettavat päätökset lakiviittauksineen.

Hankealueelta on tunnistettu yksi saukon lisääntymis- ja levähdyspaikka Kuivasjoen varressa. Yhteysviranomainen toteaa, että saukon lisääntymis- ja levähdyspaikan heikentäminen tai hävittäminen on luonnonsuojelulain 78 §:n nojalla kielletty. Suojelusta poikkeaminen vaatii luvan Lapin ELY-keskukselta.

Mikäli alueelta myöhemmässä suunnittelussa löytyy tiukasti suojellun luontotyypin esiintymä, tiukasti suojellun tai rauhoitetun kasvilajin esiintymä, suuren petolinnun tai muun toistuvasti samaa pesää käyttävän linnun pesä, tai luontodirektiivin liitteen IVa eläinlajin lisääntymis- ja levähdyspaikka, joiden hävittämistä tai heikentämistä ei voida välttää, tulee suojelusta hakea poikkeamista niin ikään Lapin ELY-keskukselta.

Voimajohtoehdot SVEB1 ja SVEB2 ylittävät noin 380 m matkalla Martimoaavan-Lumiaavan-Penikoiden soidensuojelualueen (SSA120117), missä nykyistä voimajohtokäytävää on tarkoitus leventää. YVA-selostuksessa on tunnistettu oikein, että voimajohtokäytävän leventäminen edellyttää soidensuojeluasetuksen muuttamista lainsäädäntöteitse, koska metsäisillä kohteilla puusto joudutaan raivaamaan johtoukealta ja pitämään matalana sen reunavyöhykkeillä (asetus eräistä valtion omistamille alueille perustetuista soidensuojelualueista 933/1981).

Voimajohtovaihtoehdot SVEB1 ja 2 sijoittuvat soidensuojelualueen lisäksi lyhyeltä matkalta toteuttamattomalle Martimojärven-Kivaloitten soidensuojeluohjelma-alueelle (SSO120478). Luonnonsuojelulain 16 § mukaan valtioneuvoston hyväksymään luonnonsuojeluohjelmaan kuuluvalla alueella ei saa suorittaa sellaista toimenpidettä, joka vaarantaa alueen suojelun tarkoituksen. ELY-keskus voi myöntää luvan poiketa tästä rajoituksesta, jos suojelun tarkoitus ei mainittavasti vaarannu.

Voimajohtovaihtoehto SVEB1 ylittää Martimo-ojan varren yksityisen Niittykankaan luonnonsuojelualueen (YSA232529) noin 70 m matkalla. Niittykankaan luonnonsuojelualueen rauhoitusmääräyksissä on kielletty mm. maa- ja kallioperän

21.5.2025

vahingoittaminen sekä metsänhakkuu. Koska johtoaukean raivaaminen, reunavyöhykkeen puuston matalana pitäminen sekä mahdollisen voimajohtopylvään pystyttäminen olisivat rauhoitusmääräyksissä kiellettyjä toimenpiteitä, tulee ennen voimajohdon rakentamista hakea ELY-keskuksesta yksityisen luonnonsuojelualueen osittaista purkamista tai rauhoitusmääräysten lieventämistä. Poikkeamisen edellytyksenä on, että alueen rauhoitus estää yleisen edun kannalta erittäin tärkeän hankkeen tai suunnitelman toteuttamisen. Ensisijaista on hankkeen toteuttaminen niin, että yksityisen luonnonsuojelualueen rauhoitusmääräyksistä ei tarvitse poiketa.

Yhteysviranomaisen toteaa, että arviointiselostuksen kappaleessa 5 on tunnistettu tilanteet, jotka edellyttävät vesilain (587/2011) mukaisen vesitalouslupan hakemista. Yhteysviranomaisen katsoo, että kappaletta on kuitenkin syytä tarkentaa vesilain 2 luvun 11 §:n nojalla suojeltujen vesiluontotyyppien osalta, sillä vesilain 2 luvun 11 §:n nojalla suojeltujen vesiluontotyyppien luonnontilan vaarantaminen ei edellytä vesitalouslupaa, vaan lähteen luonnontilan vaarantamisesta tulee hakea poikkeamista Pohjois-Suomen aluehallintovirastolta. Lupaviranomaisen voi yksittäistapauksessa myöntää poikkeuksen vaarantamiskiellosta, mikäli vesiluontotyyppien suojelutavoitteet eivät huomattavasti vaarannu. Yhteysviranomaisen korostaa, että poikkeamista lähteen luonnontilan vaarantamiskiellosta voidaan edellyttää, vaikka hanke itsessään ei vaatisikaan vesilain 3 luvun 2 §:n perusteella vesitalouslupaa.

Yhteysviranomaisen toteaa ympäristönsuojelulain (527/2014) mukaisen ympäristöluvan osalta, että kiviaineksen ottamiseen liittyvä louhinta voi vaatia ympäristöluvan. Maa-aineslain (555/1981) 4a §:n mukaan maa-ainesten ottamista koskeva lupahakemus ja samaa hanketta koskeva ympäristölupahakemus on käsiteltävä yhdessä ja ratkaistava samalla päätöksellä, jollei sitä ole erityisestä syystä pidettävä tarpeettomana. Yhteistä lupaa voidaan hakea yhdellä lupahakemuksella.

Yhteysviranomaisen huomauttaa, että laki eräiden ympäristön käyttöön vaikuttavien hankkeiden lunastusluvasta (768/2004) ja tämän lain muuttamisesta (1238/2023) eli ns. lunastuslupalaki liittyy oleellisesti arviointiselostuksen voimajohtovaihtoehtojen ympäristövaikutuksiin. Lunastuslupalain uudistuksen myötä lain piiriin kuuluvien energiansiirtohankkeiden toteutuksen mahdollistaviin lupiin voidaan liittää aiempaa täsmällisempiä määräyksiä haitallisten ympäristövaikutusten ehkäisemiseen (Laki eräiden ympäristön käyttöön vaikuttavien hankkeiden lunastusluvasta, 4 §). Uuden lunastuslupalain myötä ELY-keskuksella on velvollisuus kommentoida lunastuslupaehdoja perustellussa päätelmässä esitettyjen muutos- tai lievennystarpeiden pohjalta. ELY-keskus myös valvoo ympäristön turvaamiseksi annettujen lunastuslupaehtojen noudattamista. Yhteysviranomaisen huomauttaa, että lunastuslupalain muutos on syytä huomioida sähkönsiirron jatkosuunnittelussa ja optimaalisen reitin valinnassa. Lisäksi yhteysviranomaisen pyytää kiinnittämään

huomiota, että hankkeeseen liittyy uudistettavana oleva laki kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta (603/1977), joka koskee lunastuskorvauksia.

Yhteysviranomainen katsoo, että arviointiselostuksessa on esitetty hankkeen toteuttamisen edellyttämät suunnitelmat, luvat sekä niihin rinnastettavat päätökset riittävällä tavalla.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa (VAT) käsitellään sellaisia kysymyksiä, jotka ovat tarpeen huomioida alueidenkäytön suunnittelussa osana laaja-alaista ja eri alueidenkäyttötarpeita ennalta yhteen sovittavaa toimintaa. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden oikeusvaikutuksista säädetään alueidenkäyttölain (AkL) 24 §:ssä, jonka mukaan ne koskevat alueidenkäytön suunnittelua ja valtion viranomaisten toimintaa. AkL 24.1 §:n mukaan valtion viranomaisten tulee toiminnassaan ottaa huomioon valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja edistää niiden toteuttamista. Yhteysviranomainen toteaa, että sen ja muiden valtion viranomaisten on mahdollisuus ottaa kantaa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden edistämiseen hankkeen suunnittelussa jo YVA-menettelyssä. Kanta on selkeämpää muodostaa, jos hankkeesta vastaava on jo itse esittänyt YVA-selostuksessa käsityksensä, mitkä tavoitteet koskevat hanketta ja miten hanke edistää niitä.

Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan hanketta koskevat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet on tunnistettu ja yhteysviranomaisen antama lausunto YVA-ohjelmasta on otettu tältä osin huomioon. YVA-selostuksessa on myös tuotu esille, miten hanke valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita edistää.

Yhteysviranomainen katsoo, että terveellinen ja turvallinen elinympäristö - tavoitekokonaisuuden edistäminen on tässä hankkeessa erityisen tärkeää. Elinympäristön terveellisyyteen ja turvallisuuteen liittyviä haittatekijöitä ovat erityisesti tuotantotoiminnan päästöt maaperään, veteen ja ilmaan, altistuminen melulle sekä ympäristöön vaikuttavat onnettomuudet. Parhaiten tavoitteen edistäminen toteutuu hankkeessa lähinnä jättämällä riittävät suojaetäisyydet asutukseen, kuten Lyypäkin YVA-menettelyssä on suunniteltu. Yhteysviranomainen korostaa, että sijaintiratkaisut sekä muut alueidenkäytön varautumisen keinot ovat yleensä taloudellisempia kuin alueiden toteuttamisen jälkeen tehtävät toimenpiteet, kuten valtioneuvosto on tavoitteiden taustaksi kirjannut.

Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat -tavoitekokonaisuuden edistäminen on hankkeen kannalta ensiarvoista. Hankkeessa tulee varmistaa, että tuulivoimaloiden ja voimajohdon rakentaminen sekä alueiden käyttäminen edistävät näitä tavoitteita.

Valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista hankkeessa edistetään parhaiten uusiutumiskykyisen energiahuollon sisältämiä tavoitteita. Tuulivoimatuotannon lisääminen edellyttää tuulivoimarakentamisen sovittamista ympäriväan maankäyttöön ja haitallisten vaikutusten asianmukaista huomioon ottamista. Tavoite hyödyntää voimajohtovaihtoehtojen sijainneissa ensisijaisesti olemassa olevia johtokäytäviä on otettu huomioon suunnittelussa osittain yhden voimajohtovaihtoehdon osalta ja se todetaan hankkeen suhteessa valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin.

YVA-selostuksessa todetaan luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden ja ekologisten yhteyksien säilymisen edistämistä koskevan VAT:n osalta, että ”ekologisten yhteyksien säilyminen on huomioitu sijoittamalla tuulivoimalat riittävän etäälle luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeistä alueista.” Yhteysviranomainen huomauttaa, että alueiden välisen kytkeytyvyyden tarkastelu ja huomioiminen on eri asia kuin luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeiden kohteiden säästäminen. YVA-selostuksessa todetaan, että hankealueelle sijoittuu Martimoaavan-Lumiaavan-Penikoiden soidensuojelualueen ja Runkauksen luonnonpuiston välinen ekologinen yhteys ja voimajohtovaihtoehdon SVEB alueelle Martimoaavan-Lumiaavan-Penikoiden soidensuojelualueen ja Simojoen välinen ekologinen yhteys. Yhteysviranomainen katsoo, että valtakunnallista alueidenkäyttötavoitetta ei edistetä, mikäli tunnistetut ekologiset yhteydet heikkenisivät tai katkeaisivat hankkeen toteuttamisen takia.

Alueidenkäyttölain 24.2 § mukaan alueidenkäytön suunnittelussa on huolehdittava valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamisesta siten, että edistetään niiden toteuttamista. Lyypäkin tuulivoima-alue ei ole osoitettu Länsi-Lapin maakuntakaavassa tuulivoimatuotannon suunnitteluun soveltuvaksi alueeksi eikä tuulivoimaloiden alueeksi, joten myös tämän vuoksi YVA-selostuksessa on perusteltua esittää, miten hanke edistää valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden edistämistä.

Yhteysviranomainen toteaa, että hanketta koskevat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet voivat myös olla ristiriitaisia keskenään. Tällöin kaavoitusviranomaiset ratkaisevat mitä tavoitetta painotetaan enemmän ja ratkaisun tulee noudattaa myös muita päätöksiä, esimerkiksi suojelupäätöksiä.

Hankkeen ja sen vaihtoehtojen suhde maankäyttösuunnitelmiin ja hankkeen kannalta olennaisiin luonnonvarojen käyttöä ja ympäristönsuojelua koskeviin suunnitelmiin

Arviointiselostuksessa hankkeen taustaa, tarkoitusta ja tavoitetta koskevassa luvussa 1.2 on kuvattu hankkeeseen liittyvät kansainväliset ja kansalliset ilmasto- ja energiapolitiittiset strategiat sekä muita tuulivoimahankkeen suunnittelua ohjaavia ohjelmia, strategioita ja suunnitelmia. Lisäksi on sanallisesti kuvattu Suomen tavoitteita tuulivoimatuotannolle, Lapin alueellisia tavoitteita sekä hankkeen tavoitteita. Hankkeen

suhde voimassa ja vireillä oleviin kaavoihin on esitetty. Yhteysviranomaisen katsoo kuvauksen riittäväksi. Yhteysviranomaisen tiedossa ei ole hankkeen kannalta olennaisia ympäristönsuojelua koskevia suunnitelmia.

Vaikutusalueen ympäristön nykytila ja sen todennäköinen kehitys, jos hanketta ei toteuteta

YVA-asetuksen 4 §:n mukaan arviointiselostuksessa tulee esittää kuvaus vaikutusalueen ympäristön nykytilasta ja sen todennäköisestä kehityksestä, jos hanketta ei toteuteta. Vaihtoehtoissa on toteuttamisvaihtoehtojen lisäksi mukana niin sanottu nollavaihtoehto eli hanketta ei toteuteta. Arviointiselostuksessa nykytilaa on kuvattu ja hankkeen toteuttamatta jättämistä arvioitu vaikutustyypeittäin. Yhteysviranomaisen katsoo arvioinnin riittäväksi. Yhteysviranomaisen on jäljempänä käsitellyt nykytilan kuvausta vaikutustyyppikohtaisesti.

Epävarmuustekijät

Arviointiselostuksessa on esitetty vaikutustyypeittäin epävarmuustekijät, jotka voivat vaikuttaa vaikutusten arviointiin ja kuvataan, miten epävarmuustekijät on huomioitu vaikutustenarviointia laadittaessa.

Muilta osin yhteysviranomaisen on jäljempänä käsitellyt epävarmuustekijöitä vaikutustyyppikohtaisesti.

Hankkeen todennäköisesti merkittävät ympäristövaikutukset

Vaikutukset maisemaan

Yhteysviranomaisen katsoo, että maiseman osalta hankkeen lähtötiedot ja menetelmät on kuvattu asianmukaisesti. Keskeisimmät maisema-alueet (ml. VAMA-alue Simon rannikon kulttuurimaisemat) ja rakennetut kulttuuriympäristöt on tunnistettu, ja niitä on käytetty asianmukaisesti lähtökohtana näkemäalueanalyysiä ja havainnekuvia varten. VAMA-alueen maiseman sietokykyä ei ole arvioitu, mutta yhteysviranomaisen katsoo puutteen perustelluksi kyseisen VAMA-alueen ja hankealueen välisen suuren etäisyyden vuoksi. Myös Hevosselän tuulivoimapuisto on huomioitu havainnekuville.

Lentoestevalojen vaikutuksia on havainnollistettu laatimalla pimeän ajan havainnekuvia. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan staattiset havainnekuvat eivät kuitenkaan vastaa todellista näkymää pimeällä, koska käytettäessä vilkkuvia valoja, niistä aiheutuva vaikutus ei havainnollistu. Lentoestevalojen digitaalisessa havainnollistamisessa suositellaankin käytettävän jatkosuunnittelussa esimerkiksi videota.

Yhteysviranomainen katsoo, että huomiota olisi saanut kiinnittää enemmän ympäröivien suojelualueiden (erityisesti Martimoaapa-Lumiaapa-Penikoiden soidensuojelualue) erämaisuuuteen ja retkeilykäyttöön. Havainnekuissa olisi voitu huomioida Lyypäkin tuulivoima-alueen maisemavaikutukset kyseiseen soidensuojelualueeseen yhdessä muiden tuulivoimapuistojen kanssa (esim. Leipjö-Sarvisuo), sekä suhteessa retkeilyreitteihin ja tärkeimpiin virkistyskäyttökohteisiin. Martimoaavalla tulee kiinnittää huomio myös perinteisin menetelmin edelleen harjoitettaviin eränkäynnin muotoihin, jota myös suojeltu rakennuskanta (mm. Martimoaavan niittysauna) edustaa. Voimajohtovaihtoehtoja SVEB1-2 on käsitelty hyvin pintapuolisesti, eikä juuri lainkaan suhteessa Simojokivarren asutukseen. Yhteysviranomainen ei kuitenkaan katso näiden puutteiden nostavan maisemiin kohdistuvaa vaikutusta kohtalaista suuremmiksi. Kokonaisuudessaan yhteysviranomainen pitää riittävän monipuolisena tapaa, jolla eri etäisyyksillä tapahtuvat maisemavaikutukset on esitetty tekstissä ja havainnekuissa, ja joiden perusteella arviointi jatkosuunnittelua ajatellen on mahdollista.

Melu- ja välkevaikutukset

Yhteysviranomainen toteaa, että Lyypäkin tuulivoimahankkeen meluselvityksessä voimalatyypinä on käytetty Vestas V172 7,2 MW johdettua Generic RD 200 7,2 MW voimalaitosta, jonka meluemission takuuarvoon 110,1 dB on lisätty varmuusarvo 2 dB. Melun yhteisvaikutusten arvioinnissa on huomioitu Lyypäkin tuulivoimahanketta lähinnä oleva Hevosselän tuulivoimapuisto, jonka voimalatyypinä on käytetty meluemissioltaan 108,2 dB olevaa Vestas V136 -voimalaa. Yhteysviranomainen katsoo, että melumallinnuksessa Lyypäkin hankkeessa käytetty voimala ja sen meluemissio on kuvattu riittävästi, mutta huomauttaa, että varmuusarvon 2 dB sijoittaminen meluemission eri taajuuskaistoihin jää epäselväksi. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan varmuusarvon sijoittamisella eri taajuusalueisiin voi olla merkitystä tässä tilanteessa, koska eritaajuiset ääniaallot vaimentuvat ilmassa eri tavoin ja mallinnuksen lopputuloksena todettu melutaso tietyissä tarkastelupisteissä on hyvin lähellä tuulivoimaloiden aiheuttamalle melulle asetettuja ohjearvoja. Asiaa tulee tarkentaa tuulivoimaosayleiskaavoituksen yhteydessä ja esittää siinä sekä voimalan valmistajan ilmoittamat että mallinnuksessa käytettävät meluemissiot taajuuskaistoittain.

Yhteysviranomainen katsoo, että melun yhteisvaikutusten arviointi on toteutettu riittävällä tavalla. Yhteysviranomainen pitää hyvänä asiana, että melun yhteisvaikutusten arvioinnissa Hevosselän hankkeessa suunnitellut voimalat on viety samaan mallinnusohjelmaan Lyypäkin voimaloiden kanssa, mutta katsoo, että vaihtoehtojen VE1, VE2 ja VE3 melumallinnus olisi voitu tehdä ensisijaisesti ilman Hevosselän hankkeen tuulivoimaloita ja vasta yhteisvaikutuksia kuvaava mallinnus Hevosselän voimaloiden kanssa. Yhteysviranomainen pitää erikoisena ratkaisuna, että

meluselvityksen nykytilanteessa (VE0) on oletettu Hevosselän tuulivoimapuiston olevan jo tuotannossa, vaikka toistaiseksi voimaloita ei ole vielä alueelle rakennettu.

Yhteysviranomainen huomauttaa, että YVA-selostuksessa tai sen liitteissä ei ole tarkemmin kuvattu matalataajuisen melun laskennassa käytettyä menetelmää, jota voidaan pitää vähäisenä puutteena. Melumallinnusraportissa on kuitenkin viitattu ympäristöhallinnon ohjeeseen (2/2014), jossa menetelmä kuvataan. Lisäksi yhteysviranomainen huomauttaa, että YVA-selostuksen sivulla 373 on virheellisesti viitattu kuviin 184–186 matalataajuisista melua koskevien laskentatulosten havainnollistamisen osalta. Kyseisiä tuloksia on esitetty YVA-selostuksen kuvissa 192–197.

Yhteysviranomainen katsoo, että välkkeen esiintymistä koskeva selvitys ja vaikutusarviointi on toteutettu riittävästi ja asianmukaisesti. Selvityksen perusteella Lyypäkin tuulivoimaloista aiheutuvaa välkevaikutusta ei lainkaan kohdistu asuinrakennuksiin tai loma-asuntoihin. Yhteysviranomainen huomauttaa, että välkemallinnus on tehty ainoastaan ”real case” -tilanteessa, jossa huomioidaan tilastollisia keskiarvoja esim. aurinkoisuuden ja tuulisuuden osalta, ja mallinnusta ei ole tehty ns. ”worst case” -tilanteessa, jossa välkkeen esiintymistä vähentäviä sääolosuhteita ei oletusarvoisesti esiinny lainkaan. Yhteysviranomainen katsoo kuitenkin, että tässä tapauksessa mallinnus ”worst case” -tilanteessa ei olisi tuottanut lisäarvoa välkkeen vaikutuksista, koska ”real case” -tilanteen mallinnustulokset osoittivat välkevaikutuksen olevan käytännössä merkityksetön.

Yhteysviranomainen kiinnittää huomiota välkemallinnuksessa käytettyyn säätä kuvaavaan aineistoon ja sen käytettävyyteen. Mallinnuksessa käytetty auringon paistetuntien määrä on peräisin Luulajan sääasemalta ja perustuu vuosien 1969–1993 keskiarvoon. Yhteysviranomainen kuitenkin katsoo, että YVA-selostuksessa esitettyihin välkemallinnuksen tuloksiin perustuen tuoreemman tai hankealuetta lähempää saatavan sääaineiston käyttö ei todennäköisesti merkittävästi muuttaisi välkemallinnuksen tuloksia.

Vaikutukset maa- ja kallioperään sekä luonnonvarojen hyödyntämiseen

Valtakunnallisesti arvokkaat geologiset kohteet

Yhteysviranomainen katsoo, että hankealueen nykytila ja herkkyys vaikutuksille on maa- ja kallioperän olosuhteiden osalta kuvattu arviointiselostuksessa riittävällä tavalla, ja arviointiselostuksessa on esimerkiksi tunnistettu hankealueella ja sen läheisyydessä sijaitsevat valtakunnallisesti arvokkaat kivikot. Hankealueella sijaitsevan Huhtalammen kaakkoispuolen kivikon (KIVI-19-043) läheisyyteen, noin 100–300 metrin etäisyydelle, on kaikissa vaihtoehtoissa osoitettu kaksi tuulivoimalaa. Yhteysviranomainen katsoo, että vaihtoehtotarkastelussa olisi ollut hyvä harkita vaihtoehtoa, jossa voimaloita ei

sijoiteta pienialaisen kivikon välittömään läheisyyteen, mutta arvioi, että vähimmillään noin 100 metrin etäisyys kivikkoon on riittävä. Yhteysviranomainen kuitenkin katsoo, että hankkeen jatkosuunnittelussa ja rakentamistoimenpiteissä tulee noudattaa erityistä huolellisuutta, jotta vaikutukset eivät ulotu kivikon alueelle. Yhteysviranomainen suosittelee, että kivikko esimerkiksi merkitään maastoon rakentamistöiden ajaksi. Sähkönsiirron osalta yhteysviranomainen pitää hyvänä, että vaihtoehdon SVEA2 mukaista voimajohdon sijaintia on arviointiohjelmassa esitetyn jälkeen muutettu niin, että se ei enää sijaitse kivikon kohdalla.

Hankkeessa tarvittavat maa-ainekset

Yhteysviranomainen toteaa, että arviointiselostuksessa on tunnistettu hankkeen toteuttamisen vaativan huomattavia määriä maa-aineksia. Arviointiselostuksen mukaan tarvittavien kiviainesten määrän arvioidaan olevan vaihtoehdossa VE1 noin 185 130 k-m³, vaihtoehdossa VE2 noin 180 310 k-m³ ja vaihtoehdossa VE3 noin 150 445 k-m³. Hankkeen arvioitu rakentamisaika on kaikissa toteutusvaihtoehdoissa noin kaksi vuotta. Arviointiselostuksen mukaan hankkeessa tarvittavat maa-ainekset on lähtökohtaisesti tarkoitus saada hankealueelta, mutta niitä voidaan joutua tuomaan myös hankealueen ulkopuolelta. Arviointiselostuksen mukaan hankealueen luoteiskulmasta on tunnistettu potentiaalinen maa-ainestenottoalue, mutta yhteysviranomaiselle jää epäselväksi alueen sijainti, sillä sitä ei ole esitetty arviointiselostuksen kartoilla. Alueella ei myöskään ole tehty maa- ja kallioperään liittyviä selvityksiä, joiden perusteella alueen soveltuvuutta maa-ainesten ottoon olisi selvitetty tarkemmin. Arviointiselostuksen mukaan tarkempia selvityksiä on tarkoitus tehdä hankkeen jatkosuunnittelussa.

Koska arviointiselostuksessa ei ole esitetty alustavia ottopaikkoja, yhteysviranomainen katsoo, että siten ei ole myöskään voitu selvittää, minkälaisia vaikutuksia maa-ainestenotto voi hankealueella aiheuttaa. Esimerkiksi jonkin lajin esiintymisalue voi hävitä. Yhteysviranomainen katsoo, että vaikutusten arviointiin liittyy muutoinkin puutteellisuutta, sillä arviointiselostuksessa ei ole tunnistettu maa-ainesten ottamisesta aiheutuvia vaikutuksia edes yleisellä tasolla. Maa-ainesten ottamisen osalta vaikutuksia on tarkasteltu ainoastaan liikennemäärien kannalta.

Yhteysviranomainen toteaa, että hankealueen ulkopuolelta mahdollisesti otettavien ainesten osalta tarkastelu perustuu hankealueen läheisyyteen sijoittuviin, jo myönnettyihin ottolupiin. Yhteysviranomainen katsoo, että tietoja voimassa olevista maa-ainesluvista voidaan pitää tarkastelun lähtökohtana, mutta niiden perusteella ei voida tehdä johtopäätöksiä ainesten saatavuudesta. Yhteysviranomainen myös muistuttaa, että maa-ainesten ottotiedot viedään ympäristöhallinnon Maa-aineslupa-tietojärjestelmään kerran vuodessa, joten jäljellä olevien ainesten määrä ei välttämättä ole ajantasainen.

Arviointiselostuksessa ei myöskään ole tunnistettu mahdollisia maa-ainesten ottoon liittyviä yhteisvaikutuksia muiden hankkeiden kanssa. Yhteysviranomaisen muistuttaa, että Simon ja sen naapurikuntien alueella on vireillä useita hankkeita, joissa tarvitaan huomattavia määriä maa-aineksia. Yhteysviranomaisen kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että tarve ottaa suuria määriä maa-aineksia ajoittuu suhteellisen lyhyelle ajanjaksolle (arviointiselostuksen mukaan korkeintaan kaksi vuotta), mikä osaltaan asettaa haasteita sekä maa-ainesten saatavuuden että luvittamisen kannalta.

Yhteysviranomaisen on arviointiohjelmasta antamassaan lausunnossaan katsonut, että arviointiselostusta varten tulee selvittää muun muassa hankkeessa tarvittavien maa-ainesten saatavuutta sekä ottamisen merkittävät vaikutukset. Yhteysviranomaisen katsoo, että arviointiselostuksessa ei ole vastattu edellä esitettyihin kysymyksiin, ja arviointi jää tältä osin varsin suppeaksi.

Happamat sulfaattimaat

Arviointiselostuksessa on tunnistettu, että hankealue sijaitsee alueella, jolla voi esiintyä happamia sulfaattimaita. Happamien sulfaattimaiden esiintymistodennäköisyys on tuulivoiman tuotantoalueella hyvin pieni tai pieni, mutta voimajohtovaihtoehtojen SVEB1 ja SVEB2 alueella esiintyy myös kohtalaisen ja suuren todennäköisyyden alueita. Yhteysviranomaisen toteaa, että happamien sulfaattimaiden esiintymistodennäköisyyden arvioinnissa on hyödynnetty pitkälti Geologian tutkimuskeskuksen (GTK) happamien sulfaattimaiden esiintymispotentiaalia kuvaavaa paikkatietoaineistoa, jota voidaan pitää luotettavana yleiskatsauksena happamien sulfaattimaiden esiintymiseen.

Arviointiselostuksen mukaan happamien sulfaattimaiden esiintymistä hankealueella voidaan tarvittaessa selvittää tarkemmin ennen rakennustöiden aloittamista suorittamalla alueella pohjatutkimuksia. Yhteysviranomaisen katsoo, että selvityksiä on tarpeen tehdä ainakin voimajohtovaihtoehtojen SVEB1 ja SVEB2 osalta, mikäli hankkeen toteutuksessa päädytään valitsemaan näistä vaihtoehdoista toinen.

Arviointiselostuksen mukaan hankkeessa varaudutaan tarvittaviin toimenpiteisiin happamuushaittojen estämiseksi. Yhteysviranomaisen katsoo, että arviointiselostuksessa on riittävällä tavalla tunnistettu happamien sulfaattimaiden esiintymiseen liittyvät riskit sekä esitetty tutkimustoimenpiteet, joiden avulla happamien sulfaattimaiden esiintymistä voidaan rakennuspaikoilla selvittää.

Vaikutukset pohjaveteen

Yhteysviranomaisen toteaa, että hankealueen nykytilan kuvaus perustuu pääosin olemassa oleviin aineistoihin, eikä alueella esimerkiksi ole selvitetty maaperän laatua tai pohjaveden pinnantasoa. Yhteysviranomaisen kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että

arviointiselostusta varten ei ole tehty selvitystä voimajohtovaihtoehtojen varrella sijaitsevista kaivoista. Yhteysviranomaisen katsoo, että voimajohtovaihtoehtojen SVEB1 ja SVEB2 nykytilankuvaukseen jää siten epävarmuutta ja hankkeen jatkosuunnitteluun sen myötä selvitettävää.

Yhteysviranomaisen kuitenkin katsoo, että kokonaisuutena hankealueen nykytila on kuvattu riittävällä tavalla. Lisäksi hankealueen herkkyys vaikutuksille on tunnistettu oikein, sillä hankealueella ei ole luokiteltuja pohjavesialueita, eikä luontoselvityksen mukaan myöskään luonnontilaisia lähteitä.

Yhteysviranomaisen katsoo, että arviointiselostuksessa on tunnistettu hankkeen keskeisimpiä pohjaveteen kohdistuvia vaikutuksia ja vaikutusmekanismeja, jotka liittyvät pitkälti sekä tuotantoalueen että voimajohtojen rakentamistoimenpiteisiin ja etenkin niiden yhteydessä tehtäviin kaivutoimenpiteisiin. Maa-ainesten ottoon liittyvät epävarmuudet kuitenkin heijastuvat myös pohjavesiin kohdistuvien vaikutusten arviointiin, sillä alustavia maa-ainestenottoaikoja ei ole arviointiselostuksessa esitetty.

Vaikutukset pintavesistöön ja vedenlaatuun

Yhteysviranomaisen toteaa, että YVA-selostuksessa hankealueen nykytilan kuvaus pintavesien osalta on selvitetty ja selostettu pääosin riittävällä tarkkuudella todennäköisesti merkittävien pintavesivaikutusten arvioimiseksi. Arvioinnissa on yleisellä tasolla tunnistettu ja tuotu esille keskeiset vaikutuksia aiheuttavat tekijät ja arviointi kuvaa riittävällä tarkkuudella vaikutukset pintavesille. Arvioinnin mukaan kaikki hankkeessa muodostetut tuulivoimalavaihtoehdot aiheuttavat vähäisiä haitallisia vaikutuksia pintavesille.

Yhteysviranomaisen pitää puutteena, että YVA-selostuksessa ei ole tuotu esille hankkeen vaikutusalueella olevia vesienhoitosuunnitelmassa vesimuodostumiksi rajattuja pintavesiä ja niille asetettuja tavoitteita. YVA-selostuksessa olisi tullut arvioida hankkeen vaikutukset vesienhoidon tavoitteisiin. Yhteysviranomaisen toteaa, että hankealueen vesimuodostumaksi rajattu pintavesi on Kuivasjoki 64.000_005, jonka ekologinen tila on Kemijoen vesienhoitosuunnitelmassa vuosille 2022–2027 luokiteltu luokkaan hyvä, mutta tila on riskissä heikentyä hajakuormituksen ja hydrologis-morfologisten muutosten takia. Vaikutusalueeseen kuuluu myös vesimuodostuma Simojoki 64.000_001. Vesimuodostuman ekologinen tila on luokiteltu luokkaan hyvä, mutta tila on riskissä heikentyä erityisesti hajakuormituksen takia. Kun vesienhoidon tavoitteiden toteutumista arvioidaan osana tarkastelua, tulee huomioida, ettei vesimuodostuman tilaluokka määritä herkkyyttä. Lähtökohtaisesti tilaluokkaa ei saa huonontaa.

YVA-selostuksessa vaikutukset pintavesiin on arvioitu keskittyvän rakentamisvaiheeseen. Yhteysviranomaisen toteaa, että esim. ojitusten aiheuttama

ravinnekuormitus ja orgaanisen aineen kuormitus voi jatkua huomattavan pitkään (vuosikymmeniä) varsinaisen ojituksen jälkeen. Myös vettä läpäisemättömien alueiden vaikutus on pysyvä.

Vesistön herkkyyden ja vaikutusten merkittävyyden arvioinnissa vastaanottavan vesistön koolla on iso merkitys. Erityisesti pienet virtavedet ovat herkkiä rakentamisesta johtuvalle rantavyöhykkeen ja sen kasvillisuuden muuttumiselle. Voimajohtojen alueella ja rakennettaessa tuulivoimaloita aivan uoman läheisyyteen rantavyöhykkeen puusto ja pensaikko usein poistetaan. Yleensä haitta kohdistuu vain pieneen osaan virtavettä, jolloin vaikutukset ovat yleensä vähäisiä. Jos voimajohtovaihtoehdot toteutetaan virtavesien suuntaisesti, haitallinen vaikutus on suurinta. Hankkeen jatkosuunnittelussa tähän tulisi kiinnittää erityistä huomiota erityisesti suunniteltaessa voimajohdon tarkempaa sijoittumista. Yhteysviranomaisen pitää hyvänä asiana, että lähtökohtaisesti tuulivoimalat on sijoitettu pääosin etäälle luonnon vesistöistä ja uuden tien sijoittamisessa virtavedet on otettu pääosin huomioon.

Hydrologis-morfologisia vaikutuksia aiheuttavan toiminnan osalta yhteysviranomaisen toteaa, että puron uoman luonnontilan vaarantava hanke vaatii aina vesilain 3 luvun 2 § kohdan 8 mukaisesti luvan. Puroja vähäisemmät norot ja lähteet eivät ole vesilain mukaisia vesistöjä, mutta ne sisältyvät erillisen säädöksen kautta vesiluontotyyppien suojelun alle. Norojen osalta säädöksessä on poikkeus Lapin maakunnan osalta, toisin sanoen niiden luonnontilaisuuden vaarantaminen ei ole suoraan vesilaissa kielletty.

Yhteysviranomaisen toteaa, että YVA-selostuksessa on tunnistettu ja esitetty yleisellä tasolla vaikuttavimmat ehkäisevät ja lieventävät toimenpiteet, joilla haitallisia vaikutuksia pintavesien tilaan voidaan minimoida.

Vaikutukset Natura 2000- ja suojelualueisiin sekä ekologiseen verkostoon

Vaikutuksia Natura-alueisiin on tarkasteltu Martimoaapa-Lumiaapa-Penikoiden, Runkauksen ja Kuivasjärven Natura-arvioinneissa, joiden riittävydestä ELY-keskus on antanut erilliset luonnonsuojelulain 35 § mukaiset lausunnot. Simojoen, Veittiaavan, Ketunpesävaaran lehdon ja Suuripään Natura-alueisiin mahdollisesti kohdistuvat vaikutukset on käsitelty YVA-selostuksessa Natura-arvioinnin tarpeen selvityksenä. Yhteysviranomaisen on YVA-ohjelmasta antamassaan lausunnossa katsonut, että vaikutusten arvioinnissa voidaan edetä esitetyllä tavalla. Simojoen, Veittiaavan, Ketunpesävaaran lehdon ja Suuripään Natura-arvioinnin tarve on selvitetty riittävällä tarkkuudella.

YVA-selostuksessa on riittävällä tavalla tunnistettu hankkeen vaikutusalueella olevat luonnonsuojelualueet. Luonto- ja linnustaselvityksessä esitetyn kartan mukaan kasvillisuus- ja luontotyyppikartoittajat ovat käyneet Martimoaavan soidensuojelualueella sekä yksityisen Niittykankaan luonnonsuojelualueella (YSA232529) kohdassa, jossa

SVEB1 ylittää alueet. Hankealueella Kuivasjoen varressa olevalla Metsolan luonnonsuojelualueella (YSA234596) on niin ikään käyty. Luonto- ja linnustoselvityksessä on riittävät kuvaukset näiden suojelukohteiden luonnon nykytilasta linnustoa lukuun ottamatta. Yhteysviranomainen katsoo, että linnusto kuuluu suojelualueiden luontoarvoihin. Kauempana sijaitsevien Vähänjärvenojan suojelualueen (YSA232549), Viheriäisen (YSA232550), Huhtalan luonnonsuojelualueen (YSA207897) ja Runkauksen luonnonpuiston luonnon nykytilasta ei ole selostuksessa annettu mitään tietoja. Kyseisille alueille voi yltää tuulivoimaloiden tai sähkönsiirron linnustovaikutuksia, joten niiden nykytila ja vaikutukset olisi tullut selvittää YVA-selostuksessa. Yhteysviranomainen pitää pienten yksityisten suojelualueiden merkitystä linnustolle vähäisenä, mutta Runkauksen luonnonpuisto kuuluu Runkaus-Saariaapa-Tainijärvet-IBA-alueeseen eli kansainvälisesti arvokkaaseen lintualueeseen. Koska kyseisille alueille ei kohdistu suoria vaikutuksia, ei nykytilan selvittämistä voida enää edellyttää hankkeen myöhemmissä vaiheissa. Suojelualueilla kiellettyjä ovat vain sellaiset vaikutukset, jotka aiheutuvat suojelualueen sisällä tapahtuvasta toiminnasta.

Arviointiselostuksessa oli tunnistettu vain osin hankkeen vaikutusalueella esiintyvät lajien ekologiset yhteydet. Esimerkiksi linnuston muuttoreittien osalta oli jäänyt huomaamatta Simojoen uoman, Martimoaavan-Lumiaavan-Penikoiden soidensuojelualueen sekä Runkauksen luonnonpuiston ohjaava vaikutus suo- ja muilla kosteikkoalueilla levähtävälle linnustolle. Yhteysviranomainen katsoo, että arviointiselostuksen päätelmiä hankkeen vaikutuksista jo valmiiksi metsätalouden pirstomiin yhteyksiin ei voida pitää vaikutuksiltaan erillisinä, vaan riski haitallisille vaikutuksille kasvaa ekologista verkostoa pirstovien vaikutusten kumuloituessa.

Vaikutukset kasvillisuuteen ja luontotyypeihin

Luontoselvitysoppaan (Mäkelä & Salo 2023) mukaan vaikutusten merkittävyys muodostuu kahdesta peruselementistä, muutoksen suuruudesta ja vaikutuksen kohteena olevien luonnonarvojen herkkyydestä. YVA-selostuksessa käytetty kasvillisuuteen ja arvokkaisiin luontokohteisiin kohdistuvien vaikutusten suuruuden kriteeristö ei vastaa luontoselvitysoppaassa (Mäkelä & Salo 2023) esitettyä. Suuruuden luokitteluun on integroitu virheellisesti osatekijöitä, jotka liittyvät herkkyy sluokitukseen. Herkkyy sluokituksessa on sen sijaan mukailtu luontoselvitysoppaan luokittelua. Yhteysviranomainen kehottaa ottamaan luontoselvitysoppaassa esitetyn luokituksen kokonaisuudessaan käyttöön.

Yhteysviranomainen on YVA-ohjelmasta antamassaan lausunnossa todennut, että kasvillisuus selvityksiä on kohdennettava suunnitelluille rakentamisalueille (mm. tiestö, voimaloiden alueet, voimajohdot), jotta hankkeen koko kasvillisuuteen ja luontotyypeihin kohdistuvien vaikutusten alue tulee selvitettyksi. Arviointiselostuksen mukaan kasvillisuus- ja luontotyyppikartoitukseen on vuosina 2021, 2022, 2023 ja 2024

käytetty yhteensä 25 maastotyöpäivää. Lähes puolet kartoituspäivistä on sijoittunut kasvukauden loppupuolelle tai sen jälkeiseen aikaan. Kartoituspäivien suuri määrä johtuu luonto- ja linnustoselvityksen mukaan hankkeen suunnittelun edetessä muuttuneista voimalapaikoista. Kartoituspanos ei siten suoraan kerro siitä, miten hyvin YVA-selostuksessa esitetyn mukaisen hankkeen vaikutusalue on kartoitettu. Luonto- ja linnustoselvityksessä esitetyn kartan ja kuvauksen perusteella kartoitukset on etupäässä kohdennettu voimalapaikoille ja tiestöön. Voimajohtoja ei ole pääosin kartoitettu. Kartoituksia ei siten ole kohdennettu kuten yhteysviranomainen on YVA-ohjelmasta antamassaan lausunnossa edellyttänyt, eivätkä tehdyt kartoitukset yksinään anna kuvaa hankkeen koko vaikutusalueen luonnon nykytilasta. Yhteysviranomainen kuitenkin katsoo, että koska alueen luonnonpiirteiden kuvailussa ja luontokohteiden määrittelyssä on maastotietojen lisäksi käytetty apuna monipuolisesti erilaisia paikkatietoaineistoja, on vaikutusalueen kasvillisuuden ja luontotyyppien nykytilasta pääosin tuotettu riittävät tiedot.

Yhteysviranomainen katsoo, että kasvillisuus- ja luontotyyppikartoitusta on tiestöön ja voimajohtoihin liittyen tietyiltä osin täydennettävä yleiskaavoituksessa. Maastossa tulee kartoittaa ainakin seuraavat kohteet: voimalapaikkojen 36 ja 37 välinen tie (erityisesti luontokohteen L1 ylitys: lapinleinikki, uhanalaiset purosammalet, uhanalaiset luontotyytit ym.), voimalapaikkojen 33 ja 34 välinen tie (luontokohte L5), voimalapaikan 29 itäpuolinen tie (luontokohteen L12 ylitys) ja SVEB (luontokohteiden ylitykset). Kyseisiä kohteita ei kartoitusjäljen perusteella ole kartoitettu maastossa.

Vaikutukset kasvillisuuteen ja luontotyypeihin on YVA-selostuksessa arvioitu merkittävyydeltään pääosin vähäisiksi tai kohtalaisiksi. Voimajohtovaihtoehdolla SVEB on merkittävyydeltään erittäin suuri haitallinen vaikutus. ELY-keskus katsoo, että arvioinnin johtopäätökset ovat edellä esitetystä merkittävyyden arviointimenetelmään liittyvästä puutteesta huolimatta oikeita.

Vaikutukset linnustoon

Arviointiselostuksen mukaan suunnittelualueen linnuston nykytilan selvittämiseksi on tehty vuosina 2021–2024 maastoselvityksiä, joihin on kuulunut pesimälinnustoseuranta sekä kevät- ja syysmuuttoseurannat. Pesimälinnusto on selvitetty hankealueen sisällä pistelaskentaa ja sovellettua kartoituslaskentaa hyödyntäen, yhteensä 36 päivän ajan. Lajiryhmäkohtaiset erillisselvitykset on laadittu metsäkanalinnuille (soidinpaikkakartoitus, 8 päivää), pöllöille (7 yötä) ja päiväpetolinnuille (23 päivää), joista viimeisessä erityinen huomio oli kiinnitetty suuriin petolintuihin. Erillisselvitysten tuloksia ei ole karttoja lukuun ottamatta esitetty erillisinä raportteina. Voimajohtojen vaikutusalueita ei ole kuvattu, mutta selvityksistä osa on tehty vaihtoehtojen SVEA1 ja SVEB2 läheisyydessä. Maastoselvitysten lisäksi on hyödynnetty tietopyynnöillä Metsähallituksen petolinturekisteriä sekä LajiGIS-järjestelmää, Luomuksen Rengastus-

ja löytörekisteriä sekä Suomen lajitietokeskuksen pesäpaikka-aineistoja (esim. Säaksirekisteri).

Vaikutusten merkittävyyden alatekijöiden, muutoksen suuruuden ja vaikutuksen kohteena olevien luonnonarvojen herkkyyden luokittelut eivät perustu luontoselvitysoppaassa (Mäkelä & Salo 2023) esitettyihin kriteeristöihin. Yhteysviranomaisen kehottaa ottamaan luontoselvitysoppaassa esitetyn luokituksen kokonaisuudessaan käyttöön.

Tavanomainen pesimälinnusto

Yhteysviranomaisen arvioi oikeaksi arviointiselostuksessa esitetyn näkemyksen, että tuulivoimavaikutukset pesivään linnustoon (pl. erillisselvitysten lajisto) kaikissa hankevaihtoehdoissa jäisivät vähäisiksi. Pistelaskentaverkosto ja sovelletun kartoituslaskennan reitit, sekä laskentakohtaiset tiedot on esitetty asianmukaisesti, ja ne ovat tuotantoalueen osalta ajallisesti ja alueellisesti riittävän kattavat. Yhteysviranomaisen katsoo kuitenkin puutteeksi SVEB-voimajohtovaihtoehtojen jättämisen maast selvitysten ulkopuolelle, etenkin kun reitit halkovat lintudirektiivin perusteella perustettua Martimoaapa-Lumiaapa-Penikoiden Natura-aluetta (FI1301602, SAC/SPA).

Pöllöt

Yhteysviranomaisen katsoo, että pöllöselvitys on pääosin asianmukaisesti toteutettu tuotantoalueen osalta, mutta toteaa samalla, että SVEB-voimajohtovaihtoehtojen pelkkä aineistotarkastelu ilman maastotöitä on selkeä puute. Pohjois-Suomen haja-asutusalueet tunnetaan linnustoltaan huonommin asutusalueiden lähialueisiin verrattuna, ja esimerkiksi lintujen havainnointi on vähäisempää kevättalvella, jolloin pöllöjen soidin on käynnissä. Havaittujen pöllöjen sijainteja ei ole raportoitu, joten arviointia voimaloiden ja voimajohtojen sijoittelusta suhteessa havaintoihin ei voida tehdä. Huuhkajan osalta laskenta-ajan alku (klo 20) on hieman myöhäinen tai loppuaika aikainen kiivaimman soittimen kannalta, mutta pöllölajien kattavuuden saavuttamiseksi se on perusteltua.

Päiväpetolinnut

Yhteysviranomaisen katsoo, että päiväpetolintutarkkailussa (ml. suuri petolintu, ks. alla) hankkeesta vastaava ei ole ottanut huomioon yhteysviranomaisen YVA-ohjelmasta annetussa lausunnossa peräänkuulutettua raportoinnin tarkkuutta. Lentotarkkailun tarkkailupistekohtaista laskenta-aikaa ei ole ilmoitettu, joten suurten petolintujen osalta ei voida arvioida, kuinka paljon eri lajeihin ja niiden reviireihin on kohdistettu tarkkailua. Laskentojen yhteydessä on tehty päiväpetolintujen pesäpaikkojen etsintää, mutta tämän alueellista laajuutta tai etsintään käytettyä aikaa ei ole raportoitu. Yhteysviranomaisen

katsoo, että tuulivoiman vaikutusmekanismit päiväpetolintuihin on esitetty pääosin hyvin, mutta tarkastelu painottuu törmäyskuolleisuuden tarkasteluun siirtymiskäyttäytymisen aiheuttamien ekologisten implikaatioiden kustannuksella. Silti törmäyskuolleisuudenkaan tarkastelussa ei ollut saavutettu tarkkuutta, jossa törmäysriskiä olisi huomioitu voimala- tai hankevaihtoehtokohtaisemmin. Tämä on puute, koska tarkastelu voimaloiden sijoittelusta suhteessa päiväpetolintuhavaintoihin jää tekemättä.

Hankealueella on tulosten perusteella yksi kanahaukkareviiri, ja pesäpaikan sijainnin selvittäminen on tärkeää parhaan voimalasijoittelun varmistamiseksi, koska toistuvasti käytössä olevan pesäpaikkauskollisen lajin pesä on LSL 70 §:n nojalla rauhoitettu myös lisääntymiskauden ulkopuolella. Käytettyjen menetelmien ja tarkkailun ajankohdan osalta erillisselvitys on pääosin asianmukaisesti toteutettu, ja sen tuloksista vedettyjä päätelmiä voidaan pitää oikeansuuntaisina. Yhteysviranomainen toteaa kuitenkin, että päiväpetolintujen pesäkartoitusta tulee voimalapaikkojen ja sähköreittien osalta täydentää hankkeen jatkosuunnittelussa siten, että pesäpaikkauskollisten petolintujen pesät tulee selvittää vähintään rakennettavilla kohteilla LSL 70 §:n toteutumisen turvaamiseksi.

Suuri petolintu

Lyypäkin hankealue voimajohtoineen sijoittuu useammalle suuren petolintulajin reviirille, joihin kohdistuvia vaikutuksia on arvioitu erillisessä viranomaisliitteessä. Vaikutusten arvioinnissa on hyödynnetty reviireiden lentoajan alueelliseen jakaumaan perustuvia elinympäristö- ja törmäysriskimalleja. Yhteysviranomainen katsoo, että muiden hankkeen selvitysten, kuten päiväpetolintujen reviiritarkkailun yhteydessä (vuosina 2021–2024, yhteensä 26 päivää) kertynyttä havaintoaineistoa ei voida käyttää kuin osin päätelmien tukena sen suurta petolintua koskevien havaintojen niukkuuden vuoksi.

Yhteysviranomainen katsoo, että törmäysmallin tulosten perusteella tehdyt johtopäätökset ovat osin riittäviä. Yksikään hankkeen kolmesta vaihtoehtotarkastelusta ei ylitä törmäysriskiltään kohtalaista suurempaa haittaa suuren petolinnun reviireille (törmäysriski < 0,06 törmäystä/pari/vuosi). Kuitenkin yhteisvaikutuksessa muiden tuulivoimahankkeiden kanssa tunnistetaan merkittävän haitan ylittyminen ja pääasiallisena lieventämiskeinona esitetään voimaloiden siirtämistä tai poistamista. Yhteysviranomainen katsoo, että päätelmä on oikea, mutta pitää tässä valossa puutteellisena yksittäisten voimalapaikkojen tai vähintään kolmen voimalavaihtoehdon (VE1–3) törmäysvaikutusten lievennysten tarkastelua: todellisia merkittävän haitan kynnyksen alittavia yksityiskohtaisempia vaihtoehtoja, tiettyjen voimaloiden siirtämistä tai poistamista, ei esitetä. On tärkeää, että törmäysmallin tuloksia tarkasteltaisiin yksittäisten voimaloiden tai hankevaihtoehtojen törmäysriskin kautta, jotta lieventämistoimia voidaan arvioida paremmin.

Suuren petolinnun saalistusalueen menetyksen huomioon ottava elinympäristömalli puolestaan osoittaa yhteysviranomaisen mielestä huolestuttavan suuren suhteellisen menetety pinta-alan yhdelle reviirille (VE1-3: 9,0–13,3 %). Vaikka yhteysviranomainen katsoo kelpolliseksi arvioinnin, jonka mukaan tämän suuruinen saalistusalueen menetys reviirin rajalla ei vielä merkittävästi heikentäisi sen elinkykyä, haluaa yhteysviranomainen muistuttaa, että voimaloiden aiheuttamat käyttäytymisen muutokset saalis- ja saalistajapopulaatioiden ekologiassa ovat tieteelle edelleen epäselviä ja siten vaikeasti ennustettavia. Lisäksi kyseiseen reviiriin liittyy Natura-alueen suojeluperustetta koskeva, merkittävään yhteisvaikutukseen liittyvä näkökulma, joka esitetään jäljempänä perustellussa päätelmässä. Arviointiin liittyviä epävarmuuksia on käsitelty luvussa kiitettävän perusteellisesti.

Metsäkanalinnut

Hankkeen vaikutusalueelta (pl. SVEB-voimajohtovaihtoehdot) etsittiin metsäkanalintujen (pääasiassa metso ja teeri) soidinpaikkoja vuosina 2021 ja 2023. Yhteysviranomainen katsoo, että selvityksen alueellinen kattavuus on ollut laadultaan kelpollinen, mutta ajallinen kattavuus heikko; soidinpaikat olisi voitu tarkistaa kahtena vuotena peräkkäin kannanvaihtelun huomioimiseksi. Löytyneet kaksi metson soidinpaikkaa on luontoselvityksen mukaan otettu huomioon voimaloiden sijoittamisvaihtoehdoissa, mutta yhteysviranomainen katsoo VE2:n etäisyyden soiteeseen liian lyhyeksi haitallisten törmäys- ja siirtymisvaikutusten välttämiseksi. Yhteysviranomainen huomauttaa, että tuoreissa tutkimuksissa metsojen välttelykäyttäytymistä on voitu havaita 850 metrin etäisyydellä voimaloista (Taubmann ym. 2021: Wind energy facilities affect resource selection of capercaillie *Tetrao urogallus*).

Muuttolinnut

Muuton tarkkailua tehtiin keväällä yhteensä 18 ja syksyllä 16 päivää, ja yhteysviranomainen katsoo työmäärän ja ajoituksen asianmukaiseksi. Kuten muidenkin muuttolintujen, runsaimman muuttajan kurjen törmäysriskiä arvioitiin vain lentokorkeuden perusteella, eikä erillistä törmäystodennäköisyyttä ennustavaa mallia ollut käytetty. Yhteysviranomainen huomauttaa, että pelkkään törmäyskorkeuteen perustuvaan arvioon törmäysriskistä liittyy paljon epävarmuutta, eikä siitä voi tehdä kuin suuntaa antavia johtopäätöksiä vaikutuksista muuttavien lajien populaatioihin.

Yhteysviranomainen katsoo, että muuttolinnustoon kohdistuvia vaikutuksia oli käsitelty yleisellä tasolla kelpollisesti, mutta muistuttaa, että Kivaloiden lisäksi tulee tunnistaa Simojokivarsi sekä Martimoaapa-Runkauksen lähes yhtenäinen suo- ja kosteikkoalue muuton suuntaisena maastonpiirteenä ja potentiaalisena levähdysalueena. Simojokivartta mahdollisesti muuttavat linnut joutuvat ylittämään SVEB-voimajohtovaihtoehdot. Alueella on sijainnut muutontarkkailupiste nro 7, mutta sen

tuloksia ei ole raportoitu. Ilman tarkempaa tietoa juuri tällä kohtaa muuttavista linnuista vaikutusarviointia ja mahdollisia lieventämistoimia (esim. pallot huomiorakenteina) voi olla mahdoton toteuttaa.

Hankealueen vanhat, kosteikoiksi vesitetyt turvetuotantoalueet on tunnistettu potentiaalisina levähdysalueina, mutta muita kuin yleisiä vaikutuksia niihin ei ole arvioitu. Esimerkiksi haitallisten vaikutusten merkittävyyttä pitää tarkastella enemmän lajikohtaisesti, arvioiden samalla lajien ja lajiryhmien herkkyyttä tuulivoiman vaikutuksille. Yhteysviranomaisen muistuttaa, että YVA-menettelyn tarkoituksena on hankkeen alueellisten vaikutusten arvioiminen selvityksin kerätyn tai olemassa olevan aineiston ja tutkimuskirjallisuuden pohjalta. Siksi arvioituja vaikutuksia pitää tässä tapauksessa peilata juuri Lyypäkin alueen luonnonarvoltaan arvokkaisiin alueisiin, joihin turvetuotantoalueet monien tuulivoimalle herkkien lajiryhmien (esim. hanhet ja kurjet) osalta voivat kuulua.

Yhteysviranomaisen näkee ristiriitaisena ja aiheisisällöltään sekavana voimajohtojen reunavaikutusta käsittelevän leipätekstin, siihen liittyvän kuvan 147 ja kuvatekstin, jossa lienee myös kirjoitusvirheitä. Arviointia sähkölinjojen positiivisista vaikutuksista linnustoon ei voida esitetyn asian sekavuuden vuoksi tehdä.

Yhteisvaikutukset linnustoon

Yhteysviranomaisen katsoo, että muuten kuin Natura-alueiden näkökulmasta, hankkeen yhteisvaikutukset lähellä olevien Hevosselän ja Pitkämaan tuulivoimahankkeiden kanssa on tunnistettu, mutta arviointi on luonteeltaan hyvin toteavaa ja ilman yksityiskohtaisempaa perustelua. Yhteisvaikutusten suuruus arvioidaan vähäiseksi muulle linnustolle paitsi suurelle petolinnulle, jolle yhteisvaikutukset arvioidaan suuriksi. Yhteysviranomaisen muistuttaa, että tuotannossa olevat tuulivoimahankkeet alueen lounaispuolella (esim. Leipiö) aiheuttavat Martimoaavan ja Runkauksen suojelualueille pesimään muuttaville linnuille merkittävän estetekijän. Lyypäkin pohjoispuolelle hyväksytyt ja suunnitellut hankkeet (esim. Hevosselkä) puolestaan voivat ohjata muuttoa lähemmäs Lyypäkin voimala-aluetta. Siten Lyypäkin hankevaihtoehdot voivat osaltaan lisätä kumulatiivista estevaikutusta ja heikentää muuttavien lajien populaatioita.

Muista yhteisvaikutuksen mekanismeista tunnistetaan metson osalta metsätalouden elinympäristöjä heikentävä vaikutus. Yhteysviranomaisen kuitenkin katsoo, että tuulivoiman aiheuttamaa elinympäristön menetystä rakentamisen tai häiriön kautta ei voida pitää lajin kannalta erillisenä heikennyksenä, vaan niitä on tarkasteltava yhdessä. Yhteysviranomaisen yhtyy arvioinnin näkemykseen, että hankkeen rakennustyöt on lintujen häiritsemisen välttämiseksi ajoitettava pesimäajan ulkopuolelle.

Vaikutukset muuhun eläimistöön

Hankealueen eläimistöön ja direktiivilajeihin kohdistuvat vaikutukset on kuvattu hyvin yleispiirteisesti, ja vaikutusmekanismien hankekohtainen tarkastelu yksityiskohtaisine paikkoineen ja työvaiheineen (esim. sillat ja tiet) on niukkaa kokonaiskuvan hahmottamiseksi. Yhteysviranomaisen pyytää kiinnittämään huomiota käsitellyn asian luettavuuteen, koska lukujen kappalerakenne ja asioiden toisto tekevät kokonaisuuden ymmärtämisen haastavaksi. Lähtötietoina käytetyt aineistot ovat osin riittäviä ja erillisselvitykset (viitasammakko, lepakot) ovat pääosin asianmukaiset, mutta yhteysviranomaisen pitää puutteena näidenkin lajien ja lajiryhmien osalta eteläisten SVEB-voimajohtovaihtoehtojen jättämistä maast selvitysten ulkopuolelle. Siksi yhteysviranomaisen katsoo, ettei voimajohtovaihtoehtojen vertailua ole voitu tehdä riittävään aineistoon perustuen, erityisesti viitasammakon ja saukon osalta.

Vaikutusten merkittävyyden alatekijöiden, muutoksen suuruuden ja vaikutuksen kohteena olevien luonnonarvojen herkkyyden luokittelut eivät perustu luontoselvitysoppaassa (Mäkelä & Salo 2023) esitettyihin kriteeristöihin. Yhteysviranomaisen kehottaa ottamaan luontoselvitysoppaassa esitetyn luokituksen kokonaisuudessaan käyttöön.

Suurpedot

Hankealueella arvioidaan esiintyvän vuosittain kaikkia Suomessa tavattavia suurpetoja, joista ilveksiä, karhuja ja ahmoja säännöllisimmin. Arviointi on tehty metsästäjien ja suurpetoyhdyshenkilöiden haastattelujen sekä Luonnonvarakeskuksen avointen aineistojen pohjalta. Yhteysviranomaisen katsoo arviointiselostuksen lähtötiedoiltaan, selvitysmenetelmiltään, sekä niiden pohjalta tehtyjen johtopäätösten osalta puutteelliseksi, eikä tehtyjen selvitysten perusteella voida täysin poissulkea karhun ja ilveksen lisääntymis- ja levähdyspaikkojen sijaintia hankealueella.

Ottaen huomioon haastatteluidenkin perusteella säännölliset suurpetohavainnot seudulla, hankealueelle olisi tullut kohdistaa asianmukaisia maast selvityksiä (esim. lumijälkilaskennat, riistakameraseurannat) erityisesti luontodirektiivin IVa tiukasti suojelemien lajien, karhun ja ilveksen, ydinreviirien sijainnin arvioimiseksi sekä siten hankevaihtoehtojen vaikutusten arvioinnin tueksi. Sudelta ei tunneta alueella aktiivista reviiriä. Yhteysviranomaisen katsoo kuitenkin, että selvityksen puutteista huolimatta tuulivoimapaiston vaikutukset alueen suurpedoille voidaan arvioida merkittävyydeltään pieniksi.

Saukko

Saukon esiintymisen arviointi hankealueella on toteutettu pääosin riittävällä tavalla. Kuivasjoen Pystönkoskella on tunnistettu saukon lisääntymis- ja levähdysalue, joka on ilmeisesti huomioitu SVEA-voimajohtovaihtoehdon sijoittelussa. SVEB-

voimajohtovaihtoehdolla ei maastonselvityksiä ole tehty, vaikka reitti ylittää saukolle potentiaalisia virtavesiä. Tuulivoiman vaikutusmekanismit ja niiden voimakkuus on arvioitu varsin ylimalkaisesti perustuen toteamuksiin lajin yleispiirteistä tottua voimaloiden aiheuttamaan häiriöön. Perusteluiden tueksi ei esitetty aineistopohjaista tietoa tai edes kirjallisuutta. Samoin arviointiselostuksesta uupuvat tarkemmat tiedot, minkä perusteella hankealueen muut pienvirtavedet arvioitiin liian pieninä saukon lisääntymispaikaksi. Modernilla seurantatekniikalla (esim. riistakamerat) saukon esiintyminen hankealueella olisi tarkemmin määritettävissä vuoden ympäri.

Yhteysviranomainen toteaa, että SVEB-linjojen osalta tehtyt vaikutusarviointit eivät perustu riittävään tietoon ja ole asianmukaisesti toteutettu, että merkittävät haitalliset vaikutukset lisääntymis- ja levähdyspaikkoihin voitaisiin poissulkea. Saukkokartoitusta tulisi SVEB-sähkäreittien osalta täydentää hankkeen yksityiskohtaisen suunnittelun edetessä. Luontodirektiivin liitteen IVa eläinten levähdys- ja lisääntymispaikkoja ei saa hävittää eikä heikentää, ja em. voimajohtojen varrella on karttatiedustelun perusteella potentiaalisia kohteita, kuten Martimo-oja.

Lepakot

Yhteysviranomainen katsoo, että hankealueella (pl. SVEB-voimajohtovaihtoehdot) toteutettu lepakkoselvitys (yhteensä viisi tarkkailuyötä 2021 ja 2024, sekä passiiviset tarkkailulaitteet) on ajalliselta ja alueelliselta laajuudeltaan riittävän kattava, ja tulokset on esitetty asianmukaisesti. Erityisesti arviointia auttoi passiivisten detektorien käyttö aktiivisen kartoituksen tukena, joka osoitti lähtötietojen sinänsä hatarat olettamukset lepakoiden vähyydestä oikean suuntaiseksi. Yhteysviranomainen haluaa kuitenkin muistuttaa, että päätelmät kolopuiden vähyydestä alueella potentiaalisina lepakoiden levähdys- ja lisääntymispaikkoina eivät ole täysin linjassa pöllöselvityksen kanssa, jossa havaittiin useita kolopesijöitä (hiiri-, helmi- ja varpuspöllö). Koska soidintavien pöllöjen sijainteja ei ole raportoitu, yhteysviranomaisen on vaikea arvioida potentiaalisten levähdys- ja lisääntymispaikkojen sijaintia suhteessa hankevaihtoehtojen voimalasijoitteluun. Yhtä kaikki yhteysviranomainen katsoo, että selvitystulokset antavat kuitenkin riittävän hyvän kuvan alueen lepakkopopulaatioista merkittävien haittojen poissulkemiseksi.

Yhteysviranomainen toteaa, että SVEB-voimajohtovaihtoehdon osalta tehtyt vaikutusarviointit eivät perustu riittävään tietoon eivätkä ole asianmukaisesti toteutettu siten, että merkittävät haitalliset vaikutukset lisääntymis- ja levähdyspaikkoihin voidaan poissulkea. Lepakkokartoitusta tulisi SVEB-voimajohtovaihtoehdon osalta täydentää yleiskaavoituksessa. Luontodirektiivin liitteen IVa eläinten levähdys- ja lisääntymispaikkoja ei saa hävittää eikä heikentää, ja em. voimajohtojen varrella on karttatarkastelun perusteella potentiaalisia kohteita, kuten Martimo-ojan varsi.

Viitasammakko

Yhteysviranomainen toteaa viitasammakon osalta, että hankealueella (pl. SVEB-voimajohtovaihtoehto) vuonna 2021 (4 päivää) toteutetut viitasammakkoselvitykset on selkeästi esitetty ja keskeiset levähdys- ja lisääntymispaikat on tunnistettu suhteessa voimaloiden sijainteihin. Selvitysmenetelmän kuvausta on yhteysviranomaisen aiemman pyynnön mukaisesti tarkennettu ja yhteysviranomainen katsoo sen nyt riittäväksi.

Yhteysviranomainen toteaa, että SVEB-vaihtoehtojen osalta tehdyt vaikutusarvioinnit eivät perustu riittävään tietoon, eikä niitä ole asianmukaisesti toteutettu siten, että merkittävät haitalliset vaikutukset lisääntymis- ja levähdysalueisiin voidaan poissulkea. Viitasammakkokartoitusta tulisi SVEB-voimajohtovaihtoehtojen osalta täydentää yleiskaavoituksessa. Luontodirektiivin liitteen IVa eläinten levähdys- ja lisääntymispaikkoja ei saa hävittää eikä heikentää, ja em. voimajohtojen varrella on karttatarkastelun perusteella potentiaalisia kohteita, kuten Väärän-Martimon latva-aapa.

Vaikutukset ihmisten elinoloihin, virkistyskäyttöön ja terveyteen

Arviointiselostuksessa esitettyjen asukaskyselyn tulosten perusteella vastaajien näkemykset Lyypäkin tuulivoimapuiston vaikutuksista elinympäristössään olivat ensisijaisesti kielteisiä. Merkittävimmiksi kielteisiksi tekijöiksi koettiin muun muassa haitalliset vaikutukset maisemaan, alueen eläimistöön, meluun lähiympäristössä sekä haitalliset vaikutukset luontokokemukseen ja metsästyksen. Myös yhteysviranomainen katsoo, että hankkeen merkittävimmät vaikutukset kohdistuvat muiden muassa visuaaliseen maisemakuvaan, virkistykseen ja metsästyksen. Ihmisiin kohdistuvia vaikutuksia syntyy sekä tuulivoimahankkeen rakentamisen että sen käytön aikana. Tuulivoimaloiden osalta merkittävimpinä rakentamisajan haitallisina vaikutuksina arviointiselostuksessa tuodaan esiin melu, pöly ja lisääntynyt liikenne. Toiminnan aikaisista vaikutuksista merkittävimpiä ovat melu, välke sekä muutokset maisemassa ja virkistyskäytössä.

Vaikutusten arviointi ihmisten elinoloihin, viihtyvyyteen ja terveyteen on tehty laadullisena asiantuntija-arviona. Aineistona on käytetty YVA-menettelyn aikana saatuja lausuntoja, mielipiteitä, asukaskyselyä, metsästäjähaastattelun aineistoa ja raportteja, sekä tutkimuksia ja kirjallisuutta. Yhteysviranomainen katsoo, että vaikutuksia ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen on kuvattu riittävän monipuolisesti ja pohjautuen asianmukaisiin menetelmiin. Vaikutuksia on arvioitu sekä rakentamisen että toiminnan aikana myös voimajohtojen osalta. Yhteysviranomainen näkee hyvänä, että asukaskyselyn lisäksi on järjestetty metsästäjähaastatteluita.

Yhteysviranomainen toteaa, että YVA-selostuksessa on asianmukaisesti tunnistettu, että vaikka kokonaisarvioinnissa vaikutukset on arvioitu pääasiassa vähäisen tai kohtalaisen kielteisiksi, voidaan ne silti paikallisesti yhden asukkaan tai pihapiirin kohdalla kokea tätä

kielteisempinä. Yhteysviranomainen katsoo, että arvioinnin tulosten perusteella yksistään Lyypäkin tuulivoimahankkeen melu- tai välkevaikutukset eivät ylitä vertailuarvoina käytettyjä ohjearvoja asutukseen käytettävillä alueilla.

Yhteysviranomainen katsoo, että hankkeen toteutuessa olisi hyvä suorittaa uusi asukaskysely 1–3 vuoden kuluessa tuotannon käynnistymisestä, jonka avulla selvitetään lähialueen asukkaiden käytännön kokemuksia tuulivoimahankkeen vaikutuksista. Tätä on ehdotettu YVA-selostuksen seurantajärjestelyissä, mitä yhteysviranomainen pitää hyvänä.

Lyypäkin alueen tärkeyttä virkistyskäyttöön ja erityisesti metsästykseseen on korostettu niin yleisötilaisuudessa kuin arviointiselostuksesta annetussa palautteessakin.

Yhteysviranomainen katsoo, että voimaloiden ja siihen liittyvän muun infrastruktuurin sijoittelussa tulee ottaa huomioon ekologisten yhteyksien säilyttäminen ja lintujen törmäyksiä voimaloihin voidaan ehkäistä esimerkiksi lintujen muuttoreittien huomioimisella voimaloiden sijoittelussa. Voimalapaikkojen suunnittelussa tulee hyödyntää paikallisten metsästysseurojen ja lintuharrastajien asiantuntemusta.

Vaikutusten arvioinnissa muihin elinkeinoin kuin poronhoitoon tuodaan esille vaikutukset lähinnä matkailuun. Arvioinnin lähtötietoina on käytetty tietoja hankkeen vaikutusalueen taloudesta, työllisyydestä ja elinkeinoista sekä muun vaikutusarvioinnin yhteydessä tuotettuja tietoja. Arvioinnin lähtötietoina on käytetty myös YVA-menettelyn aikana saatuja lausuntoja ja mielipiteitä sekä asukaskyselyn tuloksia.

YVA-selostuksen mukaan tuotantoalueelle ei kohdistu järjestäytynyttä matkailua tai matkailupalveluja, mutta hankealueen läheisyydessä, lähimmillään 2 km etäisyydellä tuotantoalueesta järjestetään luontomatkailutoimintaa. YVA-selostuksessa matkailuvaikutukset arvioidaan vähäisen kielteisiksi. Vähäisiä haitallisia vaikutuksia voi syntyä maisemassa, äänimaisemassa ja valo-olosuhteissa tapahtuvista muutoksista. Yhteysviranomainen katsoo, että matkailuun kohdistuvat vaikutukset on arvioitu asianmukaisesti.

Vaikutukset poronhoitoon

Arviointiselostuksessa on kuvattu hankealueen nykytilaa riittävästi, sekä sanallisesti, kartoin että taulukoin. Arvioinnissa on käytetty hyväksi paikkatietoaineistoja ja tieteellistä tutkimusta ja paliskuntien kokemuksia maankäytön vaikutuksista. Yhteysviranomainen katsoo, että YVA-selostus on poronhoidon osalta riittävä ja tehty laadukkaasti, riittävän monipuolisin menetelmin ja paliskuntia osallistaen. Vaikutusten arvioinnissa on kuitenkin epävarmuutta välttämisyöhykkeen osalta (500 ja 1000 m), sillä porot voivat välttää voimaloita useiden kilometrien säteellä. Lisäksi yhteysviranomainen huomauttaa, että hankealueen prosenttiosuus paliskunnan maa-alasta ei kuvaa alueen merkitystä porotalouden harjoittamiselle.

Yhteisvaikutukset

Yhteysviranomaisen katsoo, että hankkeiden yhteisvaikutukset korostuvat erityisesti maisemaan, linnustoon, ekologisiin yhteyksiin, poronhoitoon, sekä ihmisten elinoloihin ja viihtyvyyteen. Lisäksi kauempana sijaitsevien hankkeiden kanssa yhteisvaikutuksia voi muodostua esimerkiksi maa-aineisen ottoon.

Yhteysviranomaisen on arviointiohjelmasta antamassaan lausunnossa huomauttanut, että yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa ovat todennäköisesti merkittäviä ja arviointi tulee tehdä erityisen huolellisesti. Yhteysviranomaisen on korostanut Simojoelle ja Martimoaavalle kohdistuvien maisemavaikutusten arviointia. Yhteysviranomaisen piti lausunnossaan tärkeänä, että maiseman osalta arvioidaan kattavasti myös yhteisvaikutukset eri hankkeiden kanssa. Yhteysviranomaisen on myös kannustanut hankkeesta vastaavaa suunnittelemaan sähkönsiirtoa yhteisissä voimajohdoissa muiden hankkeiden kanssa.

Yhteisvaikutuksia muiden hankkeiden kanssa on käsitelty aiemmin kohdassa ”Hankkeen liittyminen muihin hankkeisiin”. Arviointiselostuksessa hankkeen vaikutusalueeksi on määritelty alueet 50 km säteellä hankealueen rajauksesta. Arviointiselostuksessa on todettu, että Lyypäkin hankealueelta 50 km säteellä on tuotannossa 15 tuulivoimapuistoa. Lähin toiminnassa oleva tuulivoimapuisto sijaitsee 21 kilometrin päässä Lyypäkin hankkeesta.

Yhteysviranomaisen katsoo, että YVA-selostuksessa ei ole oikealla tavalla otettu huomioon Penikoiden malminetsinnän Natura-arviointi- ja lausuntomenettelyn lopputulosta. ELY-keskus on Penikoiden malminetsinnän Natura-arviointia koskevassa lausunnossaan vuonna 2023 todennut, että merkittäviä yhteisvaikutuksia Lyypäkin tuulivoimahankkeen kanssa ei ole senhetkisillä tiedoilla mahdollista sulkea pois. Natura-arviointi ja siitä annetut lausunnot muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden, eikä Natura-arviointia tule tulkita irrallaan siitä annetuista lausunnoista. Penikoiden malminetsinnällä ja Lyypäkin tuulivoimahankkeella on linnustoon kohdistuvia yhteisvaikutuksia, joiden merkittävyys vaihtelee ja johon kohdistuu tietyiltä osin vielä lisäselvitystarpeita. YVA-selostuksessa ei ole myöskään otettu huomioon hankealueella ja sen lähellä olevien entisten ja nykyisten turvetuotantoalueiden kanssa muodostuvia yhteisvaikutuksia.

Useat vireillä olevat tuulivoimahankkeet lisäävät epävarmuutta myös viestintäyhteyksiin kohdistuvissa yhteisvaikutuksissa ja niiden arvioimisessa. Vasta tuulivoimaloiden rakentamisen jälkeen saadaan varmuus siitä, miten tuulivoimalat vaikuttavat viestintäyhteyksiin. Häiriön poistokeinoja toteutettaessa on otettava huomioon myös alueen muut tuulivoimahankkeet.

Yhteysviranomaisen katsoo, että yhteisvaikutukset poronhoitoon yhdessä muiden lähialueille suunniteltujen hankkeiden kanssa voivat tulevaisuudessa olla merkittäviä siinä tapauksessa, että niistä kaikki tai useampi toteutuu. Paliskuntain yhdistys on tuonut

lausunnossaan esille, että osana yhteisvaikutusten arviointia tulisi ottaa huomioon myös paliskuntien alueen muun maankäytön kumulatiiviset vaikutukset, kuten metsätalouden vaikutukset poronhoitoon, sekä kulttuuriset vaikutukset. Yhteysviranomainen viittaa yhdistyksen lausuntoon ja toteaa, että paliskunnilla on paras tuntemus alueensa muun maankäytön kumulatiivisista vaikutuksista, joten yhteisvaikutusten arviointia tulisi tehdä yhdessä paliskuntien kanssa.

Arviointiselostuksessa yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa on arvioitu omassa luvussaan 23. Yhteysviranomainen katsoo, että arvioinnissa on osittain tunnistettu vaikutustyypit, joita voi aiheutua muiden hankkeiden kanssa. Yhteysviranomainen katsoo myös, että yhteisvaikutusten arviointi on laadittu pääosin asianmukaisesti, joskin puutteita ilmenee linnustoon, maa-ainesten ottoon ja malminetsintään liittyvässä yhteisvaikutusten arvioinnissa. Arviointiselostuksessa ei ole esitetty yhteenvetoa vaikutusten arvioinnissa todetuista yhteisvaikutuksista, mitä yhteysviranomainen pitää puutteena. Tähän ovat kiinnittäneet huomiota myös Lapin liitto ja Tornionlaakson museo lausunnoissaan. Yhteysviranomainen katsoo myös, että yhteisvaikutusten arvioinnin havainnollistamiseksi olisi ollut hyvä esittää taulukko, jossa vaikutuksen merkitys on osoitettu värillä.

Yhteysviranomainen korostaa, että yleiskaavaa laadittaessa on maakuntakaava otettava huomioon (MRL 39 §). Yhteysviranomainen toteaa, että yhteisvaikutusten arvioinnin tärkeys korostuu, koska Länsi-Lapin maakuntakaavassa Lyypäkin hankealuetta ei ole osoitettu maakuntakaavassa tuulivoimatuotannon tai sen suunnitteluun soveltuvaksi alueeksi. Kunta ei voi hyväksyä maakuntakaavan vastaista yleiskaavaa ja yhteysviranomainen kehottaa ottamaan tämän huomioon yleiskaavoituksessa. Yhteysviranomainen katsoo, että hankkeita yksinään ja kaikkien hankkeiden yhteisvaikutuksia tulee jatkosuunnittelussa tarkastella erityisen tarkasti maakuntakaavan ohjauksen toteuttamiseksi. Hankkeiden yhteisvaikutuksia tulee estää ja lieventää. YVA-selostuksesta saatu palaute on otettava huomioon voimalapaikkojen sijoittelua yleiskaavoituksessa tarkennettaessa.

Hankkeen muut ympäristövaikutukset

Vaikutukset yhdyskuntarakenteeseen, maankäyttöön ja liikenteeseen

Arviointiselostuksessa on asianmukaisesti tunnistettu ja kuvattu alueen yhdyskuntarakenne, sekä esitetty pysyvä ja loma-asutus kartoilla. Tuulivoima-alueen välittömässä läheisyydessä ei sijaitse ns. herkkiä kohteita, kuten koulua, päiväkotia, palvelutaloa tai sairaalaa. Suunnitellulla tuulivoima-alueella ja ei sijaitse virallisia virkistyskäyttökohteita, mutta aluetta käytetään virkistykseen, kuten metsästyksen, marjastukseen ja ulkoiluun. Arviointiselostuksesta annetuissa mielipiteissä korostettiin

Lyypäkin alueen merkitystä virkistykselle ja metsästykselle tärkeänä alueena. Yhteysviranomaisen yhtyy arviointiselostuksessa esitettyyn näkemykseen siitä, että maankäyttöön kohdistuvat suurimmat vaikutukset ovat paikallisia ja rajoittuvat lähinnä rakennuspaikkoihin sekä tiestön alueelle ja voimajohtojen alueille. Tuulivoimapuiston toiminnanaikaiset vaikutukset liittyvät ensisijaisesti rakentamattomien metsäalueiden muuttumiseen osin energiantuotannon alueiksi ja uusiksi teiksi. Osin vaikutukset liittyvät mm. virkistyskäyttöön, kuten metsästykseseen ja marjastukseen. Suurin osa alueista palautuu alkuperäiseen käyttöönsä tuulivoimahankkeen valmistuttua. Teiden parantamisella ja uusien huoltoteiden rakentamisella on myös myönteisiä vaikutuksia.

Välilliset vaikutukset, kuten meluvaikutukset, rajoittavat maankäyttöä lähiympäristöä laajemmin, sillä melu- ja varjostusvaikutukset rajoittavat asuin- ja lomarakentamista. Tuulivoimaloiden 40 desibelin melualueelle ei ole mahdollista sijoittaa asuin- tai lomarakentamista kuin osoittamalla erikseen, että melun ohjearvot ja määräykset täyttyvät. Yhteysviranomaisen on pitänyt suositeltavana ratkaisuna vähintään kahden kilometrin suojaetäisyyttä asuinrakennuksiin. Kaikissa tarkasteltavissa toteutusvaihtoehdoissa VE1–VE3 tuulivoimalat on sijoitettu vähintään kahden kilometrin päähän lähimmistä asuin- ja lomarakennuksista. Lähimmät Simojoen osayleiskaavamuutoksessa osoitetut asuinrakennuspaikat sijaitsevat noin 2,1 kilometrin etäisyydellä lähimmistä rakennettavista tuulivoimaloista.

Arviointiselostuksen mukaan tuulivoimahankkeen toteuttaminen edellyttää puuston poistoa ja merkittävimmät vaikutukset maankäyttöön syntyvät tätä kautta. Arviointiselostuksen mukaan vaikutukset maankäyttöön ja yhdyskuntarakenteeseen ovat vähäisen kielteiset, eikä vaihtoehtojen välillä ole merkittäviä eroja. Sama koskee kaikkia voimajohtovaihtoehtoja. Yhteysviranomaisen katsoo vaikutustenarvioinnin olevan riittävä.

Ympäristövaikutuksen käsite sisältää myös hankkeen aiheuttamat vaikutukset aineelliseen omaisuuteen. Annetussa palautteessa ja asukaskyselyn vastauksissa on noussut esille huoli hankkeen vaikutuksista kiinteistöjen arvoon ja käytettävyyteen. Yhteysviranomaisen edellytti YVA-ohjelmasta antamassaan lausunnossa, että YVA-selostuksessa tulee yleispiirteisellä tasolla tunnistaa muutokset sekä hanke- että vaikutusalueen kiinteistöjen käyttöön ja YVA-selostuksessa tulee tuoda esille, mikäli kiinteistöille aiheutuu merkittäviä taloudellisia vahinkoja hankkeen vuoksi. Arviointiselostuksessa nostetaan esille muun muassa asukaskyselyn tuloksia sekä Suomessa ja Ruotsissa tehtyjä tutkimuksia aiheeseen liittyen. Yhteysviranomaisen pitää aineellisen omaisuuden vaikutustenarviointia riittävänä.

Yhteysviranomaisen katsoo, että YVA-selostuksessa hankealueen sijainti suhteessa ympäröivään maantieverkkoon sekä liikenteen nykytila on kuvattu riittävällä tasolla. Maantiet tienumeroineen hankealueen ympäristössä on merkitty kartalle. Erikoiskuljetusreittivaihtoehdot ja tulotiet hankealueelle on kuvattu ja havainnollistettu

kartalla riittävällä tavalla. Lähialueen maanteiden ominaisuuksia on kuvattu tiekohtaisesti. Yhteysviranomaisen katsoo, että kokonaisuuden hahmottamisen helpottamiseksi esitystä olisi ollut syytä havainnollistaa kartalla, josta ilmenee teiden ominaisuudet.

Liikenteellisiä vaikutuksia on arvioitu tuulivoimapuiston rakentamis-, toiminta- ja purkuvaiheissa. Liikenteen lisäys on arvioitu tieosuuksittain. Yhteysviranomaisen katsoo, että liikennemäärien lisäystä olisi ollut syytä havainnollistaa kartalla, johon on merkitty arvioitu liikennemäärien lisääntyminen. Mahdollisten muiden samaan aikaan lähistöllä sijaitsevien hankkeiden rakentamisen yhteisvaikutuksia tieliikenteeseen ei ole arvioitu, mitä yhteysviranomaisen pitää puutteena.

Yhteysviranomaisen pitää YVA-selostuksen liikennevaikutusten arviointia riittävänä. Arvioinnin selkeyttä tulee jatkosuunnittelussa parantaa edellä mainittujen havainnollistamista parantavien karttojen avulla. YVA-selostuksen mukaan erikoiskuljetusreiteistä osa kulkee Kemin kaupungin alueella katuja pitkin. Yhteysviranomaisen huomauttaa, että näiltä osin kuljetus vaatii kaupungin suostumuksen.

Vaikutukset rakennettuun kulttuuriympäristöön ja arkeologiaan

Yhteysviranomaisen toteaa, että lähin valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristöalue (RKY) sijaitsee kaikissa vaihtoehdoissa 24 kilometrin päässä lähimmästä suunnitellusta tuulivoimalasta. Arviointiselostuksen mukaan kulttuuriympäristön osalta on arvioitu kaikki tuotantoalueesta noin 30 kilometrin etäisyydelle sijoittuvat kohteet ja nämä on esitetty kartalla ja taulukkomuodossa. Kartalle on merkitty myös yli 30 kilometrin etäisyydelle sijoittuvia arvokohteita. Arviointiselostuksen mukaan tarkastelualueen painopiste on tuulivoimaloiden maisemallisella lähi- ja välialueella 0–14 km etäisyydellä tuulivoimaloista. 14–30 km etäisyydellä vaikutuksia on tarkasteltu yleispiirteisesti.

Yhteysviranomaisen katsoo, että arviointiselostuksessa hankealueen nykytilan kuvauksessa on tunnistettu riittävällä tavalla hankkeen vaikutuspiirissä olevat valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät rakennetun kulttuuriympäristön alueet ja kohteet. Lisäksi hankealueen välittömästä lähiympäristöstä on tunnistettu riittävällä tavalla paikallisesti merkittävät rakennetun kulttuuriympäristön alueet ja kohteet. Rakennettuun kulttuuriympäristöön vaikuttavia muutoksia on kuvattu yleispiirteisellä tasolla ja arvioitu muutosten vaikutuksia hyödyntäen eri lähdeaineistoja ja arviointimenetelmiä. Näkymäalueanalyysien tuloksia on havainnollistettu myös karttasovitteilla.

Yhteysviranomainen katsoo, että rakennetun kulttuuriympäristön nykytilaa on kuvattu ja muutosta havainnollistettu riittävällä tavalla, jotta kulttuuriympäristöön kohdistuvien vaikutusten arviointi on riittävän luotettavalla tavalla mahdollista.

Arviointiselostuksessa on todettu, että Lyypäkin tuulivoimahankkeen ympäristössä on lukuisia muita tuotannossa sekä suunnitteilla olevia tuulivoimapuistoja sähkönsiirtoreitteineen. Kylä- ja viljelymaisemassa sekä kulttuurimaiseman arvoalueilla useat energiahankkeet voivat rikkoa maisematilan eheyttä, muuttaa pienipiirteisen maiseman mittakaavaa ja ominaispiirteitä sekä heikentää maiseman ja kulttuuriympäristön kannalta keskeisiä arvoja. YVA-selostuksessa yhteisvaikutuksia on arvioitu yleisemmin maisemakuvaan, mutta ei erikseen rakennettuun kulttuuriympäristöön, mitä yhteysviranomainen pitää puutteena. Yleisesti ottaen maisemakuvaan kohdistuvia yhteisvaikutuksia on arvioitu melko suuriksi Lumiaavan–Martimoaavan alueella, mutta muilta osin enintään kohtalaisiksi. Yhteysviranomainen yhtyy arviointiselostuksessa edellä esitettyyn näkemykseen, mutta huomauttaa, että hankkeen jatkosuunnittelussa tulisi tarkemmin huomioida myös rakennettuun kulttuuriympäristöön kohdistuvat yhteisvaikutukset.

Arviointiselostuksessa on tunnistettu voimajohtovaihtoehtojen vaikutusalueella sijaitsevat kulttuuriympäristön arvokohteet ja arvioitu riittävällä tavalla vaihtoehdon vaikutukset kohteisiin. Yhteysviranomainen katsoo, että arvioinnin tuloksia ja siitä tehtyjä johtopäätöksiä on YVA-selostuksessa pääosin johdonmukaista seurata, vaikkakin rakennettuun kulttuuriympäristöön ja maisemaan kohdistuvien vaikutusten käsittely yhdessä hankaloittaa seuraamista jonkin verran.

YVA-selostuksessa kaikkien voimajohtovaihtoehtojen osalta maisemavaikutusten merkittävyyttä pidetään vähäisenä, mistä yhteysviranomainen on yhtä mieltä. Arviointiselostus ei kuitenkaan sisällä havainnekuvia, joiden pohjalta sähkönsiirron vaikutuksia rakennetun kulttuuriympäristön arvokohteisiin voitaisiin tarkemmin arvioida, mitä yhteysviranomainen pitää puutteena.

Vaikutukset kalastoon

Yhteysviranomainen toteaa, että hankealueen kalastoa ei ole selvitetty YVA-selostuksessa. Yhteysviranomainen toteaa, että hankealueella sijaitsevassa Kuivasjoessa on havaittu lohien ja harjuksen lisääntymistä. Myös muissa voimajohtovaihtoehtojen alueilla esiintyvissä puroissa voi esiintyä lohikalakantoja. Ottaen huomioon, että voimajohtovaihtoehtojen alueella sijaitsevilla virtavesillä esiintyy lohta ja harjuskantoja, hankkeen suunnittelussa tulee pyrkiä minimoimaan voimajohtojen rakentamisesta vesistöihin muodostuva kuormitus.

YVA-selostuksessa ei ole tunnistettu kalastoon kohdistuvien haitallisten vaikutusten vähentämistarpeita. Pintavesiin on arvioitu tulevan vain lyhyttä työnaikaista

kiintoainekuormitusta, mutta kalastoa ei ole huomioitu lainkaan. Esimerkiksi kiintoainekuorman ja happamien valumiin vähentäminen etenkin virtavesissä kutevien kalojen lisääntymisaikana tulisi huomioida. YVA-selostuksessa ei ole huomioitu vesistöjen ylitysten osalta, että silloissa käytettävät rumpurakenteet voivat muodostaa esteen kalan kululle. Vesistöjen ylityksissä on syytä kiinnittää huomiota siihen, että rumpurakenteet eivät muodosta estettä kalan kululle eri virtaamaolosuhteissa. Edellä mainitut seikat tulee huomioida hankkeen jatkosuunnittelussa.

Vaikutukset ilmastoon

Yhteysviranomainen katsoo, että Lyypäkin tuulivoimahankkeen ilmastovaikutukset on arvioitu erittäin kattavasti ja todennäköisesti merkittävät päästölähteet on tunnistettu. Menetelmät ja käytetty aineisto on kuvattu hyvin ja YVA-selostuksessa on tunnistettu myös arviointiin liittyvät epävarmuustekijät. Yhteysviranomainen pitää perusteltuna johtopäätöksenä, että ilmastovaikutukset voivat olla jopa hieman myönteiset, vaikkakin arvioinnin epävarmuustekijät vaikuttavat hankkeen todellisiin ilmastovaikutuksiin.

Yhteysviranomainen katsoo, että erityisesti selostuksessaakin tunnistettu maaperän hiili, joka on jätetty arvioinnin ulkopuolelle, voi lisätä hankkeen kielteisiä ilmastovaikutuksia jonkin verran. Näin on erityisesti vaihtoehdossa VE1, sillä siinä tuulivoimaloita sijoittuisi merkittävästi myös alueen itäosiin, jossa turvemaiden osuus on suurempi kuin länsiosissa. Turvemaiden päästöt ovat huomattavasti suuremmat kuin kivennäismaiden. Maaperäpäästöjen näkökulmasta vaihtoehdot VE2 ja VE3 olisivatkin todennäköisesti pienempiä ilmastovaikutuksiltaan.

Hankkeella tuotetun sähkön positiivisia ilmastovaikutuksia eli hiilikädenjälkeä on myös arvioitu perustellulla tavalla ja arvioinnissa on hyödynnetty arvioita Suomen sähköntuotannon päästökertoimen kehityksestä. Yhteysviranomainen pitää tätä erittäin hyvänä. Toisaalta jo nyt on nähtävissä, että Suomen sähköntuotannon päästökerroin on laskenut huomattavasti nopeammin, mitä vielä viisi vuotta sitten arvioitiin, joten hankkeen todellinen hiilikädenjälkikin lienee pienempi, mitä YVA-selostuksessa on esitetty.

Nämä muutamat epävarmuudet huomioon ottaen Lyypäkin tuulivoimahankkeella on todennäköisesti joko ei ollenkaan vaikutusta tai vähäinen myönteinen vaikutus ilmastoon kannalta.

Ilmastomuutokseen sopeutuminen

Yhteysviranomainen katsoo, että YVA-selostuksessa on myös kuvattu hankealueen ilmaston nykytila ja ilmastomuutoksen vaikutus siihen hyvin. Yhteysviranomainen pitää erittäin hyvänä, että ilmastomuutoksen vaikutuksia on tarkasteltu myös osana hankkeeseen vaikuttavia ympäristö- ja turvallisuusriskejä. Selostuksessa on tunnistettu

sekä äärimmäisten sääilmiöiden kuten myrskyjen että metsäpalojen lisääntyminen ilmastonmuutoksen myötä. Näillä ei kuitenkaan arvioida olevan merkittävää vaikutusta Lyypäkin hankkeen kannalta. Arvioon liittyy epävarmuutta, sillä tieto ilmastonmuutoksen paikallisista vaikutuksista kehittyy koko ajan ja yhteysviranomainen pitää tärkeänä, että jatkossakin seurataan ilmastonmuutoksen vaikutuksia hankkeeseen ja tehdään tarvittaessa sopeutumistoimia.

Vaikutukset Puolustusvoimien toimintaan

Arviointiselostuksen mukaan Puolustusvoimilta on pyydetty maaliskuussa 2024 lausunto 42 tuulivoimalan (korkeus 300 metriä) rakentamisesta Lyypäkin alueelle.

Puolustusvoimien lausunto on saatu 25.4.2024. Lausunnossaan Puolustusvoimat ei vastusta hankkeen rakentamista. Arviointiselostuksen mukaan hankkeen jatkosuunnittelussa Puolustusvoimilta pyydetään vielä uusi lausunto tarkennetuilla voimalamäärillä ja -sijainneilla ennen kaavan hyväksymismenettelyä.

Puolustusvoimat ei ole antanut yhteysviranomaiselle lausuntoa YVA-selostuksesta. Yhteysviranomainen toteaa, että Puolustusvoimien yleisen linjauksen mukaan, mikäli toteutettavien tuulivoimaloiden korkeus kasvaa yli 10 metriä, voimaloiden määrä kasvaa tai sijoittelu poikkeaa enemmän kuin 100 metriä niistä tiedoista, joilla Puolustusvoimien Pääesikunnan operatiivinen osasto on antanut lausunnon hankkeen hyväksyttävyydestä, tulee hankkeesta vastaavan hakea Pääesikunnalta uusi lausunto hankkeen hyväksyttävyydestä. Yhteysviranomainen muistuttaa, että Simon kunta ei voi hyväksyä tuulivoimayleiskaavaa ilman Puolustusvoimien hyväksyntää.

Yhteysviranomainen huomauttaa, että YVA-selostuksessa on ristiriitaisesti ilmaistu sivulla 18, että Lyypäkin hankkeesta on pyydetty lausunto 37 tuulivoimalan hankkeesta. Ajankohtaa ei ole ilmaistu YVA-selostuksessa.

Vaikutukset viestintäyhteyksiin

Arviointiselostuksessa tunnistetaan, että tuulivoimahankkeilla voi olla vaikutusta viestintäyhteyksiin. Antenni-TV-vastaanottoon voi YVA-selostuksen mukaan aiheutua teoreettisesti häiriötä Lyypäkin tuulivoimapuiston itä-kaakkoispuolelle, jonne sijoittuu asutusta ja loma-asutusta lähinnä Simojokivarteen. Vaihtoehdoissa VE2 ja VE3 voimalat sijoittuvat suppeammalle alueelle, jolloin tuulivoimaloiden mahdollisesti aiheuttama katvealue on pienempi kuin vaihtoehdossa VE.

Yhteysviranomainen toteaa, että erityisesti tilanteessa, jossa olemassa olevan TV- ja radiolähetysaseman lähistölle sijoitetaan useita tuulivoimaloita, voidaan pahimmassa tapauksessa ajautua tilanteeseen, jossa TV-signaalin eteneminen estyy kokonaan. Tuulivoimalat tulee sijoittaa alueelle siten, että häiriötä kotitalouksien antenni-TV:n

vastaanotolle ei aiheudu. Mikäli TV-signaalin häiriöitä ei voida estää, tulee hankkeesta vastaavan toteuttaa korjaavat toimenpiteet, kuten arviointiselostuksessa on tuotu esille.

Kuten arviointiselostuksesta annetuista lausunnoista ilmenee, hankkeen vaikutusalueelle ei jatkossa voida rakentaa radiolinkkijärjestelmiä tai telekaapelointeja. Toteutuessaan tuulivoimahanke haittaa ja voi jopa estää radiotietä käyttävien viestiyhteyksien rakentamista. Lyypäkin tuulivoimahanke voi aiheuttaa häiriöitä viestintäyhteyksiin. Kaavoituksen edetessä hankkeesta vastaavan on esitettävä suunnitelma tuulivoimaloiden aiheuttamien häiriöiden estämiseksi tai poistamiseksi ennen rakennuslupien myöntämistä. Mikäli suunnitelman laatiminen ei ole mahdollista rakennuslupan hakemusvaiheessa, hankkeesta vastaavan tulee sitoutua laatimaan suunnitelma viranomaisen asettamaan määräpäivään mennessä.

Poronhoidossa käytetään radiopuhelimia ja porojen paikannusjärjestelmää, jossa paikantimet paikantavat sijainnin GPS-satelliitteja käyttäen ja lähettävät tiedon Digitan IoT-verkon kautta karttasovellukseen. Viestintäyhteyksien hyvä kuuluvuus parantaa poromiesten työturvallisuutta heidän voidessaan esimerkiksi hälyttää tarvittaessa nopeasti apua. Hankkeen vaikutusten seuranta korostuu, ja mikäli haitallisia vaikutuksia kohdistuu paikannusjärjestelmään, tulee hankkeesta vastaavan toteuttaa tarvittavia teknisiä ratkaisuja kuuluvuuden parantamiseksi.

Arviointiselostuksen mukaan tuulivoimahanke ei vaikuta Ilmatieteen laitoksen säätutkien toimintaan, koska tuotantoaluetta lähimmät tutkat sijaitsevat yli 20 kilometrin päässä. Yhteysviranomainen kuitenkin viittaa Ilmatieteen laitoksen lausuntoon, jonka mukaan alueelle suunnitteilla olevat useat tuulivoimahankkeet aiheuttavat toteutuessaan merkittävää häiriökaikua tutkimuksisiin ja voivat mahdollisesti vaikuttaa alueen sääpalveluun. Tuulivoimaloiden häiriökaiut näkyvät sääolosuhteista riippuen aina 150 km etäisyydelle säätutkasta. Ilmatieteen laitos tuo esille huolen säätutkamittausten laadusta tulevaisuudessa.

Toiminnan päättyminen

Yhteysviranomainen katsoo, että arviointiselostuksessa on kuvattu tuulivoimapuiston käytöstä poiston aikana muodostuvia jätteitä ja niiden kierrätettävyyttä nykyisen käytännön mukaisesti, mutta arviota purkamisen yhteydessä muodostuvien jätteiden määrästä ei ole esitetty. Tervolan kunta on myös kiinnittänyt asiaan huomiota lausunnossaan ja tuonut esille, ettei YVA-selostuksessa ole käsitelty mitä tuulivoimaloiden perustuksille ja maakaapeloinneille tapahtuu toiminnan loputtua. Yhteysviranomainen katsoo, että hankkeen jatkosuunnittelussa asia tulee avata.

Vaihtoehtojen vertailu

Arviointiselostuksen luku 25 käsittää arvion hankkeen toteuttamiskelpoisuudesta ja vaihtoehtojen vertailun. Eri vaikutustyyppien arvioituja vaikutuksia tarkastellaan ja eritellään kullekin vaikutustyyppille ominaisimmalla tavalla. Yhteenveto Lyypäkin tuulivoimahankkeen toteutusvaihtoehtojen ympäristövaikutuksista esitetään taulukkomuodossa, jossa värikoodit helpottavat vertailua. Kutakin vertailtavaa vaihtoehtoa verrataan vaikutustyypeittäin sekä hankkeen toteuttamatta jättämiseen (VE0), että muihin hankevaihtoehtoihin. Yhteysviranomainen katsoo, että erittelevä menetelmä on sopiva esittämään vaihtoehtojen eroja.

Hankkeen toteuttamatta jättämisen lisäksi arviointiselostuksessa on esitetty kolme vaihtoehtoa, joissa tuulivoimaloita on 42 itäisemmällä painotuksella (VE1), 42 läntisemmällä painotuksella (VE2) tai 35 läntisemmällä painotuksella (VE3). Kaikissa vaihtoehtoissa voimaloiden yksikköteho on enintään 10 MW ja kokonaiskorkeus enintään 300 m. Vaihtoehtoa, jossa voimalat olisivat alle 300 metriä korkeita, ei ole esitetty. Arviointiselostuksessa on esitetty kaksi sähkönsiirron vaihtoehtoa alavaihtoehtoineen: SVEA1–2 ja SVEB1–2. Simon kunta on käynnistänyt tuulivoimaosayleiskaavan laatimisen tuulivoimaloiden vaihtoehdon VE2 pohjalta.

Arviointiselostuksen mukaan hankkeen vaikutusten on arvioitu olevan pääasiassa vähäisiä tai kohtalaisia kielteisiä. Hankkeen merkittävimmät kielteiset vaikutukset kohdistuvat kasvillisuuteen ja luontotyypeihin, linnustoon, maisemaan ja kulttuuriympäristöön, poronhoitoon ja sosiaalisiin vaikutuksiin.

Tuotantoalueen vaihtoehdot

Arviointiselostuksen mukaan tuotantoalueen kaikki vaihtoehdot ovat toteuttamiskelpoisia. Arviointiselostuksessa tuotantoalueen merkittävimpien kielteisten vaikutusten arvioidaan aiheutuvan poronhoidolle tuotantoalueen vaihtoehdossa VE1. Yhteysviranomainen katsoo, että poronhoidon kannalta voimalavaihtoehdoista suositeltavin on vaihtoehto, jossa voimaloiden määrä on pienin ja tiiviimmin sijoitettu. Haitallisia vaikutuksia tulee vaihtoehdosta riippumatta lieventää ja seuranta järjestää hankkeesta vastaavan toimesta.

Yhteysviranomainen yhtyy luontovaikutusten osalta YVA-selostuksen vaihtoehtovertailun lopputulemaan, jonka mukaan eri voimalasijoitteluvaihtoehdoilla (VE1–VE3) ei ole suuria eroja luontovaikutusten merkittävydessä.

Kaikissa tarkasteltavissa vaihtoehdoissa VE1–VE3 tuulivoimalat on sijoitettu vähintään kahden kilometrin päähän lähimmistä asuinrakennuksista. YVA-selostuksen mukaan kumpikaan vaihtoehto ei aiheuta valtioneuvoston asetuksen (1107/2015) melun ohjearvoja ylittäviä melupäästöjä eikä sosiaali- ja terveysministeriön

asumisterveysasetuksen toimenpiderajoja (545/2015) lähimmissä rakennuksissa. Välkkeenkään osalta vaihtoehtojen välillä ei ole juurikaan eroja, eikä kahdeksan tunnin vuotuista varjon välkkeen ohjearvoa ylitetä kummassakaan vaihtoehdossa. Vaihtoehdossa VE3 laajempi alue jää tuulivoiman osalta rakentamattomaksi ja vaihtoehdossa VE1 maantieteellisesti laajempaan vaihtoehdona on hieman enemmän potentiaalisia haitankärsijöitä lähivaikutusalueella. Vaihtoehto VE2 asettuu edellä mainittujen vaihtoehtojen välimaastoon.

Sähkönsiirto

Arviointiselostuksen mukaan voimajohtovaihtoehdoissa merkittävät kielteiset vaikutukset aiheutuvat kasvillisuuteen ja arvokkaisiin luontokohteisiin (SVEB1–2), joista SVEB1 aiheuttaa erittäin merkittäviä haitallisia vaikutuksia. Merkittäviä kielteisiä vaikutuksia syntyy myös pesimälinnustoon (SVEB1) ja Natura-alueisiin ja luonnonsuojelualueisiin (SVEB1).

Arviointiselostuksen mukaan voimajohtovaihtoehdoista SVEA1–2 ovat toteuttamiskelpoisia. Arviointiselostuksen mukaan vaihtoehdot SVEB1–2 eivät ole toteuttamiskelpoisia ilman soidensuojeluasetuksen muuttamista sekä SVEB1:n osalta YSA-kohteen rauhoituspäätöksen purkamista.

Yhteysviranomaisella on pääosin sama näkemys arviointiselostuksessa esitetystä voimajohtovaihtoehtojen vertailusta. Yhteysviranomainen katsoo, että voimajohtovaihtoehdoilla SVEA1–2 on useimpien vaikutustyyppien osalta lievimmät vaikutukset. Useissa arviointiselostuksesta saaduissa palautteissa on kritisoitu voimajohtovaihtoehtoa SVEB sen haitallisten vaikutusten vuoksi. Metsähallituksen Luontopalvelut esittää lausunnossaan, että hankkeen jatkosuunnittelussa luovutaan sähkönsiirtovaihtoehdosta, joiden todetaan YVA-selostuksessa heikentävän Martimoaavan soidensuojelualueen luontoarvoja.

Voimajohtovaihtoehtojen jatkosuunnittelussa ja valitun vaihtoehdon toteutuksessa tulee huomioida seikat, joita yhteysviranomaisen perustellussa päätelmässä on nostettu esiin.

Mahdolliset onnettomuudet ja niiden seuraukset

Yhteysviranomainen katsoo, että YVA-selostuksessa on riittävästi ja kattavasti tunnistettu tuulivoimaloista mahdollisesti aiheutuvia turvallisuus- ja ympäristöriskejä ja kuvattu niistä aiheutuvia vaikutuksia ja vaikutusmekanismeja.

Haitallisten ympäristövaikutusten välttäminen, ehkäiseminen, rajoittaminen ja poistaminen

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn yhtenä tarkoituksena on selvittää mahdollisuuksia ehkäistä ja lieventää hankkeesta syntyviä haittoja (YVA-asetus 4 § (177/2017)). Arviointiselostuksessa lieventämistoimia on käsitelty vaikutustyypeittäin. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan arviointiselostuksessa olisi ollut tarpeen kuvata koostetusti kaikki arviointiselostuksessa esiin nostetut keinot ympäristövaikutusten välttämiseksi, ehkäisemiseksi, rajoittamiseksi ja poistamiseksi. Tämä helpottaisi edellä mainittujen keinojen kokonaisuuden hahmottamista. Yleisesti ottaen voidaan todeta, että arviointiselostuksessa on tuotu esille monia keinoja lieventää haitallisia ympäristövaikutuksia, mutta selostuksen perusteella jää ainakin osittain epäselväksi, aiotaanko niitä toteuttaa.

Yhteysviranomainen on tarpeen mukaan ottanut lieventämistoimiin kantaa vaikutustyypeittäin edellä ja myös yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä -luvussa. Yhteysviranomainen katsoo, että hankkeen haitallisia vaikutuksia erityisesti linnustoon, poronhoitoon ja luontoarvoihin voidaan vähentää voimaloiden ja voimajohtojen tarkalla sijoittelulla ja/tai voimaloita vähentämällä.

Poronhoitoon kohdistuvien haitallisten vaikutusten osalta hankkeen suunnittelun edetessä tarkoituksenmukainen voimalasijoittelu itsessään on haitallisia vaikutuksia lieventävä toimenpide. Hankkeesta vastaavan tulee osallistua toimenpiteiden toteuttamiseen ja ottaa lieventämistoimenpiteet huomioon myös rakentamista koskevan kilpailutuksen toteuttamisessa. Myös hankkeen aiheuttamia välillisiä vaikutuksia kuten porojen laidunalueelta siirtymisestä aiheutuvien vahinkojen syntymistä sekä lisääntyntä poronhoitotyötä voidaan lieventää ja kompensoida. Maa-ainesten ottoalueiden aitaaminen on tärkeää, jotta poronhoitoon kohdistuvia vaikutuksia voidaan lieventää ja estää tilanteessa, jossa poroja kulkeutuu alueelle. Ennallistamistoimet on nähty tärkeänä haitallisten vaikutusten lieventämis- ja kompensatiokeinona. Yhteysviranomainen kannustaa ennallistamistoimenpiteiden selvittämiseen, ottaen huomioon maanomistajien kanssa sopimisen.

YVA-selostuksen liitteen mukaan yhdeksi mahdolliseksi maa-ainesten otto paikaksi on alustavasti suunniteltu Siiviläniemenaavantietä. YVA-selostuksen mukaan ottoalueita ei aidata. Yhteysviranomainen katsoo, että maanottoalueet tulisi aidata porojen ja poronhoitajien turvallisuuden takia. Selostuksessa ei ole arvioitu miten maa-ainesten otto vaikuttaisi porolaitumiin ja poronhoitoon, esimerkiksi ottamisen ajankohta. Hankkeen jatkosuunnittelussa on varmistuttava, että näistäkin vaikutuksista ollaan selvillä ja haittoja ehkäistään ja lievennetään.

YVA-selostuksessa mainittua maisemahaittojen lieventämiskeinoa, lentoestevalojen tutkaohjausjärjestelmän käyttöä, tulee jatkosuunnittelussa edelleen selvittää ja mahdollisuuksien mukaan myös toteuttaa.

Haitallisten vaikutusten välttämisen, ehkäisemisen, rajoittamisen ja poistamisen kannalta on olennaista, että vuoropuhelua lähialueen vakituisten ja loma-asukkaiden, matkailuyritysten, paliskuntien, metsästysseurojen ja muiden toimijoiden kanssa jatketaan. Yhteysviranomainen katsoo, että haitallisten ympäristövaikutusten ehkäisemiseen ja rajoittamiseen tulee varautua ennakoivasti jatkuvan seurannan periaatetta noudattaen tarkoituksenmukaisilla ja tilanteeseen sopivilla seurantajärjestelyillä ja -menetelmillä sekä riskien tunnistamisella ja niihin varautumisella sekä nopealla reagoinnilla havaittuihin muutoksiin. Oleellista on riskien tunnistaminen ennakoivasti siten, että voidaan ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin ennen kuin haitallisten ympäristövaikutusten riskit realisoituvat.

Seurantajärjestelyt

YVA-selostuksen luvussa 26 on ehdotus hankkeen ympäristövaikutusten seurantaohjelmasta. Seuranta ehdotetaan toteutettavaksi linnustolle, ihmisille (meluvaikutukset, häiriövaikutukset) ja poronhoidolle. Yhteysviranomainen katsoo, että suunnitelma on esimerkinomainen ja suurelta osin hyviä käytäntöjä luetteleva. Seurantaohjelma on yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan pääosin kohdennettu hyvin. Seurantaohjelmaan tulisi kuitenkin harkita sisällytettäväksi myös maisema- ja metsästysvaikutusten seuranta.

Yhteysviranomainen katsoo, että hankkeesta vastaavan tulee laatia seurantaohjelma ja toteuttaa seurantajärjestely. Laadittavassa seurantaohjelmassa tulee huomioida YVA-selostuksesta saatava palaute ja perusteltu päätelmä. Seurantaohjelma tulee esittää osayleiskaavaselostuksen liitteenä. Seurantaohjelmaa on erityisen tärkeää toteuttaa koko hankkeen elinkaaren ajan. Mikäli hankkeen omistajuuteen tulee muutoksia, tukee seurantaohjelma yhteistyön ja sovittujen toimenpiteiden jatkuvuutta.

Kaikkia edellä mainittuja vaikutusten seurantoja koskeviin seurantasuunnitelmiin tulee sisällyttää myös toimintasuunnitelma seurannassa mahdollisesti havaittavien haitallisten vaikutusten lieventämiseksi.

Osallistumisen järjestäminen

YVA-menettelyn osapuolet on tunnistettu asianmukaisesti. Viranomaiset on osallistettu YVA-lain 8 §:n mukaisessa ennakoneuvottelussa 9.2.2021 jo YVA-ohjelmaa valmisteltaessa. Ennakoneuvottelussa on keskusteltu hankkeesta ja sen suunnittelusta. Poronhoitolain 53 §:n mukainen neuvottelu on järjestetty 12.1.2022.

Yleisötilaisuudet on pidetty sekä YVA-ohjelmasta 19.5.2022 että YVA-selostuksesta 12.3.2025. Yleisötilaisuuksiin on voinut osallistua myös etäyhteydellä.

Yhteysviranomainen katsoo, että hankkeen YVA-menettelyssä on järjestetty riittävästi mahdollisuuksia osallistua hankkeen suunnitteluun niin viranomaisille kuin kansalaisillekin. YVA-menettelyn tavoite lisätä kaikkien tiedon saantia ja osallistumismahdollisuuksia on toteutunut YVA-menettelyssä hyvin.

Yhteysviranomainen katsoo, että vuoropuhelua alueella toimivien ja alueen asukkaiden kanssa tulee jatkaa ja YVA-selostuksesta annettuihin lausuntoihin ja mielipiteisiin tulee jatkosuunnittelussa kiinnittää edelleen huomiota.

Arviointiselostuksen laatijoiden pätevyys

YVA-lain 33 §:n mukaisesti hankkeesta vastaavan on varmistettava, että sillä on käytettävissään riittävä asiantuntemus ympäristövaikutusten arviointiohjelman ja -selostuksen laadintaan.

Arviointiselostuksen on laatinut FCG Oy Metsähallituksen toimeksiannosta. Työhön osallistuneet asiantuntijat, heidän koulutuksensa ja kokemuksensa on ilmoitettu. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan asiantuntijat ovat koulutettuja ja heitä on riittävän monipuolisesti.

Yhteysviranomaisen arviointiohjelmasta antaman lausunnon huomioon ottaminen

Arviointiselostuksessa on esitetty YVA-ohjelmassa tarkastellut vaihtoehdot ja YVA-ohjelman jälkeiset muutokset. Arviointiselostuksen liitteessä 2 on esitetty, miten YVA-selostuksessa on huomioitu yhteysviranomaisen lausunto YVA-ohjelmasta. Liitteessä on esitetty yhteysviranomaisen YVA-ohjelmasta antaman lausunnon sisältö ja yhteysviranomaisen esittämät vaatimukset, lausunnon huomioon ottaminen ja viittaus lukuun, jossa asia on arviointiselostuksessa käsitelty. Muualta perustellusta päätelmästä ilmenevät seikat, joita yhteysviranomaisen lausunnosta ei ole otettu huomioon.

Yhteenvedo arviointiselostuksen sisällöstä

Ympäristövaikutusten arviointiselostus sisältää yhteenvedon, jossa on kuvattu hanketta, YVA-menettelyssä arvioitavia vaihtoehtoja, YVA-menettelyä yleisesti, osallistumista ja tiedottamista, hankkeen ja YVA-menettelyn aikataulua sekä arvioitavia ympäristövaikutuksia. Lisäksi yhteenvedossa on esitetty yhteenvedo hankkeen ympäristövaikutuksista ja yhteisvaikutuksista muiden hankkeiden kanssa sekä

vaihtoehtojen toteuttamiskelpoisuudesta. Tiivistelmässä ei ole hanketta kuvaavaa yleiskarttaa, mitä yhteysviranomaisen pitää puutteena. Tiivistelmässä ei ole myöskään kuvausta ympäristöriskeistä, onnettomuuksista tai häiriötilanteista tai ympäristövaikutusten seurannasta. Muilta osin yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan yhteenvedo on yleistajuinen, asianmukainen ja riittävä.

Yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä

Johtopäätökset hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista

Yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä perustuu YVA-lain 19 §:ssä ja YVA-asetuksen 4 §:ssä annettuihin arviointiselostuksen sisällöstä säädettyyn, YVA-selostuksessa esitettyyn arviointiin sekä saapuneisiin lausuntoihin ja mielipiteisiin.

Yhteysviranomaisen on tarkastanut arviointiselostuksen riittävyyden ja laadun. Yhteysviranomaisen katsoo, että YVA-selostus on puutteistaan huolimatta laadittu ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain mukaisesti ja yhteysviranomaisen voi tehdä perustellun päätelmän.

Yhteysviranomaisen toteaa, että hankkeen suunnittelu on kesken. Yhteysviranomaisen katsoo, että vaikutusten arviointia voidaan täydentää kaavoituksessa ja että kaavoituksessa päivittyvän ja tarkentuvan arvioinnin pohjalta hankkeesta on todennäköisesti mahdollista muodostaa toteuttamiskelpoinen vaihtoehto. Hankkeen jatkovalmistelussa tulee ottaa huomioon tässä perustellussa päätelmässä esille tuodut seikat. Lisäksi yhteysviranomaisen huomauttaa, että YVA-lain 27 § mukaan lupaviranomaisen on varmistettava, että perusteltu päätelmä on ajan tasalla lupa-asiaa ratkaistaessa. Yhteysviranomaisen voi lupaviranomaisen pyynnöstä esittää näkemyksensä perustellun päätelmän ajantasaisuudesta.

Yhteysviranomaisen katsoo, että Lyypäkin tuulivoimahankkeessa aiheutuu merkittäviä ympäristövaikutuksia ja ympäristövaikutusten arviointiin liittyy epävarmuutta. Yhteysviranomaisen esittää päätelmänään tuulivoimahankkeen merkittävistä sekä muista erityisesti hankkeen jatkosuunnittelussa huomioon otettavista tai kuulemisen aikana erityisesti esiin nousseista vaikutuksista seuraavaa:

Natura 2000- ja luonnonsuojelualueet sekä ekologinen verkosto

Vaikutukset Martimoaapa-Lumiaapa-Penikoiden ja Kuivasjärven lintudirektiivin mukaisiin Natura-alueisiin ovat kaikissa vaihtoehtoissa YVA-lain tarkoittamassa mielessä merkittäviä. Merkittävyyden arviointi luonnonsuojelulain 35 § tarkoittamassa mielessä täydentyy Natura-arviointien täydentämisen myötä. Hankkeen ja sen sähkönsiirron rakentaminen heikentävät etenkin linnuston muuttoaikaisia yhteyksiä. Vaikutusten

merkittävyyttä nostaa se, että Martimoaapa-Lumiaapa-Penikat-Natura-alueeseen vaikuttaa muitakin hankkeita ja suunnitelmia. Merkittävyyden toinen osatekijä (Mäkelä & Salo 2023), herkkyys, on lakisääteisillä Natura-alueilla erittäin suuri. Natura-alueisiin kohdistuvan muutoksen suuruus on suuri, koska kyseessä on laajuudeltaan, kestoltaan ja voimakkuudeltaan suuri tai erittäin suuri vaikutus. Vaikutuksen laajuutta kasvattaa huomattavasti vaikutusten kohdentuminen lintuihin niiden muuttomatalla Natura-alueen ulkopuolella. Luontoselvitysoppaassa (Mäkelä & Salo 2023) esitetyn taulukon mukaan erittäin suuren herkkyyden kohteeseen kohdistuva suuruudeltaan erittäin suuri tai suuri muutos aiheuttaa merkitykseltään erittäin suuren vaikutuksen. Merkittäväksi vaikutukseksi tulkitaan aina merkittävyydeltään erittäin suuret tai suuret vaikutukset.

Vaikutukset Martimoaavan soidensuojelu- ja soidensuojeluohjelmakohteeseen kaikissa vaihtoehtoissa ovat merkittäviä samoilla perusteilla kuin Natura-alueisiin kohdistuvat vaikutukset. YVA-selostuksessa ainoastaan voimajohtovaihtoehtojen SVEB vaikutuksia pidettiin merkittävänä. Tässä arvioissa ei ollut huomioitu vaikutuksia muihin luontoarvoihin kuin voimajohdolla sijaitseviin luontotyypeihin.

Yhteysviranomaisen yhtyy YVA-selostuksessa voimajohtovaihtoehdosta SVEB1 todettuun Niittykankaan luonnonsuojelualueeseen kohdistuvaan merkittävään haitalliseen vaikutukseen.

Vaikutukset Martimoaavan-Lumiaavan-Penikoiden soidensuojelualueen ja Runkauksen luonnonpuiston väliseen ekologiseen yhteyteen sekä Martimoaavan-Lumiaavan-Penikoiden soidensuojelualueen ja Simojoen väliseen ekologiseen yhteyteen ovat merkittävän haitallisia. Vaikutukset kohdistuvat yhteyksiä käyttäviin suuriin nisäkkäisiin ja etenkin linnustoon, josta huomattava osa on hankkeen vaikutusalueella olevilla Natura-alueilla levähtäviä tai pesiviä yksilöitä. Tästä syystä merkittävyyden toinen osatekijä herkkyys on ekologisten yhteyksien kohdalla erittäin suuri (Mäkelä & Salo 2023). Kun noudatetaan luontoselvitysoppaassa esitettyä kaavamaista merkittävyyden arviointia osatekijöiden avulla, huomataan että silloin kun vaikutuskohteen herkkyys on erittäin suuri, muodostuu aina merkittävä vaikutus vaikutuksen suuruudesta riippumatta. Herkkyysvaikutuksen merkittävyyttä ei vähennä se, että ekologiset yhteydet ovat jo nykytilassa osittain pirstoutuneita metsien talouskäytön vuoksi, vaan se päinvastoin nostaa haitallisten vaikutusten riskiä. Ekologisiin verkostoihin kohdistuvan muutoksen suuruus on erittäin suuri tai suuri, koska kyseessä on laajuudeltaan, kestoltaan ja voimakkuudeltaan suuri tai erittäin suuri vaikutus. Luontoselvitysoppaassa esitetyn taulukon mukaan erittäin suuren herkkyyden kohteeseen kohdistuva suuruudeltaan erittäin suuri tai suuri muutos aiheuttaa merkitykseltään erittäin suuren vaikutuksen. Merkittäväksi vaikutukseksi tulkitaan aina merkittävyydeltään erittäin suuret tai suuret vaikutukset.

Kasvillisuus ja luontotyypit

Yhteysviranomaisen pitää oikean suuntaisena YVA-selostuksen arviota siitä, että kasvillisuuteen ja luontotyypeihin ei pääosin kohdistu merkittäviä haitallisia vaikutuksia, siitakin huolimatta, että päätelmät vaikutuksista perustuvat puutteelliseen merkittävyyden arviointimenetelmään. YVA-selostuksessa käytetty vaikutusten suuruuden arvioiminen ei noudata uusimmassa luontoselvitysoppaassa (Mäkelä & Salo 2023) esitettyä kriteeristöä, ja yhteysviranomaisen huomauttaakin tarpeellisuudesta ottaa jatkosuunnittelussa käyttöön uusi kriteeristö sekä muutoksen suuruuden että luonnonarvojen herkkyyden osalta.

Yhteysviranomaisen katsoo, että merkittävin täydennyskartoituksen tarve sijaitsee voimajohdoilla, joista etenkin SVEB-voimajohtovaihtoehdolle sijoittuu useita luontokohteita ja kartoittamattomia alueita. Lisäksi kaikkia voimalapaikoille johtavien teiden varsia ei raportoitujen kartoitusjälkien perusteella ole riittävästi selvitetty (ks. tarkemmat kuvaukset "Vaikutukset kasvillisuuteen ja luontotyypeihin").

Vaihtoehtotarkastelussa voimajohtovaihtoehdosta SVEB1 aiheutuu merkittävä haitallinen vaikutus luontokohteisiin. Muiden voimajohtovaihtoehtojen ja tuotantoalueen vaihtoehtojen osalta yhteysviranomaisen arvioi arviointiselostuksen johtopäätökset riittävästi perustelluiksi, ettei kasvillisuudelle ja luontotyypeille aiheudu vähäistä tai kohtalaista suurempaa haittaa.

Linnusto

Arviointiselostuksessa on todettu aiheutuvan merkittävän suurta haittaa kaikissa tuotantoalueen vaihtoehtoissa suuren petolinnun reviiriin, kun tarkastellaan kyseiselle reviirille sijoittuvien muiden tuulivoimahankkeiden törmäysriskin yhteisvaikutusta. Yhteysviranomaisen pitää oikeana lieventämiskeinona arviointiselostuksessa esitettyä voimaloiden siirtämistä tai vähentämistä hyväksyttävän törmäysriskitason saavuttamiseksi, mutta katsoo puutteeksi tällaisten vaihtoehtojen esittämättä jättämisen arviointiselostuksessa.

Lisäksi suuren petolinnun saalistusalueen pinta-alan menetystä arvioivassa elinympäristömallissa havaittiin toisen reviirin menettävän kaikissa hankevaihtoehtoissa ~10 % pinta-alastaan, mitä yhteysviranomaisen pitää merkittävän haitallisena erityisesti yhteisvaikutuksessa muiden samalla reviirille sijoittuvien hankkeiden kanssa. Kyseisen reviirin linnut katsotaan kuuluvan yhteen Martimoaavan Natura-alueen suojeluperusteena mainittuun lajiin, josta yhteysviranomaisen on lausunut hankkeen Martimoaapaa koskevan Natura-arvioinnin osalta, että ne ovat merkittävästi heikentyneessä tilassa Leipiö-Sarvisuon tuotannossa olevan tuulivoimapuiston aiheuttaman törmäysvaikutuksen vuoksi. Natura-arvioinnin lausunnossa on todettu, ettei

merkittävästi heikentyneessä tilassa olevaan suojeluperusteeseen saa kohdistua enempää haitallisia lisävaikutuksia.

Yhteysviranomainen katsoo, että hankkeen jatkosuunnittelussa ja voimaloiden sijoittelussa on tarkasteltava suuren petolinnun osalta sekä törmäysriskin että elinympäristön menetyksen lieventämiskeinoja, jotta hankkeen muodostama haitallinen vaikutus laskisi hyväksyttävälle tasolle.

Yhteysviranomainen katsoo, että pöllöjen ja päiväpetolintujen selvittämättä jättäminen eteläisiltä SVEB-voimajohtovaihtoehdoilta on selkeä puute. Lisäksi päiväpetolintujen pesänetsinnän reitit ovat raportoimatta, joten kartoituksen reittejä suhteessa hankevaihtoehtojen sijoitteluun ei voida arvioida. Voimaloiden ja voimajohtojen sijoittamisen pitää perustua luotettavaan tietoon siitä, ettei niiden välittömään läheisyyteen sijoitu luonnonsuojelulain 70 §:n nojalla suojeltuja pesäpaikkauskollisten petolintujen pesiä. Yhteysviranomainen katsoo, että pesäpaikkauskollisten petolintujen pesäkartoitusta tulee voimalapaikkojen ja voimajohtojen osalta täydentää hankkeen jatkosuunnittelussa.

Yhteysviranomainen katsoo, että tuotantoalueen osalta muuttolinnustoa koskeva selvitys on asianmukaisesti toteutettu. Voimajohtovaihtoehdoilla muuttolinnuston raportointi on jäänyt puutteelliseksi. Simojokivartta mahdollisesti muuttavat linnut joutuvat ylittämään SVEB-voimajohtot, mutta ilman tietoa tarkkailupisteellä 7 havaituista linnuista, luotettavaa vaikutusarviointia esimerkiksi Martimoaavan-Lumiaavan-Penikoiden soidensuojelualueen linnustolle on vaikeaa tehdä. Voimajohtojen linnustovaikutuksia lieventävät huomiorakenteet, kuten johtoihin asennettavat pallot, on tunnistettu arviointiselostuksessa hyvin, mutta niiden käyttöä ei ole suunniteltu yksityiskohtaisemmin eri voimajohtovaihtoehdoille. Yhteysviranomainen katsoo, että voimajohtojen osalta muuttolinnustonselvitystä on täydennettävä yleiskaavoituksessa, jotta hankkeen kokonaisvaikutukset linnustoon on mahdollista arvioida riittävästi. Samalla yhteysviranomainen edellyttää huomiorakenteiden (esim. pallotus) käyttämistä voimajohtojen linnustolle vaaralliseksi osoitetuilla osuuksilla.

Hankkeesta aiheutuu yhdessä usean muun tuulivoimahankkeen (Leipiön-Sarvisuon tuulivoimahanke) kanssa merkittävä haitallinen yhteisvaikutus suureen petolintuun, jonka reviirillä hanke sijaitsee ja joka lajina on Natura-alueen suojeluperusteena.

Vaikutusten lieventäminen on hankkeen jatkosuunnittelussa välttämätöntä. Yhteysviranomainen toteaa, että Penikoiden malminetsinnän merkittävät yhteisvaikutukset Martimoaavan Natura-alueen linnustoon yhdessä Lyypäkin tuulivoimahankkeen kanssa eivät ole poissuljettuja ja siten myös niihin kohdistuu osin lisäselvitystarpeita.

Muu eläimistö

Yhteysviranomaisen pitää pääosin oikeana arviointiselostuksen arviota siitä, että luontodirektiivin liitteen IVa mukaisiin eläimiin ei kohdistu merkittäviä vaikutuksia.

Yhteysviranomaisen kuitenkin katsoo, ettei arviointiselostuksessa voida poissulkea SVEB-voimajohtovaihtoehdon merkittävää vaikutusta lepakoihin, saukkoon ja viitasammakkoon asianmukaisten maastoselvitysten puuttumisen vuoksi, ja siksi selvityksiä tulee täydentää hankkeen yleiskaavoituksessa.

Maisemavaikutus

Yhteysviranomaisen katsoo, että vaikutuksia on arvioitu oikean suuntaisesti ja esitetty aineisto tukee johtopäätöksiä. Tuulivoimalat ovat havaittavissa kaikilla hankevaihtoehdoilla lähi- ja välialueen vesistöjen rannoilta, laajemmilta soilta sekä avoimilta viljely- ja kyläaukeilta. Kyläalueille ja pihapiireihin, joihin näkyy selkeästi useampi voimala tai voimalat hahmottuvat yhtenäisenä kokonaisuutena, vaikutukset ovat suurempia.

Kaukoalueella tuulivoimalat näkyvät erityisesti lounaispuolella sijaitsevilta yhtenäisiltä suoalueilta ja pohjoispuolella sijaitsevilta vaaroilta, jossa kielteiset vaikutukset kohdistuvat erityisesti alueen erämaiseen luonteeseen ja virkistyskäyttöön.

Yhteysviranomaisen katsoo, että maisemavaikutukset on esitetty arviointiselostuksessa pääosin tavalla, jolla hankkeen jatkosuunnittelu on mahdollista toteuttaa.

Melu- ja välkevaikutus

Yhteysviranomaisen yhtyy arviointiselostuksessa esitettyyn arvioon ja katsoo, että hankkeella on melun aiheuttamia ihmisten elinoloihin ja viihtyvyyteen kohdistuvia vähäisiä kielteisiä vaikutuksia, joita tarvittaessa voidaan vähentää tuulivoimaloiden sijoittelulla tai voimaloiden lukumäärää vähentämällä. Arviointiselostuksen mukaan Lyypäkin tuulivoimahankkeen meluvaikutukset eivät ylitä vertailuarvoina käytettyjä ohjearvoja asumiseen nykyisin käytettävillä alueilla, mutta arviointiin liittyy epävarmuutta voimalan meluemissioon lisätyn varmuusarvon osalta. Yhteysviranomaisen katsoo, että hankkeen jatkosuunnittelussa tulee esittää sekä voimalan valmistajan ilmoittamat että mallinnuksessa käytetyt meluemissiot taajuuskaistoittain. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan melumallinnus tulee tehdä uudestaan hankkeen jatkosuunnittelussa, mikäli hanke on tarkoitus toteuttaa arviointiselostuksen meluselvityksessä käytetystä voimalatyypistä poikkeavasti.

Vaikutukset pohjaveteen sekä maa- ja kallioperään

Yhteysviranomainen katsoo, että maa- ja kallioperäolosuhteiden nykytila ja herkkyys vaikutuksille on arviointiselostuksessa kuvattu riittävällä tavalla, mutta vaikutusten arvioinnissa on hankkeessa tarvittavien maa-ainesten ottamiseen liittyviä puutteita. Alueella ei ole tehty esimerkiksi pohjatutkimuksia, joiden avulla olisi voitu saada tarkempaa tietoa alueella olevan maa- ja kiviaineksen hyödynnettävyydestä eikä osoitettu alustavia maa-ainesten ottopaikkoja. Yhteysviranomainen katsoo, että kokonaisuutena maa-ainesten oton vaikutusten arviointi jää lähes olemattomaksi, sillä arviointiselostuksessa ei ole kuvattu maa-ainesten ottamisen vaikutuksia edes yleisellä tasolla. Vaikutusten selvittäminen sekä niiden lieventäminen jäävät siten hankkeen jatkosuunnittelussa tehtäviksi. Yhteysviranomainen kiinnittää huomiota siihen, että YVA-menettely on suunnittelumenettely, jonka yhteydessä asiaa olisi voitu selvittää tarkemmin. Nyt kysymys jää avoimeksi, mikä osaltaan heijastuu myös muiden vaikutustyyppien, kuten esimerkiksi luontoympäristöön ja lajistoon kohdistuvien vaikutusten, arviointiin.

Poronhoito

Yhteysviranomainen yhtyy YVA-selostuksessa esitettyyn vaikutusten arviointiin ja katsoo, että hankkeesta aiheutuu suuri haitallinen vaikutus poronhoitoon tuotantoalueen vaihtoehdolla 1 ja kohtalaisen haitallisia vaikutuksia vaihtoehdoilla 2 ja 3.

Yhteysviranomainen katsoo, että poronhoidon kannalta tuulivoimalavaihtoehdoista vähiten kielteisiä vaikutuksia on vaihtoehdolla, jossa voimaloiden sijainti painottuu hankealueen länsiosaan, voimaloiden määrä on pienin ja tiiviimmin sijoitettu. Voimajohdon vaihtoehdoista vähiten haittaa poronhoidolle aiheuttaa SVEB1-2.

Yhteysviranomainen katsoo, että hankkeen yleiskaavoituksessa tulee varmistaa maakuntakaavamääräysten toteutuminen. Hankkeita yksinään ja kaikkien hankkeiden yhteisvaikutuksia tulee jatkosuunnittelussa tarkastella erityisen tarkasti maakuntakaavan ohjauksen toteuttamiseksi. Hankkeiden vaikutuksia ja yhteisvaikutuksia tulee estää ja lieventää ja huolehtia, että poronhoidon alueidenkäytölliset toiminta- ja kehittämisedellytykset turvataan, eikä poronhoidolle aiheudu kohtuutonta haittaa kaavojen toteuttamisesta. Yhteisvaikutusten ehkäisemisessä yhteistyö hankkeista vastaavien ja paliskuntien välillä on tärkeää.

Ihmisten elinolot ja viihtyisyys sekä virkistyskäyttö

Yhteysviranomainen yhtyy arviointiselostuksessa esitettyyn arvioon ja katsoo, että hankkeesta aiheutuu vähäisiä kielteisiä vaikutuksia ihmisten terveyteen ja turvallisuuteen ja kohtalaisia kielteisiä vaikutuksia asumisviihtyvyyteen, joka aiheutuu maisemavaikutuksen lisäksi erityisesti äänimaisemaan ja valo-olosuhteisiin.

kohdistuvasta muutoksesta. Jatkosuunnittelussa vaikutuksia voidaan tarvittaessa vähentää tuulivoimaloiden sijoittelulla tai voimaloiden lukumäärää vähentämällä.

Lähimmät asuinrakennukset sijaitsevat molemmissa vaihtoehdoissa vähintään kahden kilometrin päässä suunnitelluista voimaloista. Yhteysviranomainen katsoo, että asutuksen ja tuulivoimaloiden etäisyyttä tulisi jatkosuunnittelussa pyrkiä vielä kasvattamaan, mikä vähentäisi tuulivoimaloista aiheutuvia melu-, välke- ja maisemavaikutuksia. Lähtökohtana tulee olla, ettei melu- ja välkevaikutuksia asutukselle aiheudu.

Lyypäkin tuulivoima-alueella tai sen välittömässä läheisyydessä ei sijaitse virallisia virkistyskäyttökohteita, mutta aluetta käytetään aktiivisesti ulkoiluun, metsästykseseen, sienestystyksen ja marjastukseen sekä ylipäänsä luonnossa liikkumiseen. Lyypäkin tuotantoalueella sijaitsee luoteis-kaakkosuuntainen moottorikelkkaura. Suurin osa alueista palautuu alkuperäiseen käyttöönsä tuulivoimapuiston valmistuttua, mutta tuulivoimaloiden melu ja välke, yhtenäisen metsän pirstoutuminen ja maiseman muuttuminen vaikuttavat alueen käytön houkuttelevuuteen sekä asumisen että virkistyskäytön osalta. Teiden parantamisella ja uusien huoltoteiden rakentamisella on myös myönteisiä vaikutuksia alueiden saavutettavuuden kannalta.

Tuulivoimahankkeen suunnittelussa ja toiminnassa haittoja lieventävien toimenpiteiden on perustuttava parhaaseen tietoon ja ihmisiin kohdistuvia vaikutuksia on pyrittävä lieventämään tehokkaasti. Ajantasainen seurantatieto ja siitä viestintä myös paikallisille on välttämätöntä. Arviointiselostuksessa on yleispiirteisesti tuotu esille mahdollisuus toteuttaa asukaskysely tuulivoimahankkeen vaikutusten kokemisesta, kun tuulivoimapuisto on ollut toiminnassa esimerkiksi kahden vuoden ajan.

Yhteysviranomainen pitää ehdotusta hyvänä ja kehottaa hankkeesta vastaavaa myös kyläiltojen järjestämiseen tiedonkulun varmistamiseksi.

Natura-arviointi

Natura-arvioinnit on tehty YVA-menettelyn yhteydessä. Arviointi on kohdistunut Runkauksen, Martimoaapa-Lumiaapa-Penikoiden ja Kuivasjärven Natura-alueisiin. Perusteltu päätelmä sisältää liitteinä Lapin ELY-keskuksen ja Metsähallituksen Natura-arviointilausunnot kokonaisuudessaan pois lukien salassa pidettävät osuudet lausunnoista (JulKL 24 § kohta 14). Muilta maanomistajilta tai -haltijoilta ei saapunut lausuntoja.

Runkauksen Natura 2000 -alue

Runkaus kuuluu Natura 2000 -verkostoon luontodirektiivin mukaisena erityisten suojelutoimien alueena (SAC-alue).

Natura-tietolomakkeella mainitaan alueen suojeluperusteena yhteensä kymmenen luontodirektiivin liitteen I luontotyyppiä (humuspitoiset järvet ja lammet 3160, Fennoskandian luonnontilaiset jokireitit 3210, pikkujoet ja purot 3260, keidassuot 7110, lähteet ja lähdesuot 7160, letot 7230, aapasuot 7310, luonnonmetsät 9010, lehdot 9050 ja puustoiset suot 91D0), kahdeksan liitteen II lajia (kiiltosirppisammal, lettorikko, saukko, lettosiemenkotilo, lapinleinikki, korpikolva ja kaksi salassa pidettävää lajia). Tietolomakkeella mainittujen lisäksi Natura-alueella esiintyy luontodirektiivin liitteen I luontotyypeistä vaihettumissuot ja -rantasuot 7140 (SASS määräväliajo 3.1.2025). Nämä luontotypit ja lajit saatetaan lisätä Natura-alueen suojeluperusteeksi myöhemmin, jolloin heikentämiskielto ulottuu koskemaan ko. luontotyyppiä.

Natura-alueen suojelutavoitteena on vähintäänkin alueen merkityksen säilyttäminen Natura-tietolomakkeella mainituille suojeluperusteille. Lisäksi alueen suojelussa ja hoidossa painotetaan luonnon omien prosessien mukaisen kehityksen turvaamista.

Alue on perustettu luonnonsuojelulain nojalla luonnonpuistoksi ja se on kokonaan Metsähallituksen Luontopalvelujen hallinnassa.

Runkauksen Natura-alue kuuluu Runkaus-Saariaapa-Tainijärvien FINIBA-alueeseen.

Lapin ELY-keskuksen Natura-lausunnon yhteenveto perusteltuun päätelmään:

Runkauksen Natura-alueen suojeluperusteena on kahdeksan lajia ja 10 luontotyyppiä. Aluetta koskeva arviointi on laadittu olemassa olevan tiedon pohjalta asiantuntija-arviona.

Arviointi on pääosin laadittu asianmukaisesti, mutta saukkoa koskeva arviointi on puutteellinen. Natura-arvioinnissa ei ole tosiasiaassa arvioitu Natura-alueen saukkoihin kohdistuvia vaikutuksia Natura-alueen ulkopuolella. Jotta Natura-arviointi voidaan todeta asianmukaisesti tehdyksi myös saukon osalta, tulee sitä täydentää.

ELY-keskus toteaa, että saukkoon liittyvien puutteiden vuoksi jää epäselväksi, vaikuttaako suunniteltu toiminta joko yksin tai yhdessä muun toiminnan kanssa haitallisesti alueen koskemattomuuteen. Jotta Natura-arviointi täyttää asianmukaisuudelle asetetut vaatimukset, on sitä täydennettävä.

Metsähallituksen Natura-lausunnon yhteenveto perusteltuun päätelmään:

Luontopalvelut pitää selkeänä puutteena sitä, että Natura-arvioinnissa ei ole lainkaan huomioitu toisen luontotyyppin kanssa päällekkäisiä Natura-luontotyypppejä, joita ovat Runkauksen Natura-alueella varsin laajalti esiintyvät letot ja puustoiset suot. Näiden luontotyyppien osalta sekä Natura-arvioinnin karttakuvat että tekstissä mainitut etäisyydet hankealueelta ovat virheellisiä.

Saukon esiintymisestä Runkauksen Natura-alueella esitetään Natura-arvioinnissa vain arvailuja. Luontopalvelut huomauttaa, että Lajitietokeskuksen Laji.fi-portaaliin on tallennettu Runkauksen Natura-alueella Kuivasojan varrella tehtyjä saukkohavaintoja.

Arvioinnin edellä mainituista puutteista huolimatta Luontopalvelut pitää oikeansuuntaisena Natura-arvioinnissa esitettyä johtopäätöstä siitä, ettei Lyyppäkin hanke yksin tai yhdessä muiden hankkeiden kanssa merkittävästi heikennä Runkauksen Natura-alueen suojeluperusteena olevia luontotyypppejä tai lajeja.

Martimoaapa-Lumiaapa-Penikoiden Natura 2000 -alue

Martimoaapa–Lumiaapa–Penikat-Natura-alue kuuluu Natura 2000 -verkostoon sekä luontodirektiivin mukaisena erityisten suojelutoimien alueena (SAC-alue) että lintudirektiivin mukaisena erityisenä suojelualueena (SPA-alue).

Natura-tietolomakkeella mainitaan alueen suojeluperusteena yhteensä 11 luontodirektiivin liitteen I luontotyyppiä ja kaksi liitteen II lajia sekä yhteensä 44 lintudirektiivin mukaista lajia. Tietolomakkeella suojeluperusteena mainittu Fennoskandian luonnontilaiset jokireitit (3210) lienee virheellinen kirjaus. Lisäksi alueelta tunnetaan kaksi liitteen I luontotyyppiä, neljä liitteen II lajia sekä muutama lintudirektiivin liitteen I laji tai säännöllisesti levähtävä muuttolintu, joita ei ole toistaiseksi lisätty Natura-alueen suojeluperusteeksi mm. tietolomakkeiden pitkän päivitysvälin vuoksi.

Natura-alueen suojelutavoitteena on alueen merkityksen säilyttäminen Natura-tietolomakkeella mainituille suojeluperusteille. Lisäksi alueen suojelussa ja hoidossa painotetaan alueella vallitsevien luontotyyppien ja lajien sekä niiden elinympäristöjen tilan säilyttämistä turvaamalla luonnon omien prosessien mukainen kehitys, alueella vallitsevan luontotyyppien ja lajien sekä niiden elinympäristöjen tila säilyttämistä alueen käyttöä ohjaamalla, luontotyyppin, lajin elinympäristön tai populaation määrän lisäämistä ennallistamis- ja hoitotoimenpitein, luontotyyppin tai lajin elinympäristön laadun tai lajin populaation elinvoimaisuuden parantamista ennallistamis- ja hoitotoimenpitein.

Pääosa Martimoaapa-Lumiaapa-Penikat-Natura-alueesta on toteutettu luonnonsuojelulailla perustamalla Martimoaavan-Lumiaavan-Penikoiden soidensuojelualue (SSA 120117, laki eräiden valtion omistamien alueiden

muodostamisesta soidensuojelualueiksi 676/1981) sekä viisi yksityistä luonnonsuojelualueetta.

Martimoaapa-Lumiaapa-Penikat-Natura-alue on maailmanlaajuisen kosteikkoja suojelevan Ramsar-sopimuksen kohde. Se on luokiteltu myös kansainvälisesti arvokkaaksi lintualueeksi (IBA-alue).

Lapin ELY-keskuksen Natura-lausunnon yhteenveto perusteltuun päätelmään:

Martimoaapa-Lumiaapa-Penikoiden Natura-alueen suojeluperusteena on 44 lintulajia, yksi muu eläinlaji, yksi kasvilaji ja 11 luontotyyppiä. Aluetta koskeva arviointi on laadittu olemassa olevan tiedon pohjalta asiantuntija-arviona.

Arviointi ei täytä asianmukaisella arvioinnille asetettuja vaatimuksia. Arviointi ei etene aukottomana päättelyketjuna. Se ei perustu kaikilta osin riittävään hankekuvaukseen, suojeluperustekohtaiseen vaikutusalueiden määrittelyyn, maastossa kerättyyn aineistoon, parhaaseen käytettävissä olevaan tieteelliseen tietoon, soveltuvaan merkittävyyden arviointimenetelmään eikä riittävään yhteisvaikutusten arviointiin.

Arvioinnin keskeisimmät puutteet ovat, että se ei perustu alueelta kerättyyn ajantasaiseen tietoon suojelun perusteena olevista lintulajeista, vaikutusten arvioinnin tueksi ei esitetä asiaa koskevaa tieteellistä kirjallisuutta ja yhteisvaikutuksen käsite on määriteltä väärin.

Suunniteltu toiminta vaikuttaa haitallisesti alueen koskemattomuuteen salassa pidettävään lajiin kohdistuvien vaikutusten kautta. Muilta osin arvioinnin asianmukaisuuteen liittyvien puutteiden vuoksi jää epäselväksi, vaikuttaako suunniteltu toiminta joko yksin tai yhdessä muun toiminnan kanssa haitallisesti alueen koskemattomuuteen. Jotta Natura-arviointi täyttää asianmukaisuudelle asetetut vaatimukset, on sitä täydennettävä.

Metsähallituksen Natura-lausunnon yhteenveto perusteltuun päätelmään:

Martimoaavan Natura-alueen ainoan suojeluperustekasvilajin osalta arvioinnin pohjana olevat lähtötiedot kuitataan Natura-arvioinnissa maininnalla siitä, että ”esiintymien tarkemmasta sijainnista Natura-alueella ei ole tarkempaa tietoa”. Luontopalvelut pitää tätä erikoisena, sillä lajille soveltuvia kasvupaikkoja on kartoitettu Martimoaavalla useasti, ja havaintopaikoista on tuoreita Lajitietokeskukseen tallennettuja sijaintitietoja. Luontopalvelut yhtyy kuitenkin esitettyyn arvioon siitä, että lajille ei aiheudu hankkeesta merkittävästi heikentäviä suoria tai välillisiä vaikutuksia.

Luontopalvelut pitää Natura-arvioinnissa esitettyyn arvioon saukkoon kohdistuvista vaikutuksista oikeansuuntaisina.

Luontopalvelut pitää hyvänä sitä, että Lyypäkin tuulivoimahankkeen vaikutukset Martimoaavan suojeluperusteena oleviin suojeluperustelintulajeihin on esitetty lajikohtaisesti selkeässä taulukkomuodossa. Luontopalvelut kiinnittää kuitenkin huomion siihen, että arvioinnissa on käsitelty lintuihin kohdistuvia vaikutuksia ainoastaan Natura-alueella pesivän kannan osalta, vaikka Martimoaavan Natura-alue laajoine vetisine soineen tunnetaan tärkeänä muuttavan linnuston levähdys- ja ruokailualueena. Natura-arvioinnissa ei ole huomioitu alueella levähtäviä, pohjoisempaan pesiviä suojeluperustelintuja, joiden muuttoreitille Lyypäkin hankealue mahdollisesti sijoittuu. On huomattava, että Natura-tietolomakkeen mukaan kaakkurin, kuikan, uivelon, vesipääskyn, mustalinnun, jouhisorsan, liron, mustaviklon, punajalkaviklon, jänkäkurpan, suokukon, kurjen, kapustarinnan ja metsähanhen levähtävät kannat ovat Martimoaavan Natura-alueen suojeluperusteita. Luontopalvelut kiinnittää huomion siihen, että Martimoaapa on esimerkiksi tärkeä hanhien muutonaikainen kerääntymiskohde, ja hanhet olivatkin Lyypäkin tuulivoimahankealueella tehdyissä syysmuuton aikaisissa linnustoseurannoissa runsain havaittu lajiryhmä (FCG Oy 27.11.2024). Näitä Lyypäkin hankkeen luontokartoitusten yhteydessä kerättyjä tietoja alueen suojeluperustelajistosta ei ole Natura-arvioinnissa hyödynnetty.

Luontopalvelut lausuu Natura-arvioinnista salassa pidettävien suojeluperustelintulajien osalta tämän lausunnon vain viranomaiskäyttöön toimitettavassa liitteessä. Natura-arviointia koskevan säännöksen mukaan vaikutukset suojeluperusteisiin tulee arvioida yksin ja yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa. Arvioinnissa tulee ottaa huomioon muut vireillä tai tiedossa olevat hankkeet ja suunnitelmat (HE 76/2022 vp, s. 163). EU:n luontodirektiivin tulkintaohjeen¹ mukaan yhteisvaikutusten arvioinnin on oltava erottamaton osa yleistä arviointia eikä vain pakollinen ”sivuhuomio”.

Luontopalvelut on myös hanketta koskevassa YVA-ohjelmalausunnossaan (9.6.2022, MH 4144/2022) painottanut, että Martimoaavan Natura-alueen suojelun perusteena oleviin lintuihin kohdistuvassa arvioinnissa tulee kiinnittää huomiota nimenomaan tuulivoimahankkeiden yhteisvaikutuksiin.

Natura-arvioinnissa mainitaan yhteisvaikutuksia aiheuttavina hankkeina ainoastaan suunnitteilla olevat Leilisuon ja Hevosselän tuulivoimahankkeet. Lähialueilla sijaitsevien tuulivoima- ja muiden hankkeiden etäisyyksiä Martimoaavan Natura-alueesta ei Natura-arvioinnissa esitetä, ja jääkin täysin epäselväksi, millä perusteella yhteisvaikutuksia arvioidaan juuri edellä mainittujen hankkeiden osalta. Natura-arvioinnissa ei ole lainkaan huomioitu toiminnassa olevaa Leipiö-Sarvisuon tuulivoimamala-aluetta, jonka lähimmät voimalat sijaitsevat muuttolinnuston kannalta kriittisellä etelä-lounaan suunnalla vain noin neljän kilometrin päässä Natura-alueen rajasta. Luontopalvelut huomauttaa, että Leipiö-Sarvisuon vaikutukset Martimoaavan suojeluperusteena olevaan salassa pidettävään lintulajiin on arvioitu merkittäviksi (lausunnon liite 1). Jää myös epäselväksi, miksi esimerkiksi Martimoaavan eteläpuolella sijaitsevaa, YVA-vaiheessa olevaa Lakkasuon tuulivoimahanketta ei ole sisällytetty yhteisvaikutusten arviointiin, vaikka alue

on lähempänä Natura-aluetta kuin yhteisvaikutusten arviointiin sisällytetty Hevosselkä. Yhteisvaikutusten arvioinnissa ei ole myöskään huomioitu Kingsrose Exploration Oy:n malminetsintälupahakemuksia Ala-Penikka (ML2012:0132), Penikat Pooki (ML2021:0124), Penikka Kaltio (ML2021:0133) ja Yli-Penikka (ML2023:0119), jotka sijoittuvat Martimoaavan Natura-alueelle.

Linnustolle Lyypäkin hankkeesta ja muista suunnitteilla olevista hankkeista aiheutuvat yhteisvaikutukset on kuitattu Natura-arvioinnin lopussa lyhyellä ja yleispiirteisellä kappaleella, eikä lajikohtaisia arvioita yhteisvaikutuksista ole esitetty. Yhteisvaikutuksia käsitellään niin yleisellä tasolla, että lukija on paikoin vaikea ymmärtää lauseiden sisältöä: ”Vaikutusten merkittävyys suojeluperusteena esitetyille lajeille arvioidaan kuitenkin kyseisten hankkeiden [Leilisuo ja Hevosselkä] osalta pääosin vähäiseksi, joten yhteisvaikutuksen ei arvioida nostavan vaikutusten merkittävyyttä”. Vähäisiä yhteisvaikutuksia perustellaan sillä, että Leilisuon ja Hevosselän hankealueet sijoittuvat eri puolille laajaa Natura-aluetta kuin Lyypäkin hankealue, jolloin hankkeiden linnustovaikutukset eivät kohdistu samoihin yksilöihin tai pareihin. Luontopalvelut huomauttaa, että vaikutuksia tulee Natura-arvioinnissa käsitellä suhteessa suojeluperustelajin Natura-alueen koko populaatioon, ei yksittäiseen yksilöön tai pariin.

Luontopalvelujen käsityksen mukaan huomattavimmat puutteet Natura-arvioinnin yhteisvaikutusten arvioinnin osalta liittyvät salassa pidettävään lajiin, jota on käsitelty lausunnon liitteessä 1. Luontopalvelut toteaa, että Martimoaavan Natura-arviointia ei voi yhteisvaikutusten arvioinnin osalta pitää riittävänä.

Kuivasjärven Natura 2000 -alue

Kuivasjärven Natura-alue kuuluu Natura 2000 -verkostoon sekä luontodirektiivin mukaisena erityisten suojelutoimien alueena (SAC-alue) että lintudirektiivin mukaisena erityisenä suojelualueena (SPA-alue).

Natura-tietolomakkeella mainitaan alueen suojeluperusteena yhteensä 4 luontodirektiivin liitteen I luontotyyppiä ja yhteensä 17 lintudirektiivin mukaista lajia. Lisäksi alueelta tunnetaan neljä liitteen I luontotyyppiä, joita ei ole toistaiseksi lisätty Natura-alueen suojeluperusteeksi mm. tietolomakkeiden pitkän päivitysvälin vuoksi. Kuivasjärven Natura-luontotyyppi on epävarma, koska Metsähallituksen aineistossa järvelle on merkitty kahta eri Natura-luontotyyppiä.

Natura-alueen suojelutavoitteena on alueen merkityksen säilyttäminen Natura-tietolomakkeella mainituille suojeluperusteille. Lisäksi alueen suojelussa ja hoidossa painotetaan alueella vallitsevien luontotyyppien ja lajien sekä niiden elinympäristöjen tilan säilyttämistä turvaamalla luonnon omien prosessien mukainen kehitys.

21.5.2025

Kuivasjärvi on lintuvesien suojeluohjelman kohde. Pääosa alueesta on perustettu yksityiseksi suojelualueeksi (YSA 205167) tai hankittu valtiolle luonnonsuojelutarkoituksiin. Natura-alueen reunoilla on kaistaleena suojelematonta yksityis- ja valtionmaata. Kuivasjärvi on FINIBA-alue.

Lapin ELY-keskuksen Natura-lausunnon yhteenveto perusteltuun päätelmään:

Kuivasjärven Natura-alueen suojeluperusteena on 17 lintulajia ja neljä luontotyyppiä. Aluetta koskeva arviointi on laadittu olemassa olevan tiedon pohjalta asiantuntija-arviona.

Arviointi ei täytä asianmukaisuudelle asetettuja vaatimuksia. Se perustuu muuttolinnuston osalta ainoastaan yleisiin toteamuksiin eikä pohjaudu riittävään aluetta koskevaan aineistoon.

Arvioinnin asianmukaisuuteen liittyvien puutteiden vuoksi jää epäselväksi, vaikuttaako suunniteltu toiminta joko yksin tai yhdessä muun toiminnan kanssa haitallisesti alueen koskemattomuuteen. Jotta Natura-arviointi täyttää asianmukaisuudelle asetetut vaatimukset, on sitä täydennettävä.

Metsähallituksen Natura-lausunnon yhteenveto perusteltuun päätelmään:

Luontopalvelut yhtyy Natura-arvioinnissa esitettyyn arvioon Kuivasjärven suojeluperusteluontotyyppeihin kohdistuvien vaikutusten osalta.

Luontopalvelut pitää Natura-arvioinnin puutteena sitä, että suojeluperustelinnustoon kohdistuvien vaikutusten arviointi pohjautuu yksinomaan Natura-tietolomakkeen tietoihin. On huomattava, että Natura-arvioinnin tulee perustua riittäviin tietoihin alueen suojeluperusteista. Tietojen ajantasaisuus korostuu entisestään kun kyseessä on pieni lintuvesialue, jolla saattaa tapahtua suuriakin lintujen elinolosuhteisiin vaikuttavia muutoksia suhteellisen lyhyessäkin ajassa. Luontopalvelujen tietojen mukaan esimerkiksi Lapin ELY-keskus on tehnyt alueella linnustoselvityksiä viime vuosina. Kuivasjärven Natura-alueen suojeluperusteena olevaa lintulajistoa on havaittu myös Lyyppäkin hankealueella tuulivoimahankkeen suunnittelun yhteydessä tehdyissä linnustoselvityksissä, mutta näitä aineistoja ei Natura-arvioinnissa ole hyödynnetty.

Luontopalvelut toteaa, että Natura-arvioinnissa esitetyt johtopäätökset Kuivasjärven Natura-alueen suojeluperustelintulajistoon Lyyppäkin tuulivoimahankkeesta aiheutuvista vaikutuksista ovat mahdollisesti oikeansuuntaisia, mutta lähtöaineiston vähäisyyden vuoksi arviointiin jää kuitenkin epävarmuutta.

Arviointiselostuksen ja perustellun päätelmän huomioon ottaminen

Hanketta koskeviin lupahakemuksiin on liitettävä arviointiselostus ja tämä yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä. Lupaviranomaisen on varmistettava, että perusteltu päätelmä on ajan tasalla lupa-asiaa ratkaistaessa. Tarvittaessa YVA-selostusta on täydennettävä perustellun päätelmän ajantasaistamiseksi. Hankkeesta vastaava voi tarvittaessa pyytää ennen lupa-asian vireille tuloa yhteysviranomaista esittämään näkemyksensä perustellun päätelmän ajantasaisuudesta. Ajantasaistamisen tarvetta voidaan joutua tarkastelemaan esimerkiksi, jos hanke on muuttunut tai arvioinnista on kulunut pitkä aika.

Lupaviranomainen ei saa myöntää lupaa hankkeen toteuttamiseen eikä tehdä muuta siihen rinnastettavaa päätöstä ennen kuin se on saanut käyttöönsä arviointiselostuksen ja perustellun päätelmän. Lupapäätökseen on sisällytettävä perusteltu päätelmä, ja siinä on asianmukaisesti otettava huomioon arviointiselostusta koskevien kuulemisten tulokset. Päätöksestä on käytävä ilmi, miten arviointiselostus ja perusteltu päätelmä on otettu huomioon.

Yhteysviranomainen toteaa, että Lapin ELY-keskus on katsonut Natura-arvioinneista antamissaan lausunnoissa, etteivät Natura-arvioinnit kaikilta osin täytä asianmukaiselle arvioinnille asetettuja vaatimuksia. Natura-arvointien perusteella ei voida varmistua siitä, ettei Lyypäkin tuulivoimahanke merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alueet ovat sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. Metsähallituksen Luontopalvelut katsoo, ettei Martimoaavan Natura-arviointi täytä kaikilta osin asianmukaiselle arvioinnille asetettuja vaatimuksia.

Yhteysviranomainen huomauttaa, ettei kunta voi hyväksyä tuulivoimayleiskaavaa ennen kuin täydennetyt Natura-arvioinnit on laadittu ja täydennetyistä Natura-arvioinneista on annettu ELY-keskuksen ja Metsähallituksen lausunto.

Yhteysviranomaisen pätevyys

Yhteysviranomainen on käyttänyt perustellun päätelmän laatimiseen asiantuntijatiimiä, johon ovat osallistuneet kaikki Lapin ELY-keskuksen vastuualueet ja ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueen kaikki yksiköt. Yhteysviranomainen katsoo, että sillä on ollut riittävä asiantuntemus perustellun päätelmän antamiseen. Perustellun päätelmän ratkaisija on yksikön päällikön sijainen ylitarkastaja Hannu Raasakka (maanmittausinsinööri YAMK) ja esittelijä on ylitarkastaja Olli Rönkä (FM, suunnittelumaantiede). Perustellun päätelmän valmisteluun ovat osallistuneet seuraavat yhteysviranomaisen asiantuntijat: hydrogeologi Anne Lindholm (FM, maantiede, pohjavedet), ylitarkastaja Olli-Pekka Vieltojärvi (FM, biofysiikka, melu, välke ja ympäristönsuojelu), ylitarkastaja Antti Pöllänen (FM, eläinekologia, luonnonsuojelu ja

Natura, maisema), ylitarkastaja Riikka Juutinen (FM, ekologia), ilmastoasiantuntija Juuso Puurula (ympäristösuunnittelija, AMK, ilmastovaikutukset), ympäristövastaava Tarmo Oikarinen (MTI, liikenne), vesitalousasiantuntija Anna Kurkela (MTI, YAMK, vesitalous), ylitarkastaja Pekka Räinen (FM, biologia, pintavedet ja vedenlaatu), kalastusbiologi Aurora Hatanpää (FM, biologia, kalasto) ja porotalousasiantuntija Päivi Kainulainen (FM, maantiede, poronhoito).

Perustellun päätelmän toimittaminen ja siitä tiedottaminen

Yhteysviranomainen toimittaa perustellun päätelmän sekä kopiot arviointiselostuksesta saamistaan lausunnoista ja mielipiteistä hankkeesta vastaavalle. Perusteltu päätelmä toimitetaan tiedoksi myös lausunnon antajille ja mielipiteiden esittäjille sekä hanketta käsitteleville ja muille asianomaisille viranomaisille ja Simon, Tervolan, Keminmaan ja Ranuan kunnille.

Perusteltu päätelmä on nähtävillä ympäristöhallinnon verkkosivuilla osoitteessa www.ymparisto.fi/simonlyypakintuulivoimahankeYVA.

Kuulutus perustellusta päätelmästä julkaistaan viranomaisen verkkosivuilla 30 päivän ajan osoitteessa www.ely-keskus.fi/kuulutukset. Kuulutus julkaistaan myös Simon, Tervolan, Keminmaan ja Ranuan kuntien verkkosivuilla.

Suoritemaksu, sen määräytyminen ja maksua koskeva oikaisumahdollisuus

Suoritemaksu on 11 400 euroa. Yhteysviranomaisen perustellusta päätelmästä perittävä maksu on määritelty tavanomaisen hankkeen mukaisesti. Maksu määräytyy ELY-keskusten maksullisista suoritteista annetun asetuksen perusteella.

Maksuvelvollinen, joka katsoo, että perustellusta päätelmästä perittävän maksun määrittämisessä on tapahtunut virhe, voi vaatia siihen oikaisua ELY-keskuksesta kuuden kuukauden kuluessa tämän perustellun päätelmän antamispäivästä. Maksua koskeva oikaisuvaatimusohje on liitteenä (vain hankkeesta vastaavalle).

Sovelletut oikeusohjeet

Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (252/2017).

Valtioneuvoston asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (277/2017) 4 §.

Valtion maksuperustelaki (150/1992) 6 §.

Valtioneuvoston asetus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten, työ- ja elinkeinotoimistojen sekä kehittämis- ja hallintokeskuksen maksullisista suoritteista vuonna 2025 (794/2024) 2 §.

Asiakirjan hyväksyminen

Tämä asiakirja on hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt ylitarkastaja Olli Rönkä ja ratkaissut yksikön päällikön sijainen ylitarkastaja Hannu Raasakka. Merkintä hyväksymisestä on asiakirjan viimeisellä sivulla.

Liitteet

Liite 1: Lapin ELY-keskuksen lausunto Martimoaapa–Lumiaapa–Penikat-Natura-alueen Natura-arvioinnista (julkinen)

Liite 2: Lapin ELY-keskuksen lausunto Martimoaapa–Lumiaapa–Penikat-Natura-alueen Natura-arvioinnista (salassa pidettävä)

Liite 3: Lapin ELY-keskuksen lausunto Kuivasjärven Natura-alueen Natura-arvioinnista

Liite 4: Lapin ELY keskuksen lausunto Runkauksen Natura-alueen Natura-arvioinnista

Liite 5: Metsähallituksen lausunto Natura-arvioinneista

Liite 6: Metsähallituksen lausunto Natura-arvioinnista, liite 1 (salassa pidettävä)

Liite 7: Maksua koskeva oikaisuvaatimusohje (vain hankkeesta vastaavalle)

Jakelu

Hankkeesta vastaava

Tiedoksi

Ympäristöministeriö

Lausunnon antaneet ja mielipiteen esittäneet

Simon kunta

Tervolan kunta

Keminmaan kunta

Ranuan kunta

Meri-Lapin ympäristöterveys- ja joukkoliikennejaosto

Meri-Lapin ympäristölautakunta

Rovaniemen kaupungin ympäristölautakunta

Tämä asiakirja LAPELY/241/2021 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LAPELY/241/2021 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Rönkä Olli 21.05.2025 12:37

Ratkaisija Raasakka Hannu 21.05.2025 13:18